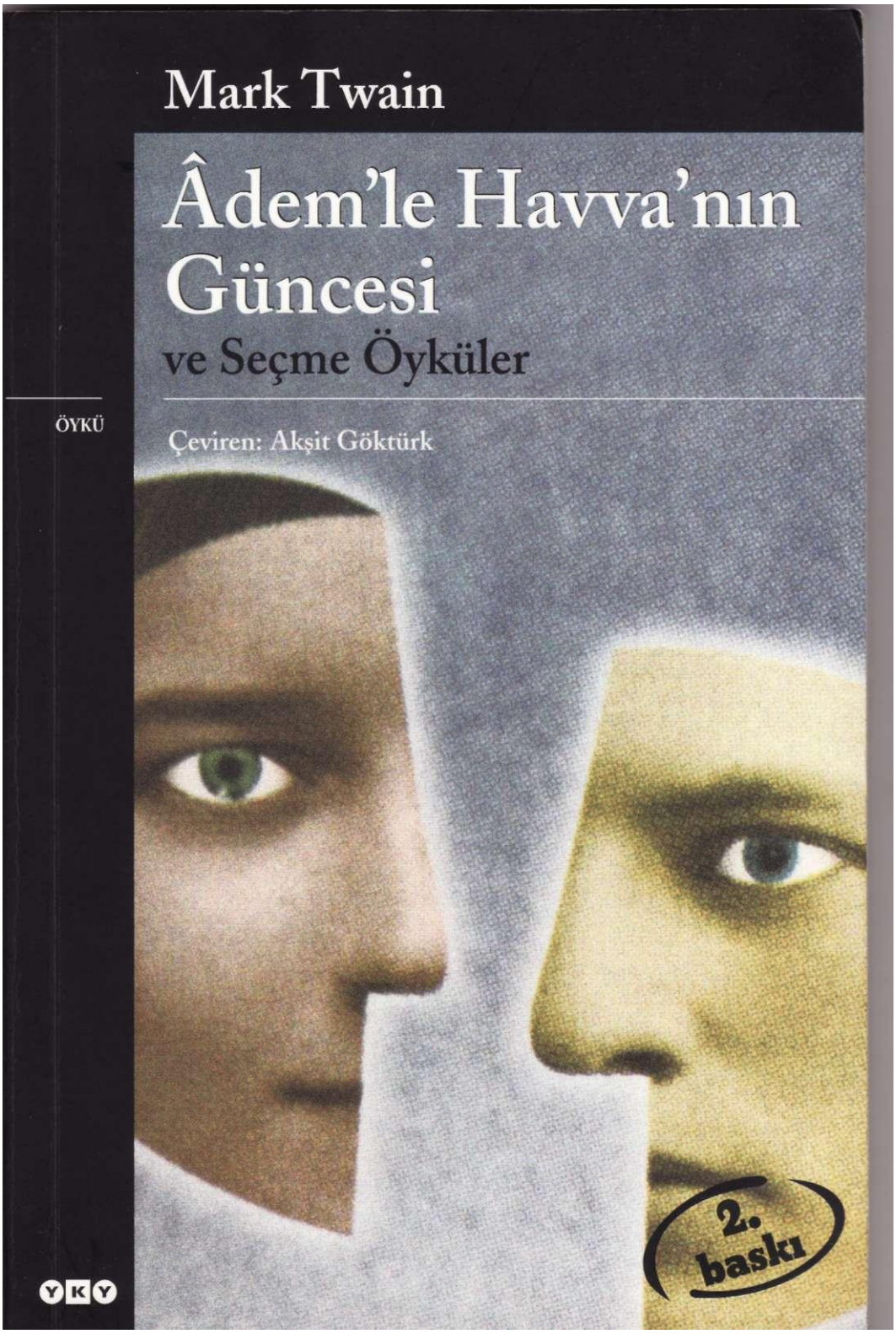
www.eskikitaplarim.com

krmz

krmz

www.eskikitaplarim.com

krmz

www.eskikitaplarim.com

krmz

ÂDEM'LE HAVVA'NIN GÜNCESİ VE SEÇME ÖYKÜLER

Mark Tvvain (asıl adı Samuel Langhorne Clemens) 1835'te ABD'nin Missouri eyaletine bağlı çok küçük bir köy olan Florida'da doğdu. Dört yaşındayken Clemens ailesi başka bir küçük köye, Mississippi ırmağı kıyısındaki Hannibal'e yerleşti. Esnaflık ve avukatlık yaparken politikaya atılan babası on bir yaşındayken ölünce Samuel okuldan ayrılıp bir matbaada çırak olarak çalışmak zorunda kaldı. Ardından ağabeyinin çıkardığı *Hannibal Journal* adlı yerel gazetede dizgiciliğe başladı. Aynı gazeteye ve Boston'da çıkan mizah dergisi *The Carpet-Bag'e* mizah yazıları yazdı. Dizgicilikten sıkılınca dört yıl boyunca Mississippi nehrinde çalışan buharlı gemilerden birinde kaptanlık yaptı. Abisiyle batıya gitti; gazete muhabiri olarak çalışmaya başladı. Mark Tvvain adını ilk kez 1863'te mizahi bir gezi yazısında kullandı. "Mark Tvvain" (İngilizcede "ikiyi işaretle") geminin dibe oturmaması için gerekli su derinliğini ölçen bir gemici terimiydi. 1867'de ilk kitabı *The Celebrated Jumping Frog of Calaveras County* (Calaveras İlinin En Hızlı Sıçrayan Kurbağası) yayımlandı. 1870'te kısa ve özlü bir biçimde yaptığı konuşmalarıyla ününü tazeledi. Aynı yıl evlenerek Connecticut'ta Hartford'a yerleşti, üç kızı oldu. Çocuklar ve gençlere yönelik en iyi romanlardan biri sayılan *Tom Sauyer'ın Maceraları*'nm ardından başyapıtı *Huckleberry Finn'in Maceralan*'nı yazdı. 1880'lerde bir dizgi makinesine yatırım yaptı ama iflas etti. Kitaplarının geliri ve birçok ülkede yaptığı konuşmalarla borçlannı ödeyebildi. 1906'da başladığı otobiyografisini bitiremeden öldü. Başlıca yapıtları: *Tom Saıvyer'ın Maceraları* (1876); *Huckleberry Finn'in Maceraları* (1884); *Adem ile Havva'nın Cennet Günlüğü* (1905); *Çalınan Taç* (188U *Yurtdışında Bir Serseri* (1880), *Mississippi'de Yaşam* (1883).

Akşit Göktürk (27 Aralık 1934, Van-26 Şubat 1988, İstanbul). Edebiyat eleştirmeni, yazar ve dilbilimci. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1960). 1961'de aynı fakülteye asistan olarak girdi. 1965'te doktorasını verdi; 1972'de doçent, 1978'de profesör oldu. İngiltere'de Nottingham Üniversitesi'nde (196465) ve Almanya'da Konstanz Üniversitesi'nde (1970, 1974-76) araştırmacı olarak çalıştı. Uppsala (İsveç) ve Batı Berlin üniversitelerinde çeviri kuramları ve yöntemleri konulu seminerler yönetti. *Robinson Cru*-soe'nun Türkçedeki ilk tam çevirisiyle 1969 TDK Çeviri Ödülü'nü kazandı. 1975-83 arasında TDK Yönetim Kurulu üyeliğinde bulundu. 1958'den sonra *Varlık, Yeni Dergi, Türk Dili, Yeni Ufuklar, Çağdaş Eleştiri* gibi dergilerde inceleme yazıları ve çeviriler yayımlayan Göktürk, eleş-tirilerinde dil çözümlemelerine ve üslup sorunlarına ağırlık verdi.
D.H. Lavvrence, T.S. Eliot, E. Kâstner, F. Dürrenmatt gibi yazarlardan yaptığı çevirilerle tanınan Göktürk'ün başlıca yapıtları *Edebiyatta Ada* (1973), *Okuma Uğraşı* (1979) ve *Çeviri: Dillerin* Dffi'dir (1986; YKY: 1994).

www.eskikitaplarim.com

krmz

Marx Tıvain'in YKY'deki kitapları

Bir Cinayet, Bir Sır ve Bir Evlilik *(2003)* Adem'le Havva'nın Güncesi ve Seçme Öyküler *(2006)*

www.eskikitaplarim.com

krmz

MARK TVVAİN

Âdem'le Havva'nın Güncesi

ve Seçme Öyküler

ÖYKÜ

ÇEVİREN:
AKŞİT GÖKTÜRK

İSTANBUL

www.eskikitaplarim.com

krmz

Sunuş

Mark Twain, 1835'te Amerika'nın Florida yöresinde, Missouri'de doğmuş. Bir avukatın oğlu. Bütün yaşamı boyunca zengin olmaya çabalamış, ama bunu hiçbir zaman başaramamış serüvenci bir kasaba avukatının oğlu. Çocukluğu Mississippi ırmağı boylarında, uykulu bir ırmak kenti olan Hannibal'da geçmiş. Gerçekte, ünlü yapıtları *Tom Saıuyer* ile *Huckleberry Finn'de,* bu yörede geçirdiği ilk on yılın izlerine sık sık rastlanır: kıyıları boyunca kımıl kımıl yaşam dolu kocaman bir ırmak, alabildiğine uzanan doğa, her tabakadan renk renk taşra insanları. Gerçek adı Samuel Laghorne Clemens'tir. Mark Twain takma adı "iki kulaç derinlik" anlamına gelir: o günlerde ırmak ulaşımında kullanılan bir deyimdir bu. On iki yaşına varmadan, babasının ölümü üzerine okulu bırakıp ekmeğini kazanmak zorunda kalmıştır küçük Sam. İlkin bir basımevinde çıraklığa başlar. Sonra Mississippi'deki ırmak gemilerinde dümenci olarak çalışır, çocukluk yıllarının en büyük özlemini gerçekleştirmiş olur böylece. Mississippi ırmağının kıyısını bucağını karış karış öğrenir bu işi sırasında. Daha sonra *Life on the Mississippi* (Mississippi'de Yaşam, 1883) adlı yapıtında bu yılları yaşamının en mutlu yılları yılları diye anacaktır.

Amerikan iç savaşı yıllarında, ırmak ulaşımı durunca, işsiz kalır. Gönüllü askerliği, 1861'de bir ara Nevada'da gümüş madenciliğini dener, yazarlığa da gazeteci olarak bu yıllarda başlar. Adını duyuran ilk öyküsü 1865'te yayımladığı "Calaveras İlinin En Hızlı Sıçrayan Kurbağası" (The Celebrated Jumping

www.eskikitaplarim.com

krmz

Frok of Calaveras County) olur. Bu öyküyle Mark Tvvain de büyük ününün basamaklarına sıçrar hızla. Bir gazetenin haber yazarı olarak Hawai Adaları'na gider bir süre. 1867'de Avrupa'da, Ortadoğu'da dolaşır. Avrupa'nın büyük sanat merkezlerinde, italya'da, İstanbul'da, Kudüs'te ağzı açık dolaşan Amerikalı şaşkın gezginlerin o günlerdeki öncülerini anlatan *Innocents Abroad* (Saflar Yabancı İllerde) adlı yapıtıyla Amerika'nın en başta anılan güldürü yazarı olur. 1879'da çok sevdiği Olivia Langdon ile evlenir. Sonraki yıllarda, konuşmalarından, yazılarından büyük para kazanır. Milyoner olmaktır başlıca tutkusu. Baba kalıtı bu tutku ile 1894'te bütün parasını bir basımevi ortaklığına, yeni geliştirilecek bir baskı makinasına yatırır: varını yoğunu batırır sonunda, gırtlağına dek borca batmış bir yoksul adam olarak çıkar bu serüvenden. Dört yıl boyunca sürekli borç öder. Kendisini iş dünyasının ucuz açıkgözleri, kapkaç yöntemleri, töresizliği ile karşı karşıya getiren bu serüven sonunda, kötümserliği, kırgınlığı, insan doğası konusundaki kuşkuları artar. Bu duygular, karısıyla iki kızının ölümü üzerine daha da yoğunlaşır. Alaycılığının, güldürüsünün temelinde hep bu burukluk yankılanır bir bakıma. Uygarlık diye, işbilirlik diye yutturulan çıkar düzenlerine, ucuz taşra politikasına, ikiyüzlülüğe, yeteneksizliğe öfkesi gitgide artar. Yaşamımn sonuna doğru, yapıtlarının geliriyle gene zengin bir adam olur. Connecticut'a yerleşir, varlıklı bir yaşam sürer, ama büyük bir yalnızdır. Ülkenin dört bir yanından yığınların hayranlığı, milyonlarca okurun ilgisi, kendisine yağdırılan onurlar, gününün en ünlü kişilerinin dostluğu avutamaz onu. 1910 yılında mutsuz ölür. İsteği üzerine, yapıtlarından çoğu, ölümünden sonra yayımlanır.

Elinizdeki derleme, Mark Tvvain'in "Calaveras İlinin En Hızlı Sıçrayan Kurbağası", "Çalınan Fil" (The Stolen VVhite Elephant, 1882), "1.000.000'luk Banknot" (1.000.000 Bank-Note, 1893) gibi en ünlü öyküleriyle, güzel birkaç kısa öyküsü yanısıra, "Âdem'in Güncesi" (Adam's Diary, 1904), "Havva'nın Güncesi" (Eve's Diary, 1906) gibi ünlü güldürü yazılarını içeriyor. Âdem ile Havva, Mark Tvvain'in sık sık işlediği, sevdiği konulardan biridir. Buradaki güncelerde, kadın erkek ilişkisi, evrensel değişmezleriyle, mutlu, duygusal, gülünç yönlerden çiziliyor. Ama her Mark Twain güldürüsünde olduğu gibi, düşündürücü bir kara yönü de yok değil bu yazıların. "Mankafa Wilson'un Güncesinden İnciler" ise, yazarın ünlü *Puddn'head Wilson* (1894) romanında bölüm başlarına serpiştirdiği özdeyişlerdir. Buruk bir alaycılığın çarpıcı örnekleri olan bu sözler, Mark Tvvain'in dünyaya, insanlara bakışını en kestirme yoldan yansıtır niteliktedir.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Akşit
Gökt
ürk

www.eskikitaplarim.com

krmz

Âdem'in Güncesi

BİRİNCİ BÖLÜM

Uyandığımda yalnız değildim artık. Uzun saçlı bir yaratık belirmişti yanımda.

Pazar

O derin uykuya daldığım sırada başıma bir şeyler gelmiş olmalı. Göğsümün sol yanındaki yara izinden anlıyorum bunu. Acı falan duymuyorum ama yeni yaratığın daha ilk ortaya çıkışıyla böyle bir yara izi bırakması, beni pek de mutlu olayların beklemediğini getiriyor aklıma.

Pazartesi

Bu uzun saçlı yeni yaratık bir an bile eksik olmuyor çevremden. Ne yana dönsem karşımda, nereye gitsem ardımda. Hoşuma gitmiyor bu iş. Yanımda başka birinin bulunmasına alışık değilim. Keşke öbür hayvanların yanına gitse de rahata kavuşsam... Hava bulutlu bugün. Rüzgâr doğudan esiyor. Belki de bizi iyi bir yağmur bekliyor. Bizi mi? Ne demek "bizi"? Bu sözü de nerden öğrendim durup dururken? Haa, öyle ya, yeni yaratık hep böyle diyor konuşurken.

Sah

Yeni yaratık hiç aralıksız konuşuyor. En hoşlandığı şey de her gördüğü nesneye bir ad takmak. Benim şu çok sevdiğim

www.eskikitaplarim.com

krmz

büyük çağlayana Niagara adını taktı. Neden öyle dedi, bir türlü bilemiyorum. Sözde, Niagara adına benzer bir görünüşü varmış bu çağlayanın. Budalalıktan, şımarıklıktan başka bir şey değil bu yaptığı.

Ben artık hiçbir şeye ad takamaz oldum. Yeni yaratık, karşımıza çıkan her şeye, daha ben ağzımı açmaya kalmadan bir ad koyuveriyor. Koyduğu her adı da aynı nedenle açıklıyor: Öyle bir görünüşü varmış o nesnenin. Dudukuşunu örnek alalım. Sözde insan bu yeni kuşa daha ilk bakışta, onun Dudu'dan başkası olamayacağını hemen anlayabilirmiş. Dudu dedi, Dudu kaldı kuşun adı tabii. Öfkeden bitkin düşüyorum artık, ama bana mısın demiyor. Dudu! Gerçekte, ben ne kadar dudu isem
o kuş da o kadar dudu!

Çarşamba

Yağmura karşı bir korunak yaptım kendime, ama şöyle iç rahatlığıyla kullanamadım. Yeni yaratık geldi, zorla içeri sokuldu. Dışarı atmak istediğimde, görmesini sağlayan iki delikten damla damla sular akıttı önce, sonra ıslanan yanaklarını pençelerinin tersiyle sildi, öbür hayvanların acı çekerken çıkardıkları sese benzer sesler çıkardı.

Şu konuşması olmasaydı hiç değilse! Durmak dinlenmek bilmiyor. Zavallı yaratığı kötülemek ya da boş yere suçlandırmak istediğim sanılacak, ama hiç de böyle bir niyetim yok. Daha önce hiç insan sesi işitmediğimden, buradaki düşsel yalnızlığımın o yüce sessizliğini bozan her yeni garip gürültü, bir işkence oluyor kulaklarım için. Bu yeni ses çok yakınımda üstelik. Omzumun üstünde, kulağımın dibinde, bir o yanımda bir bu yanımda. Oysa ben az çok uzağımda bulunan seslere alışmışım.

Cuma

Ad koyma işi alabildiğine sürüp gidiyor. Ben ne yapsam, ne etsem durumu değiştiremiyorum. Ama bu yeni yaratığın, bana ters düşen mantığından dolayı, haksız olduğu apaçık bir şey.

Yaşadığımız bu yer için çok güzel bir ad bulmuştum. Müzik gibi akıcı bir ad: CENNET BAHÇESİ. Bu adı artık açıkça değil, ancak gizliden gizliye kullanıyorum. Yeni yaratık, ormanian, kayalıkları, kırları ile bu yerin hiç de bir bahçeye benzemediğini söylüyor. Parka benziyormuş daha çok. Sonunda bana hiç sormadan, kendi bildiğince yepyeni bir ad taktı bu yere: NİAGARA ÇAĞLAYANI PARKI. Bence düpedüz zorbalık bu yaptığı. Parktır diye şöyle bir yafta bile koydu:

www.eskikitaplarim.com

krmz

ÇİMENLERE BASMAK YASAKTIR!

Yaşamanın tadı tuzu kalmadı artık.

Cumartesi

Yeni yaratık çok meyva yiyor. Yakında meyva kıtlığı çekeceğiz bu gidişle, bu ağaçlar bize yetmeyecek. "Biz" dedim gene. Yeni yaratığın sözü. İşite işite ben de alıştım bu söze artık.

Bu sabah koyu bir sis vardı. Ben sisli havada dışarı çıkmıyorum. Yeni yaratık sis falan dinlemiyor. Hava nasıl olursa olsun çıkıyor, dönüşte de çamurlu ayaklarıyla dalıyor içeri. Gene konuşuyor, konuşuyor.

Pazar

Eskiden ne sessiz, gürültüsüz bir yerdi burası. Bu pazar günleri de gitgide daha çekilmez bir durum alıyor. Geçen kasımda haftanın bu gününün dinlenmeye ayrılması kararlaştırıldı. Oysa daha önce haftada altı dinlenme günüm vardı benim. Bu sabah yeni yaratığı, yasak ağacın elmalarını toprak kesekleri atarak düşürmeye çalışırken suçüstü yakaladım.

Pazartesi

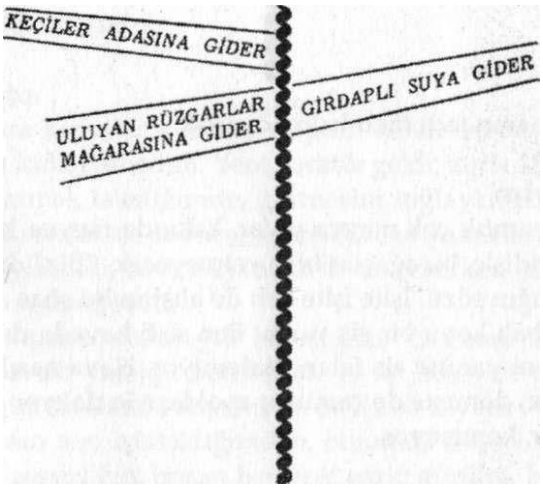
Yeni yaratık adının Havva olduğunu söylüyor. Ne olursa olsun, beni ilgilendirmez. Yanıma gelmesini istediğim zaman bu adla çağırmalıymışım kendisini. Hiç ardımı bırakmadığı için, kendisini çağırmanın gereksiz bir şey olacağını söyledim. Bu "gereksiz" sözünden sonra birdenbire saygısı arttı bana karşı. Anlaşılan sık sık kullanabileceğim çok etkili, yararlı bir söz bu.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Yeni yaratık kendisinin dişi olduğunu söylüyor. Belki de uyduruyordun Her neyse, beni hiç ilgilendirmez. Başımdan çekip gitse de şu çenesinden kurtulsam tek.

Salı

Bütün yöremizi aşağılık yaftalarla, çirkin birtakım adlarla kirletti:

Müşteri bulunsa bu parkın çok güzel bir yazlık dinlenme yeri olabileceğini söylüyor. Yazlık dinlenme yeri -onun parlak buluşlarından biri daha- kupkuru, anlamsız sözler. Neymiş yazlık dinlenme yeri? Ama en iyisi sormamak, uzun uzun açıklamalar yapmaya can atıyor çünkü.

Cuma

Şimdi de, çağlayanın üst yanlarında suya girmemem için bir yalvarmadır tutturdu. Ona ne zararı var bunun anlamıyorum. Yüreği ağzma geliyormuş korkudan. Anlamadığım şeyler.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Ben her zaman suya girdim orda. Serin sulara atlamanın coşkusunu her zaman sevdim. Çağlayanların tek yararı da buydu bence. Her şey gibi onların da bir yararı olmalıydı. Ona kalırsa çağlayanlar seyredilmeye yararmış ancak -tıpkı gergedanlarla mastodonlar gibi-.

Bir fıçı içinde yüzdüm çağlayanda -istemedi; bir tekne içine girdim-, onu da istemedi. İncir yaprağından bir giysi ile, girdabın hızlı sularında yüzdüm. İncir yaprağı darmadağın oldu. O zamandan beri, boyuna aşırılıklarımdan yakınarak usandırdı beni. Hiçbir şey yapamaz oldum burda artık. Başka yerlere gitmek belki iyi gelecek bana.

Cumartesi

Geçen salı gecesi kaçtım. İki gün yol yürüdükten sonra ıssız bir yerde yeni bir korunak yaptım kendime. İzlerimi de elimden geldiğince ortadan kaldırmaya çalıştım. Ama yeni yaratık, kendisine alıştırdığı kurt adlı bir hayvanla birlikte araya araya geldi beni burda da buldu. Beni görünce, kendine açındıran o sesleri çıkardı gene, görme deliklerinden sular akıttı. Sonunda onunla birlikte eski yerime dönmek zorunda kaldım. Ama ilk fırsatta gene kaçmayı düşünüyordum. Bir daha dönmemek üzere!

Akıl almadık şeylere kafa yoruyor. Sözgelişi, aslan kaplan diye adlandırılan hayvanların, birbirlerini yemelerini gerektiren türden bir diş yapısına sahip olmakla birlikte, neden ot, çiçek yiyerek yaşadıklarını araştırıyor. Düpedüz saçmalık! Birbirlerini yemeleri, birbirlerini yok etmeleri demek olurdu. Bundan da "ölüm" denen şey doğardı, benim bildiğim. Oysa, bana söylendiğine göre ölüm daha bu parka uğramamıştı. Bir bakıma üzücü bir şey uğramaması.

Pazar

Sıkıntılı bir gün daha geçti.

Pazartesi

Hafta denen şeyin neye yaradığını anladım en sonunda. Pazar gününün can sıkıntısını insana unutturmaya yarıyor. 15

www.eskikitaplarim.com

krmz

iyi bir buluş bence...

Bugün gene yasak ağaca tırmandı. Toprak kesekleri fırlatarak aşağı indirdim. Tırmandığını hiç kimsenin görmediğini söyledi. Sivri aklınca, kimsenin görmediği sürece her tehlikeli şeyi denemesi mazur gösterilebilir. "Mazur göstermek" sözü bana büyük bir hayranlık duymasına yol açtı gene. İmreniyor bana. "Mazur" da ne söz ama...

Sonra birden, benim ağaca tırmanmakta kendisi kadar usta olmadığımı, bu bakımdan kendisini kıskandığımı ileri sürmez mi! Sonunda ikimiz birden tırmandık ağaca, böylece ona ustalıkta hiç de kendisinden geri kalmayacağımı göstermiş oldum.

Salı

Benden alınma bir kaburgadan yaratılmış olduğunu söylüyor. İnanılır şey değil. Gene uyduruyor. Benim kaburgalarımda bir eksilme olmadı ki...

Şimdi de şahini taktı kafasına. Otla beslenmesi sözde şahinin yaradılışına aykırı düşüyormuş. Bu gidişle fazla yaşayamayacağından korkuyor. Gerçekte etle beslenmesi gerekirmiş bu kuşun. Daha neler. Burada ne bulursa onunla yetinmeye çalışsın şahin. Şimdi onun için bütün düzeni altüst mü edeceğiz!

Cumartesi

Dün, gene her zamanki gibi suda kendini seyrederken, göle düştü. Nerdeyse boğuluyordu. Son derece sevimsiz bir duyguymuş suya düşmek. Bundan dolayı, su içinde bulunan balık adını taktığı bütün yaratıklara acımaya başladı. Ad takma işi var hızıyla sürmekte gene. Gereği olsun olmasın her şeye bir ad takıyor. Bir işe de yaramıyor taktığı adlar. Hiçbiri de o adlarla çağrılınca insanın yanma gelmiyor o şeylerin. Ama umrunda bile değil. Ne olursa olsun, o bildiğini okuyor.

Dün akşam, o balık dediği şeylerden birçoğunu sudan çıkararak ısınsınlar diye getirdi benim yatağıma doldurdu. Ama hayvanları uzun uzun gözetlediğimde, burada hiç de suda olduklarından daha mutlu görünmedikleri sonucuna vardım. Kımıltıları azalmıştı yalnız. Karanlık olunca götürüp hepsini dışarı atacağım. Bir daha onlarla birlikte yatmaya niyetim yok. Soğuk soğuk, kaygan, yapışık şeyler hepsi. Hele insan çıplak olunca, hiç çekilmez bir durum onlarla yatmak.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Pazar

Sıkıntılı bir gün daha geçti.

Salı

Şimdi de bir yılanla bozdu aklını. Öbür hayvanlar çok hoşnut bu durumdan, çünkü üzerlerinde giriştiği olmadık deneylerle hepsinin rahatını kaçırıyordu. Yılan konuşmayı bildiği için ben de çok sevinçliyim. Böylece bir süre kafamı dinleyebileceğim.

Cuma

Yılanın, yasak ağacın meyvesinden yemesini öğütlediğini, bunu yapmayı denerse çok büyük bir yükselmeyle değişivereceğini söylediğini anlatıyor. Bunun başka bir şeye daha yol açacağını, dünyaya ölümü getireceğini anlattım. Keşke anlatmaz olaydım da kendime saklayaydım bu bilgimi. Ölümün gelmesi büyük bir çözüm yolu olacaktı ona göre. Böylece hasta şahini kurtarabilecek, üzgün üzgün ortalıkta dolaşan aslanlarla kaplanlara da yiyecek et çıkacaktı. O ağaçtan uzak durmasını söyledim. Bu öğüdüme hiç kulak asmaz görünüyor. Başımıza gelecek kötülükleri seziyorum. Çekip gideceğim buralardan.

Çarşamba

Sıkıntılı günler geçiriyorum. Dün gece başımı aldım kaçtım. Bir ata bindim, bütün gece olanca hızla yol aldım. Buralardan uzaklaşmayı, gelecek tatsız kötülüklerin ulaşamayacağı bir başka ülkeye varmayı düşünüyordum. Ama çabam boşa çıktı.

Gün kalktıktan aşağı yukarı bir saat sonra, üzerinde binlerce hayvanın her zamanki gibi otladığı, uyukladığı, birbiriyle oynaştığı çiçekli bir ovadan geçiyordum. Derken korkunç bir ulumalar, bağrışmalar fırtınası koptu, o güzelim ovamn bir anda altı üstüne geldi, bütün hayvanlar birbirlerini parçalamaya başladılar. Olanları hemen anladım: Havva yasak meyvayı yemişti. Ölüm gelmişti yeryüzüne işte. Kaplanlar atımı yediler, bağırdım çağırdımsa da aldırmadılar. Biraz daha dursaydım beni de yiyeceklerdi. Durur muyum hiç, ardıma bile bakmadan kaçtım.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Kendime bu ıssız yeri buldum, birkaç gün kafam rahat etti böylece, ama burada da geldi buldu beni. Gelir gelmez de ilk işi bu yöreye bir ad takmak oldu: Tonavanda. Öyle bir görünüşü varmış buranın! Gerçekte biraz da sevinmedim değil geldiğine. Buralarda yiyecek doğru dürüst bir şey bulunmuyor, neyse ki o elmalardan birkaç tane getirmişti gelirken. İster istemez yedim yasak elmaları, açlığa daha fazla dayanamadım. Bu davranışım benimsediğim yaşama kurallarına aykırıydı gerçi, ama karnı aç olana bütün kurallar vız gelir bence!

Havva buraya birtakım yapraklarla dallarla örtünmüş olarak geldi. Böyle bir saçmalıkla ne demek istediğini sorarak, çektim hepsini üzerinden, bir yana fırlattım. Yüzü kıpkırmızı oldu, kıskıs gülmeye başladı. Daha önce birinin böyle kızardığını, kıskıs güldüğünü hiç görmemiştim. Çok yadırgadım bu durumu, biraz budalaca geldi bana. Pek yakında benim de aynı şeyi duyacağımı söyledi. Dediği doğru çıktı. Acılığımı falan unutarak yarı ısırılmış elmamı bir yana bıraktım -böylesine güzel bir elma daha görmemiştim oysa, mevsim ilerledikçe daha da tatlanmıştı-, fırlattığım yapraklarla dalları toplayarak kendim de örtünmeye başladım. Sertçe bağırdım ona hemen, karşımda utanmadan çırılçıplak salınacağına gidip biraz daha yaprak getirmesini söyledim. Getirdi. Sonra birlikte usulca yırtıcı hayvanların birbiriyle boğuşmuş olduğu düzlüğe indik, hayvan postları topladık. Bunlardan, ele güne karşı giyebileceğimiz birkaç doğru düzgün elbise yapmasını söyledim. Evet, pek rahat değil bu yeni elbiselerimiz, ama gösterişlerine diyecek yok. Giyimde önemli olan da bu değil mi?

Arkadaşlığına gitgide daha çok alışıyorum. Onsuz çok yalnız, yıkılmış bir insan durumuna düşerdim doğrusu. Hele böyle yerimden yurdumdan olduktan sonra! Ayrıca, bundan sonra **yaşayabilmek** için çalışıp kazanmak zorunda kalacağımızı da **löylüyor** Bu durumda, çok işime yarayacak. O çalışır, ben de v< ıl flö.slrririm.

www.eskikitaplarim.com

krmz

On Gün Sonra

Beni başımıza gelen bu işlerin sorumlusu olmakla suçlandırıyor! Sözde, yılan ona yasak meyvanın elma değil de kestane olduğunu söylemişmiş. Büyük bir içtenlikle, inanarak anlatıyor bunu. Hiç kestane yemediğimi söyleyerek savundum kendimi hemen. Bu kez, yılandan öğrendiğine göre, eskimiş birtakım bayat şakalara da "kestane" dendiğini söyledi. O zaman benzim attı işte, çünkü ben öteden beri canım sıkıldıkça, zamanımı tatlı geçirmek için birtakım şakalar uydururdum kendi kendime. Gerçi uydurduğum bu şakaların hepsinin de yepyeni şeyler olduğuna içten inanırdım, ama belki birkaçı bayatlamış kestane şakalardır, kim bilir. O büyük kargaşalıktan hemen önce de benim böyle kestane bir şaka uydurmuş olabileceğimi ileri sürdü. Ne yalan söyleyeyim, tam o sırada bir tane uydurmuştum. Yüksek sesle olmasa bile, içimden geçirmiştim. Şöyle bir şey: çağlayanı düşünüyordum tam o sırada, kendi kendime "O kocaman su kütlesinin gürleyerek düşüşü ne olağanüstü bir görüntü!" diye soruyordum. Derken çok parlak bir düşünce çaktı kafamda, "O suların düşüşünü değil tırmanışını görmek çok daha olağanüstü bir şey olur!" dedim birden. Bu şakama katıla katıla gülerken, ansızın bir karmaşadır koptu, savaşla ölümle doldu dört bir yanım, canımı güç kurtardım. "İşte gördün mü!" dedi Havva, haklı çıktığı için gözleri parlayarak, "Yılan bana olduğu gibi anlattı bunu, yaptığın bu işe de İlk Kestane adını taktı. Dediğine göre evrenin yaratılışıyla yaşıtmış bu ilk kestane." Yazıklar olsun, gerçekten de bütün suç benimmiş. Keşke böyle akıllı olmasaydım, bu parlak zekâ olmasaydı bende!

Bir Yıl Sonra

Adını Kabil koyduk. Ben kuzey kıyılarda birkaç aylık bir av gezisindeyken. Havva onu bizim mağaradan bir iki mil ötedeki -belki de üç dört mildir, kesinlikle bilemiyor- ormanda yakalamış. Bir bakıma bize benziyor, bir akrabalık bile olabilir aramızda. Havva böyle bir akrabalığın bulunduğuna kesin gözüyle bakıyor, ama yanılıyor bana kalırsa. Bunun gövdece küçüklüğü de, bambaşka türden yeni bir hayvan olduğunu gösteriyor, bir balıktır belki. Ama denemek için suya attığımda dibe batmaya başladı. Havva daldığı gibi hemen çıkarıverdi onu, böylece bu deneyden kesin bir bilgi edinmemi engellemiş oldu. Gene de bir balıktır bu bence. Havva'nın umurunda bile değil ne olduğu, bir şey değil benim anlamama da engel oluyor hep. Bu davranışını anlamıyorum doğrusu. Yeni bir hayvanın gelişi onun yaradılışını iyice değiştirdi. Deneylere hiç ilgi duymuyor artık, ne kendi deney yapıyor ne de bana yaptırıyor. Yeni yara-

www.eskikitaplarim.com

krmz

tığı bütün hayvanları sevdiğinden daha çok seviyor, ama bu sevginin nedenini bir türlü açıklayamıyor. Kafası darmadağın, her davranışından belli oluyor bu. Kimi geceler, huysuzluk eden balığı saatlerce kucağında taşıyor. Balığın bütün huysuzluğunun nedenini biliyorum ben. Suya dönmek istiyor. Ama götürüp dereye atmak istediğimde, çekiyor alıyor elimden. Kollarında taşıyor gene onu, baktıkça görme deliklerinden sular yuvarlanıyor yanaklarına, vızıldanan balığın sırtına usul usul vuruyor, sussun diye ağzıyla garip sesler çıkarıyor, üzüntüden tasadan hiçbir şeyi gözü görmez oluyor. Daha önce hiçbir balıkla böyle şeyler yapmamıştı, onun için bayağı kuşkulanmaya başladım. Eski yurdumuzda kaplan yavrularını kucağına alır gezdirirdi böyle, onlarla oyunlar oynardı. Ama oyundan öte gitmezdi bu hiçbir zaman. Yedikleri bir şey dokundu diye, hiçbiriyle böyle uzun uzun uğraşmazdı.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Pazar

Pazar günleri çalışmıyor, yorgun argın uzanıyor ortalıkta, balık da o yanında bu yanında debelenip duruyor. Budalaca sesler çıkarıyor bu küçük hayvanı eğlendirmek için, onun pençelerini ağzına alıp çiğner gibi yapıyor, o da katılıyor gülmekten. Balığın gülenini hiç görmemiştim. Biraz kuşkulanmaya başladım onun için. Pazar günlerinden hoşlanıyorum artık. Bütün hafta, yapılan işleri denetlemek insanı bitkin düşürüyor. Pazarlar daha çok olmalı. Eskiden çekilmez bulurdum pazar günlerini, ama şimdi seviyorum.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Çarşamba

Balık değil. Ama ne olduğunu daha anlayamadım. Keyfi olmadığı zamanlar garip, şeytanca sesler çıkarıyor, keyifli olunca da aguu-aguu diyor.

Biz türden bir yaratık desem değil, çünkü yürümüyor. Kuş desem değil, çünkü uçmuyor. Kurbağa değil, hoplamıyor. Yılan değil, sürünmüyor. Ama balık olmadığını da iyice biliyorum. Yüzüp yüzemediğini bir türlü deneyemedimse de, bunu kesinlikle anladım artık.

Çoğunlukla, sırtüstü yerde yatıyor, ayaklarını havaya kaldırıyor.

Böyle yatan başka bir hayvan görmedim. Bu hayvanın anlaşılmaz bir bilmece olduğunu söyledim bir gün, ama Havva ne dediğimi bile anlamadı, "bilmece" sözüne hayran oldu ancak. Bana kalırsa, ya bir bilmece bu, ya da bir tür böcek.

Ölürse parçalayıp içine bakacağım. Daha önce hiçbir şey böyle büyük bir şaşkınlık uyandırmamıştı bende.

Üç Ay Sonra

Pazar

Şaşkınlığım azalacağına daha da artıyor gitgide. Gözüme uyku girmez oldu. Sırtüstü yatmayı bıraktı artık dört ayağı üzerinde dolaşıyor şimdi. Ama öbür dört ayaklı hayvanlara da benzemiyor. Ön ayakları hiç görülmedik kısalıkta. Böyle olunca, başı ile gövdesi çok iğreti bir biçimde sipsivri havada kalıyor. Çirkin bir görünüşü var. Gövde yapısı genellikle bizi andırıyor, ama gezinme biçimiyle bizim soydan olmadığını belli ediyor. Ön ayaklarının böyle kısa, arka ayaklarının da uzun oluşu Kanguru türünden gelebileceğini düşündürüyor insana, ama o türün de garip bir örneği olmalı, çünkü gerçek kanguru hoplar, bu ise hiç hoplamıyor. Hiçbir listeye adı geçmemiş, çok garip, çok ilginç bir kanguru türü olmalı bu. İlk bulan kişi olarak bu türe adımı vermek hakkını kendimde görüyor, *Kangaroorum Adamiensis* diyorum ona.

Havva yakaladığı zaman daha yavruydu anlaşılan, çünkü o zamandan beri sürekli olarak büyüdü. Aşağı yukarı beş kat daha büyük şimdi, hoşuna gitmeyen bir şey oldu mu sesi de o zamankinden yirmi iki ya da yirmi sekiz kat daha fazla çıkıyor. Sert davranmak hiçbir şeyi değiştirmiyor, tam tersine, ben sertleştikçe o daha da çok gürültü çıkarıyor. Böylece, vazgeçtim sertlikten. Havva onu tatlı dille, ya da daha önce dokunmasını bile kesinlikle yasak ettiği şeyleri eline vermekle yola getiriyor. Daha önce belirttiğim gibi, bu yeni hayvan geldiğinde ben burda yoktum, Havva bana ormanda bulduğunu söylemişti. Türünün tek örneği olması şaşılacak bir şey, ama gerçek anlaşılan. Çünkü koleksiyonumu bütünlemek, buna da bir oyun arkadaşı getirebilmek için aylardır bir ikin-

www.eskikitaplarim.com

krmz

cisini bulmaya çalıştım, aramaktan canım çıktı, ama boşuna. Bir arkadaş bulabilirsem bunun sesinin biraz kesileceğini, böylece evcilleştirmenin kolaylaşacağını düşünmüştüm. Bulmak şöyle dursun, tek bir ize bile rastlayamadım. Karada yaşamak zorunda olan bu hayvan, nasıl oluyordu da yerdeki izlerini yok edebiliyordu böyle? On, on iki kapan kurdum, işe yaramadı. Öbür küçük hayvanlardan sürüyle yakaladım, ama bundan yakalayamadım bir türlü. Kapana düşen hayvanlar, sütün orda ne aradığmı merak ediyorlar anlaşılan. Hiçbiri de içmiyor sütü.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Üç Ay Sonra

Çarşamba

Kanguru hiç durmadan büyüyor gene. Akıl almaz bir şey bu. Büyümesi böylesine uzun süren bir kanguru da görmemiştim. Kafasında postu var şimdi. Kanguru postuna benzemiyor hiç, tıpkı bizim saçlarımızı andırıyor. Yalnız bunun kılları çok daha ince, daha yumuşak. Bizim saçlar gibi kara değil üstelik, kırmızı. Bu ne idüğü belirsiz canlı, ağır ilerleyen cilveli gelişmesiyle çileden çıkaracak beni. Bir eşini bulabilseydim, belki biraz aydınlanırdı durum. Ama hiç umut yok! Yeni bir canlı türünün tek örneği bu, apaçık. Dün gerçek bir kanguru yakaladım, getirdim. Hiçbir türdeşi olmadığı için yalnızlık çeken bizimkinin bir oyun arkadaşına sevineceğini, bizim gibi huyunu suyunu bilmeyen yabancılardansa böyle bir hayvana daha kolaylıkla ısınabileceğim düşünmüştüm. Ama yanılmışım! Kanguruyu görünce öyle bir yaygara kopardı ki, böyle bir hayvanı daha önce hiç görmemiş olduğuna kesinlikle inandım. Bu zavallı gürültücü küçük hayvana acıyorum artık, onu mutlu kılmak için elimden gelen hiçbir şey yok. Bir evcilleştirebilseydim diyorum ama, böyle bir çaba da boşuna, ben evcilleştirmeye çalıştıkça o daha çok azıyor. Bağırıp çağırmalarına, öfkesine, yakınmalarına baktıkça yüreğim parçalanıyor. Bana kalsa salıvereceğim, gene ormana dönsün. Ama Havva söz anlamıyor bu konuda. Çok taş yürekli bir davranış bu bence, ona hiç yakıştıramıyorum doğrusu. Belki de haklıdır, kim bilir. Belki salıversem daha da yalnız duyar kendini. Ama bir eşini bulamadığıma göre, daha yalnız olacağından nasıl söz edilebilir?

www.eskikitaplarim.com

krmz

Beş Ay Sonra

Pazar

Kanguru değil. Havva'nın parmağına asılıp kendini yukarı çekerek arka ayakları üzerinde doğruluyor, birkaç adım gidiyor, sonra gene yere yuvarlanıyor.

Bir tür ayıdır bu belki de! Ama kuyruğu eksik. Kafasından başka yerinde postu da yok. Durmadan büyümesi de garip bir şey, çünkü ayıların büyümesi çok daha erken sona erer.

Ayılar, başımıza gelen o işten beri tehlikeli oldu. Bunun böyle, burnuna bir şey geçirilmeden ortalıkta başıboş dolaşmasına göz yumamam doğrusu. Havva'ya, bunu salıverirse kendisine bir kanguru yakalayıp getireceğimi söyledim, hiç oralı olmadı.

Budalalıklarıyla başımıza daha bir sürü iş açacak anlaşılan. Eskiden böyle çılgın değildi.

www.eskikitaplarim.com

krmz

On Beş Gün Sonra

Cumartesi

Ağzına baktım. Daha bir süre kimseye zararı dokunmaz, çünkü ağzında tek bir dişi var. Kuyruğu daha çıkmadı. Eskisinden çok daha fazla gürültü yapıyor şimdi, hele geceleri hiç rahat vermiyor. Bu yüzden taşındım, dışarıda yatıyorum. Ama her sabah kahvaltıya gittiğimde ilk işim, başka dişi çıkmış mı diye ağzına bakmak oluyor. Bütün ağzı dişle dolarsa, kuyruğu olsun olmasın buralardan uzaklaştırmak gerekecek. Tehlikeli olması için bir ayıya ille de kuyruk gerekmez.

Dört Ay Sonra

Bir aydır, avlanmak, balık tutmak için yukarı bölgelerde dolaşıyordum. Ben yokken bizim ayı arka ayakları üzerinde yalnız başına ortalıkta gezinmeyi, "anna", "babba" demeyi öğrenmiş. Bunun yepyeni bir varlık olduğu apaçık artık. Çıkardığı seslerin birtakım sözleri andırması bütünüyle bir rastlantıdır belki, belki hiçbir anlam da taşımıyordur bu sesler. Ama gene de olağanüstü bir durum bu. Başka hiçbir ayının böyle sesler çıkarabildiğini görmemiştim. Böyle konuşmaya yeltenmesi, başından başka yerinde postu olmaması, kuyruksuz oluşu, bunun yepyeni türden bir ayı olduğunu yeterince gösteriyor. Gelişmesinin bundan sonrasını incelemek son derece ilginç olacak. Bu arada kuzeyin ormanlarında uzun bir arama gezisine daha çıkacağım. Gizli bir kıyıda bucakta bunun bir eşi daha vardır elbet. Bulur getirirsem, kendi soyundan bir hayvanın eşliğinde uysallaşır, tehlikesi azalır belki. Hemen yola çıkıyorum. Ama gitmeden önce burnundan sıkıca bağlamalıyım bunu.

Üç Ay Sonra

Çok çetin, yorucu bir av oldu. Gene eli boş döndüm. Oysa ben yokken Havva buradan dışarı adımını bile atmadan bir tane daha yakalamış. Talihin böylesi görülmüş şey değil. O ormanlarda yüz yıl bile dolaşsam benim karşıma çıkmazdı bu ikinci.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Ertesi Gün

Yenisini eskisiyle karşılaştırıyorum, ikisinin aynı soydan olduğu apaçık görülüyor. Koleksiyonuma eklemek için bir tanesinin içini doldurmak istedim, ama Havva her nedense gene karşı koydu. Vazgeçtimse de üzülüyorum bir yandan. Bilimin geleceği adına üzülüyorum. Şimdi bu soy tükenecek olursa, sonraki çağlarda bunlarla ilgili hiçbir şey bilinemeyecek demek. Çok yazık olacak!

Eskisi daha uslandı şimdi. Bir papağan gibi gülüyor, konuşuyor. Papağanla uzun süre bir arada olmasının sonucu anlaşılan, çünkü gördüğü işittiği her şeyi yansılamakta büyük bir yeteneği var. En sonunda, yeni tür bir papağan olduğu ortaya çıkarsa çok şaşacağım. Ama bu hayvanla ilgili hiçbir şeye pek de şaşmamak gerekir hani. Balık sandığım o ilk günden beri aklıma gelen her türlü yaratığa benzettim onu. Yenisi de eskisinin ilk günlerde olduğu kadar çirkin. Kükürt sarısına bulanmış çiğ eti andıran bir yüzü, öbür hayvanlarınkinden apayrı tüysüz bir kafası var. Havva bunun adını da Habil koydu.

On Yıl Sonra

Bunlar bizim oğullarımızmış! Uzun zamandan beri biliyoruz artık. Bizi yanıltan, onların başlangıçtaki o az-gelişmiş küçücük görünüşleri oldu. Daha önce görmediğimiz için alışık değildik böyle şeylere. Şimdi kızlarımız da var. Habil iyi bir çocuk, ama Kabil ayıdan da beter çıktı. Aradan geçen bunca yıldan sonra, başlangıçta Havva'yı zaman zaman yanlış anlamış olduğumu görüyorum. Cennet Bahçesi'nde onsuz yaşamaktansa, dışarıda onunla birlikte yaşamak çok daha güzel. İlkin çok konuştuğunu düşünüyordum hep, şimdi ise bir gün susmasının, sesinin günlerimden silinmesinin benim için büyük bir acı olacağını düşünüyorum. Bizi birbirimize yaklaştıran, bana onun yüreğindeki iyiliği, ruhundaki tatlılığı tanımayı öğreten o ilk kestane bin yaşasın!

www.eskikitaplarim.com

krmz

Havva'nın Güncesi

BİRİNCİ BÖLÜM

Cumartesi

Bugün bir günlük oluyorum nerdeyse. Dün geldim. Dün geldiğimi sanıyorum hiç değilse. Yanılıyor olamam, çünkü dünden önceki bir gün varsa o zaman ben yoktum daha, yoksa hatırlamam gerekirdi. Belki vardı da dünden önce bir gün, benim gözümden kaçtı, olur ya. Her neyse, bundan böyle dört açacağım gözümü, bir önceki gün daha geçerse kaçırmamaya çalışacağım, bir köşeye yazacağım. Hemen şimdi başlayacağım anılarımı yazmaya, yoksa her şey birbirine karışacak, çünkü içimden bir ses anlatacaklarımın bir gün tarihçiler için büyük önem taşıyacağını söylüyor bana.

Bir deney gibi duyuyorum kendimi, evet tıpkı bir deney gibi. Hiç kimse benden daha çok kapılamaz bu duyguya. Böylece, bir deney olduğuma gitgide daha çok inanıyorum. Bir deney düpedüz, başka hiçbir şey değil.

Peki bir deney isem, bu deneyin bütünü bitiyor mu benimle? Hayır, hiç sanmıyorum. Bence geri kalan bir parçası daha var bu deneyin. Ana parçası benim deneyin, ama o geri kalan parçanın da payı var bu işte. Burada güven altmda bir durumda mıyım, yoksa güvenliğim için hep çevreyi kollamam mı gerekiyor? Öyle gerekiyor belki. İçimden bir ses, sürekli uyanıklığın, her üstünlüğün başlıca temeli olduğunu söylüyor bana. (Sözün güzelliğine bakın. Az şey mi bu benim yaşımda bir kimse için!)

www.eskikitaplarim.com

krmz

Bugün her şey dünkünden daha güzel görünüyor. Dün her şeyin çabucak bitirilmiş olduğu besbelliydi. Dağlar sivri sivri, çakır çukurdu. Döküntüler kırıntılarla dolup taşan kimi düzlükler darmadağınık bir görünüşteydi. Baktıkça içi kararıyordu insanın. Soylu, güzel sanat yapıtları öyle çabucak çırpıştırılmaya gelmez. Bu göz kamaştırıcı yeni dünya, gerçekten de en soylu, en güzel türden bir yapıt. Çok kısa bir sürede yaratılmış olmakla birlikte, hemen hemen hiç eksiği yok. Göğün kimi yerleri sayısız yıldızla dolup taşarken kimi yerleri bomboş duruyor ama bu sonradan düzeltilebilir herhalde. Dün akşam ay yerinden çözülüverdi, aşağı doğru kaydı kaydı, sonra görünmeze karıştı. Çok yazık oldu. Düşündükçe yüreğim parçalanıyor. Yukarıdaki süsler bezekler arasında güzelliği onunkine erişecek tek bir şey daha yok. Yerine sağlam tutturulmamıştı demek. Bize geri dönmesi en büyük dileğim!

Ayın şimdi nerde olduğu bilinmiyor tabii. Onu ele geçiren kaçırmak ister mi, saklar elbet. Ben olsam, ben de saklardım. Genellikle hayli dürüst bir kimse olduğumu sanıyorum, ancak yaradılışımın özünde güzel şeyleri sevmek için büyük bir tutku var. Elimde değil ne yapayım. Sözgelişi, başka birinin ayı benim elime geçse, o başka birinin de haberi olmasa bundan, bu durumda bana pek güvenemezsiniz. Ayı gündüzleyin bulmuş-sam vageçerim belki, bir gören olmuştur diye çekinirim, ama karanlıkta bulmuşsam, ne yapar yapar gizlerim herkesten bulduğumu. Bayılırım aylara. Çok sevimli, çok romantik şeyler. Beş altı ayım olsaydı gözüme uyku girmezdi artık. Yosunlu bir bayıra sırtüstü uzanır, bıkmadan usanmadan ayları seyrederdim hep.

Yıldızlar da hoş. Birkaçını ele geçirebilseydim, saçlarıma takardım ne güzel. Ama hiçbir zaman gerçekleşemeyecek bu özlemim. Yıldızların ne kadar uzakta olduğunu bir bilseniz şaşarsınız. Oysa hiç de öyle gözükmüyorlar, değil mi? Dün gece ilk göründüklerinde, uzun bir sırıkla birkaçını düşürmeyi denedim, sırığın yetişmediğini görünce şaştım doğrusu. Sonra toprak kesekleri attım, gene düşüremedim. Solak olduğum için iyi atamıyorum anlaşılan. Arada bir, düşürmeyi istemediğim birine nişan aldım, belki böylece bir ötekine rastlatırım diye, ama kapkara toprak keseği en azından elli altmış kez o salkım altın kümeler arasından, birçoğunu kıl payı ile sıyırarak geçtiyse de sonuç alamadım. Biraz daha diretseydim, düşürecektim birini.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Sonra oturdum ağladım biraz. Benim yaşımda birinin ağlaması çok doğal bir şey olsa gerek. Yorgunluğum geçince, bir sepet aldım, yerin bitip göğün başladığı çizgiye doğru yola çıktım. Orada yıldızlar yere çok yakın olduğu için ellerimle toplayabilecektim. Böylesi daha da iyi olacaktı, bir tanesini bile düşürüp kırmadan dolduracaktım sepetimi. Ama o çizgi sandığımdan çok daha uzak çıktı, en sonunda bu işten vazgeçmek zorunda kaldım! Öyle bitkin düşmüştüm ki, bir adım daha atacak halde değildim artık. Ayaklarım zonkluyordu.

Yerime dönemedim. Yolum çok uzaktı, hava da soğumaya başlamıştı. Orada birkaç kaplan gördüm, hemen yanlarına sokularak onlarla birlikte yattım. Rahatıma diyecek yoktu, kaplanların nefesi de mis gibi kokuyordu, çünkü çilekle besleniyorlar. Daha önce hiç kaplan görmemiş olmakla birlikte, onları çizgilerinden hemen tanıdım. Çizgili postlarından bir tane ele geçirsem, ne güzel bir elbise olur!

Bugün uzaklıkları daha iyi kestirebiliyorum artık. Önceleri, güzel olan her şeyi ele geçirmeye can attığım için, hoşlandığım her nesneye gözüm dönmüşçesine saldırıveriyordum. O güzel şey kimi zaman çok uzağımda çıkıyor, kimi zaman da bir karış ötedeyken bir adım ötede gibi görünüyordu. Ne yazık ki dikenler eksik olmuyordu aradan! Bu bana bir ders oldu. Kendi kendime, bütünüyle kendi kafamdan, ilk özdeyişimi uydurdum: *Dikenden canı yanan çalıya yaklaşmaz.* Ben yaşta birinden beklenemeyecek kadar güzel, değil mi ama?

Dün öğleden sonra, neyin nesi olduğunu anlamak için öbür deney nesnesinin ardında dolaştım biraz. Neye yaradığını öğrenmek istiyordum. Ama bir türlü anlayamadım. Bir erkek olduğunu sanıyorum. Gerçi daha önce hiçbir erkek görmemiştim, ama bu tıpkı erkeğe benziyordu, onun için de yanılmadığıma kesinlikle inanıyorum. Öbür sürüngenlere duyduğumdan daha büyük bir ilgi duyuyorum ona, bir sürüngense tabii! Ama bana kalırsa sürüngen, çünkü karmakarışık saçları, mavi gözleri var, tıpkı bir sürüngene benziyor. Kalçası da yok. Yukarıdan aşağı doğru havuç gibi inceliyor. Durduğu zaman bacakları vinç gibi açılıyor. Belki de mimarlıkla ilgili bir nesnedir, kim bilir.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Önceleri korkuyordum ondan, her geri dönüşünde kaçmaya başlıyordum. Beni kovalayacağını sanıyordum. Sonra yavaş yavaş, onun benden kaçmaya çalıştığını anladım. Bunu anlayınca da bütün ürkekliğim geçti, saatlerce ardından gittim. Kendisini yirmi adım uzaktan sürekli olarak izlediğimi gördükçe, gitgide huysuzlanıyor, çileden çıkıyordu. Öfkeden en sonunda bir ağaca tırmandı. Aşağıda bekledim, bekledim, sonra canım sıkıldı, yerime döndüm.

Aynı şey bugün de oldu. Gene ağacın tepesine çıkardım onu.

Pazar

Ordan inmiyor. Dinleniyor anlaşılan. Hiç olur mu böyle şey? Dinlenme günü pazar değildir ki, cumartesidir. Bu yaratığın dinlenmekten başka bir kaygusu yok gibi geliyor bana. Ben olsam, bıkar usanırdım böyle sürekli dinlenmekten. Ağacın dibinde oturup beklemekten bile usanıyorum. Bu yaratığın ne işe yarayacağını çok merak ediyorum doğrusu. Hiçbir şey yaptığını görmedim.

Dün ayı geri getirdiler. Ne sevindim, ne sevindim! Çok dürüst bir davranış bu bence. Ama sonra gene aşağı doğru kaydı gitti. Tasalanmıyorum artık. Bu iyi komşuların onu gene geri getireceklerine inanıyorum. Davranışlarının beni ne çok sevindirdiğini belli etmek isterdim. Birkaç yıldız göndermek isterdim onlara, nasıl olsa bizde çok var. Gerçekte "biz" değil "ben" demem gerekir, çünkü sürüngenin böyle şeylerle hiç ilgilenmediğini görüyorum.

Çok aşağılık bir beğenisi var. İyilikten, incelikten hiç anlamıyor. Dün akşam alacakaranlıkta gittiğimde, ağaçtan inmiş, göldeki benekli balıkları yakalamaya çalışıyordu. Toprak kesekleri fırlatarak gene ağaca kaçırdım da kurtardım hayvancıkları elinden. Başka canlıları yakalasın diye mi yaratılmış bu yoksa! Yüreği yok mu? Acımak diye bir şey bilmez mi o küçücük şeylere? Belki de böyle kaba işler için yaratılmış bir varlıktır. Görünüşünden de böyle anlaşılıyor.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Attığım keseklerden biri kulağının ardına çarpınca, bir şey söyledi. Çok sevindim, çünkü ilk olarak kendimden başka birinin konuştuğunu görüyordum. Dediği şeyleri anlamadım, ama bir anlam taşıdıkları besbelliydi.

Konuşabildiğini öğrendikten sonra yepyeni bir ilgi duymaya başladım ona, çünkü ben konuşmaya bayılırım. Bütün gün konuşurum, geceleri uyurken bile konuşmadan edemem. Anlattığım şeyler de çok ilginçtir, ama kendisiyle konuşabileceğim biri olursa, iki kat daha ilginç şeyler anlatabilirim, isterlerse hiç susmam o zaman.

Ertesi Pazar

Bütün hafta, tanışmak için ardında dolaştım. Hep benim konuşmam gerekti, çünkü o biraz sıkılgan, ama bence bir zararı yok böyle olmasının. Benim yanında bulunmamdan hoşlanıyor, "biz" çoğulunu elimden geldiğince sık sık kullanıyorum, böylece kendisini de söz konusu etmem hoşuna gidiyor.

Çarşamba

Şimdi çok iyi geçiniyoruz, her geçen günle de biraz daha tanıyoruz birbirimizi. Benden kaçmıyor artık, iyi bir belirti bu, benim varlığımdan hoşlandığını gösteriyor. Seviniyorum buna. Bana olan saygısının artması için, ona her bakımdan elimden geldiğince yararlı olmanın yollarını araştırıyorum. Son bir iki gündür, varlıklara ad takma işini bütünüyle üzerime aldım. Böylece, omuzlarından büyük bir yük kalkmış gibi görünüyor. Bu alanda pek yeteneği yoktu çünkü. Ne kadar kendini sıksa, akla yakın bir ad bulamıyordu. Ama kendisinin bu eksikliğini anladığımı da sezdirmiyorum ona. Ne zaman yeni bir yaratıkla karşılaşsak, o sessiz bocalayışının açığa çıkmasına fırsat vermeden, hemen bir ad buluveriyorum. Kıracağı potlardan birçoğunun böylece önüne geçtim. Benim bu yönden bir sıkıntım yok. Bir hayvanın ne olduğunu, daha ilk bakışta hemen anlıyorum. Bir an bile düşünmem gerekmeden, o hayvanın doğru adını buluveriyorum. İçime doğuveriyor sanki o ad, evet birden içime doğuyor, çünkü daha yarım dakika önce öyle bir adın aklımın kıyısından bile geçeceği yoktur. Bir hayvanın biçimi ile davranışına bir göz atmam, hangi hayvan olduğunu bilmeme yetiyor.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Dudukuşu ile karşılaştığımızda, bir yabankedisi sandıydı bu yeni yaratığı -gözlerinden anladım böyle sandığını-. Ama hemen kurtardım kendisini. Bir adla yetiştim yardımına. Bu işi yaparken gururunu incitmemeye de dikkat ettim. Ona yeni bir şey öğretiyormuşum gibi değil de, tatlı bir şaşkınlık içindeymişim gibi, çok doğal bir sesle "Aaa, şu gelene bak! Dudu! Dudu!" deyiverdim. Sonra ona bu kuşun Dudu'luğunu nerden anladığımı açıklamaya çalıştım -açıklama yaptığımı sezdirmeden tabii-. Kendisinin tanımadığı bir hayvanı benim tanımama biraz bozuldu, ama bana duyduğu hayranlığı da gizleyemedi. Bu beni çok sevindirdi. O gece uyumadan önce birkaç kere, büyük bir kıvançla bunu düşündüm. Mutluluğu hak ettiğimize inanmışsak, küçücük bir şey bile bizi mutlu kılmaya nasıl da yetiyor.

Perşembe

İlk üzüntüm. Dün benden kaçtı. Benim kendisiyle konuşmamı istemez gibi görünüyordu. Önce inanmadım buna, bir yanlış anlama oldu sandım, çünkü seviyorum onunla birlikte olmayı, onun konuşmasını işitmeyi seviyorum, kendisine hiçbir şey yapmadığım halde nasıl böyle ters davranabilir bana? Sonunda, gerçekten kızgın olduğunu anlayınca bıraktım ardını. Aldım başımı, onu yaratıldığımız sabah ilk gördüğüm, ne olduğunu anlamadığım için de kendisine ilgisiz kaldığım yere gittim, orada yapayalnız oturmaya başladım. Ama çok dokunaklı bir yerdi burası şimdi, çevredeki en küçük şeyler bile onu hatırlatıyordu, bir acı çökmüştü yüreğime. Bu acının nedenini tam kavrayamadım ilkin, çünkü benim için yepyeni bir duyguydu bu. Böyle bir duyguyu daha önce hiç yaşamamış olduğumdan büyük bir bocalama geçiriyor, bu durumu anlamakta güçlük çekiyordum.

Ama gecenin karanlığı çökünce yalnızlığa daha fazla dayanamadım, bana neden kızdığını, yeniden gönlünü kazanabil

www.eskikitaplarim.com

krmz

mem için ne yapmam gerektiğini sormak için, kendisine yeni yapmış olduğu barınağa gittim. O yağmurda beni dışarı attı. Bu ilk büyük üzüntüm oldu.

Pazar

Her şey düzeldi şimdi, mutluyum artık. Çok sıkıntılı günler geçirdim doğrusu. Anımsamaktan bile kaçındığım günler.

Ona o elmalardan birkaç tane düşüreyim dedim, ama iyi taş atmayı bir türlü öğrenemediğim için beceremedim. Gene de bu iyi niyetimden hoşlandığını sanıyorum. Yasak elmalar bunlar. Onun dediğine göre bir iş açacakmışım başıma. Olsun!

Onu hoşnut kılmak uğruna, başıma gelecek her işi göze almaya hazırım.

Pazartesi

Bu sabah, ilgileneceğini düşünerek adımı söyledim ona. Hiç oralı bile olmadı. Çok garip. O bana adını söylese, ben bambaşka davranırdım. İşittiğim bütün sesler içinde kulağımı en çok okşayan, onun adı olurdu.

Çok az konuşuyor. Belki de pek zeki olmadığı için. Kendisini üzen bu durumunu gizlemek istiyor belki. Çok yazık böyle bir şeye üzülmesi, zekâ dedikleri şey nedir ki, insanın gerçek değeri yüreğinde yatar. Ona, sevgi dolu bir yüreğin en büyük zenginlik olduğunu, gönülde zenginlik olmadıkça zekânın yoksulluk sayılacağını bir anlatabilsem.

Çok az konuşuyor ama, bildiği sözcüklerin sayısı oldukça kabarık. Bu sabah çok güzel bir söz kullanarak şaşırttı beni. Şaşırdığımı anlamış olacak, sonra aynı sözü, çok alışık olduğu bir şeymiş gibi göstermeye çalışarak bir iki kere daha kullandı. Benim gözümden kaçmaz tabii, ama biraz kavrayışı olduğu da anlaşılıyor. Hiç kuşkusuz, ondaki bu tohum halindeki yetenek, işlenirse geliştirilebilir.

Ama nerden öğrendi o sözcüğü? Ben kendim kullanmış olduğumu hiç sanmıyorum.

Hayır, adımla hiç ilgilenmedi. Alındığımı biraz gizlemeye çalıştım ama bunu başardığımı pek sanmıyorum. Gittim, yosunlu kıyıya oturarak ayaklarımı suya batırdım. Konuşabileceğim, seyredebileceğim bir arkadaşın yokluğunu çektiğim zamanlar hep oraya giderim. Derenin suları üstünde çok güzel, bembeyaz bir gövdenin resmi belirir, resim ne de olsa ama, o resimle oyalanmak bile büsbütün yalnız kalmaktan yeğdir. Konuşurum o da konuşur, üzülürüm o da üzülür, duygudaşlığı ile beni avutur, "Üzme kendini zavallı yalmz kız, ben olurum sana arkadaş" der. Gerçekten de iyi bir arkadaş bana, tek arkadaşım, kız kardeşim.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Onu ilk yitirdiğim zaman nasıl üzülmüştüm! Hiçbir zaman unutamam o acıyı, hiçbir zaman. Yüreğim bir kurşun külçesine döndü birden! "Varım yoğum bir o vardı, o da beni bıraktı gitti!" diye sızlandım. Umutsuzluk içinde, yüreğim parçalanarak, "Onsuz yaşayamam artık!" dedim, yüzümü avuçlarıma gömdüm, hiçbir şey avutamazdı beni artık. Derken biraz sonra gözlerimi açıtığımda, bütün parıltısı, beyazlığı, güzelliği ile gene karşımda gördüm onu. Sevinçten kollarına atılıverdim!

Büyük bir mutluluktu bu benim için. Mutluluğu daha önce tatmıştım ama hiçbir zaman böyle kendimden geçmemiştim. O günden beri, ona olan güvenim hiç sarsılmadı. Arasıra görünmediği oldu gene, kimi zaman bir iki saat, kimi zaman hemen hemen bütün bir gün, ama geleceğine kesin bir inançla bekledim, kendi kendime; "Bir işi çıktı anlaşılan, ya da yolculuktadır, gelir nasıl olsa," dedim. Gerçekten de her zaman geldi. Yalnız karanlık gecelerde gelmez, çünkü biraz ürkek bir yavrucaktır. Ay ışığı olduğu zamanlar geceler de gelir. Ben kendim karanlıktan korkmam, ama o benden daha küçük. Benden sonra doğdu. Sık sık giderim kendisini görmeye. Yaşamanın çekilmez duruma geldiği anlarda benim tek avuntum, tek güvendiğim daldır o.

Salı

Bütün sabah buralara bir çeki düzen vermeye çalıştım. Büyük bir temizlik yaptım. Bu arada, kendini yalnız duyar da ardımdan gelir umuduyla hep kaçtım ondan. Hiç umurunda bile olmadı.

Öğle olunca çalışmayı kestim. Dinlenmek için arılarla kelebeklerle kovalamaca oynadım biraz, Tanrı'nın göklerdeki gülümseyişini yakalayıp yansıtan güzelim çiçeklerle oyalandım! Topladım birkaçını, kendime taçlar, çelenkler ördüm, öğle yemeği için bir güzel süslendim onlarla -yemeğim de elma tabii !-Sonra bir gölgeye uzanarak gözlemle onu bekledim. Ama gelmedi.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Gelmezse gelmesin. Çiçeklere hiç ilgi duyduğu yok zaten. Çerçöp diyor çiçeklere, birini ötekinden ayırt edemiyor, aklınca da bir üstünlük sanıyor bunu. Çiçekleri umursamıyor, beni umursamıyor, alacalı akşam göğünü umursamıyor, neyi umursuyor bilmem ki. Ancak korunaklar yapsın kendine, dupduru yağmur damlalarından kaçıp gizlensin, karpuzlara tık tık vursun, üzümlerin tadına baksın, ağaçlardaki meyvaları olmuş mu diye parmağıyla yoklasın... Malla mülkle, bağ bahçeyle bozmuş aklını, başka bir şeyi gözü görmüyor.

Bugün bir iş için, yere koyduğum bir odun parçasının ortasına başka bir odunla delik açmaya çalışırken, büyük bir korku geçirdim. Ansızın ince, saydam, mavimsi bir bulut yükseliverdi delikten. Her şeyi fırlattım kaçtım, korkunun böylesini görmemiştim! Geriye dönüp baktığımda bulutun ardımdan gelmediğini görünce rahat bir soluk aldım, bir kayaya yaslandım, bütün gövdemi saran korku titremesi geçinceye kadar öylece kaldım. Sonra büyük bir sakınganlık içinde, usulca o yana doğru süründüm. Bir tehlike karşısında, her an kaçmaya hazırdım. Yakına geldiğimde, bir gül çalısının dallarını aralayarak, gizlice baktım. Güller arasında ne güzel, ne alımlı görünüyordum kim bilir! Öbür yaratık da yakınlarda olsaydı da görseydi beni bu durumda, dedim içimden.

Ruh görünürlerde yoktu. Daha yakına gittiğimde, odunun deliğinde pembemsi bir toz gördüm. Nedir diye parmağımı sokmamla, bağırmam bir oldu. "Auu!" dedim, geri çektim parmağımı. Korkunç bir acıydı bu. Parmağımı ağzıma soktum, bir

o ayağım bir öteki ayağım üzerinde sekerekten, yakınmalarla acımı hafifletmeye çalıştım. Büyük bir ilgi uyanmıştı içimde, hemen incelemelere başladım.

O pembemsi tozun ne olduğunu anlamak istiyordum. Daha önce hiç görmemiş olduğum bu şeyin adı birden dilimin ucunda beliriverdi: Ateş! Bu nesnenin ateş olduğu yüzde yüz kesindi benim için. Böylece hiç duraksamadan "ateş" adını koydum ona.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Daha önce var olmayan bir şey yaratmıştım. Yeryüzünün sayısız zenginliklerine yeni bir şey eklemiştim. Bu başarı göğsümü kabarttı, hemen koşup yaratığı bularak anlatmak, böylece saygısını kazanmak geçti içimden. Ama sonra düşündüm taşındım, vazgeçtim. Umrunda bile olmazdı! Hemen ilk soracağı şey, bu yeni nesnenin neye yaradığı olurdu. Ne derdim bu sorusuna karşılık? Çünkü bu yeni şey güzeldi ancak, yalnızca güzeldi, yaradığı hiçbir şey yoktu.

Böylece, içimi çekerek olduğum yerde kaldım. Hiçbir şeye yaramıyordu bulduğum nesne. Korunak yapmaya yaramıyordu, karpuzları tatlandırmıyor, yemiş ağaçlarını daha verimli kılmıyordu. Yararsız, budalaca, saçma bir şeydi. Öbür yaratık bunu hemen hor görür, acı sözler söylerdi. Ama bence hor görülecek bir şey yoktu bunda. Kendi kendime: "Ey ateş, seviyorum seni, nazlı pembe yaratık, çünkü güzelsin. Güzelsin, bu yeter bana!" dedim, avuçlayıp bağrıma basacağım sırada birden duraksadım. Sonra başka bir özdeyiş uydurdum kafamdan. Birincisine çok benzediği için çalıntı sayılabileceğinden korktuğum bu özdeyişim şöyleydi: *"Canı yanan ateşe yaklaşmaz!"*

Gene işe koyuldum. Epeyce ateş tozu yaptım, sonra istediğim zaman oynayabilmek için eve taşımak niyetiyle hepsini bir tutam kuru otun üzerine koydum. Ama yolda rüzgâr hızla üzerimize vurmaya başlayınca, ateş birden öfkelendi, bana dilini çıkarmaya, tükürmeye başladı. Elimden attığım gibi kaçtım. Geri döndüğümde o mavi ruh göğe yükseliyor, kocaman bir bulut gibi gitgide yayılıyordu. Birden onun da adı çaktı kafamda: Duman. Belki inanmazsınız ama, daha önce duman diye bir şeyi de ne görmüş, ne işitmiştim.

Çok geçmeden dumanın arasından parlak sarı-kırmızı ışıltılar yükseldi, onlara da hemen "alev" adını verdim. Dünyada ilk gördüğüm alevlerdi bunlar, ama gene de ad takarken yanılmamıştım. Ağaçlara tırmanıyor, gitgide büyüyerek yuvarlanan dev duman bulutlarının orasından burasından fışkırıyorlardı. Sevinçten ellerimi çırparak büyük bir coşkunluk içinde gülmeye oynamaya başladım.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Öylesine güzel, yeni, olağanüstü bir şeydi gördüğüm!

Derken öbür yaratık koşa koşa geldi, durakladı, uzun süre hiçbir şey söylemeden baktı. Sonra bu yeni şeyin ne olduğunu sordu. Ah, böyle düpedüz sorması çok kötü oldu. Karşılık vermek zorunda kaldım, verdim. Yeni şeyin ateş olduğunu söyledim. Benim bildiğim bir şeyi onun bilmemesi, bana sormak zorunda kalması, benim suçum değil ya. Gerçekte ona caka yapmak aklımın kıyısından bile geçmez. Bir süre durduktan sonra sordu:

"Nerden geldi bu?"

Bir düpedüz soru daha. Buna da düpedüz bir karşılık vermek gerekti. "Ben yaptım." Ateş gitgide daha uzaklara yürüyordu. Yanık yere doğru ilerledi, baktı baktı sonra sordu:

"Bunlar ne?"

"Kömür."

İncelemek için bir parça aldı, sonra vazgeçti attı. Yürüdü gitti. Hiçbir şey ilgilendirmiyor onu.

Ben ise tam tersine, büyük ilgi duyuyordum. Küller vardı şimdi, boz, yumuşak, incecik, güzel -bir bakışta tanıdım-. Kırmızı korlar vardı, onları da hemen bildim. Külleri eşelerken elmalarımı buldum, sevindim. Sevindim, çünkü gencim, iştahım yerinde. Ama elmaların patlamış, küllenmiş olduğunu görünce biraz keyfim kaçtı. Sonra, bozulmuş görünen bu elmaların gerçekte çiğ elmalardan daha tadımlı olduğunu gördüm. Güzel bir şey bu ateş. Bir gün yararı büyük olacak bence.

Cuma

Pazartesi akşamı ortalık kararırken öbür yaratığı ancak kısa bir süre için gene gördüm. İyi niyetli çabalarımla, çalışkanlığımla buraları güzelleştirdiğim, geliştirdiğim için beni övmesini bekliyordum. Ama hiç oralı bile olmadı, arkasını döndüğü gibi beni oracıkta bıraktı gitti. Başka bir şey daha vardı onu kızdıran: çağlayanda yüzmemesini bir daha söylemiştim kendisine. Ateş bana yeni bir duyguyu öğretmişti çünkü, yepyeni, sevgiden, acıdan, bulguladığım öbür duyguların hepsinden apayrı bir duygu: korku. Çok sevimsiz bir şey korku. Keşke öğrenmez olaydım. Bana kapkara anlar yaşatıyor bu duygu, mutluluğumu zedeliyor, ürpertiler, titremeler uyandırıyor içimde. Ama öbür yaratığa söz dinletemiyorum, çünkü o daha korkuyu öğrenmedi, beni anlamıyor.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Âdem'in Güncesi

İKİNCİ BÖLÜM

Belki de onun daha küçük olduğunu, küçücük bir kız olduğunu sürekli göz önünde bulundurmam, yaptığı birçok şeyi bağışlamam gerekiyor. Bütün varlığı ilgi, istek, canlılıkla dolup taşıyor. Bu dünya büyüleyici, şaşırtıcı, gizliliklerle dolu bir yer onun gözünde. Yeni bir çiçek bulacak olsa, sevinçten ağzı dili bağlanıyor, okşuyor çiçeği, seviyor, konuşuyor onunla, sevgi dolu adlar sıralıyor. Renklere de deli oluyor! Kahverengi kayalar, sarı kum, boz yosun, yeşil yapraklar, mavi gök, sedef parıltılı şafak, dağların mor gölgeleri, günbatımının kızıl göğünde yüzen altın adalar, dizi dizi bulutlar arasından geçen solgun ay, uzayın sonsuzluklarında birer değerli taş gibi yanıp sönen yıldızlar -bana kalırsa bunlardan hiçbirinin bir şeye yararı yok-, ama o hepsinin rengine, görkemine kapılıyor. Bu kadarı yetiyor delice hayranlık duymasına.

Sesini kesip birkaç dakikacık susabilse, baş dinlendirici bir görünüşü olacak. Bu durumda onu seyretmekten kıvanç bile duyabilirim. Gerçekte hiç kuşkum yok duyabileceğimden, çünkü oldukça sevimli, güzel bir yaratık olduğunu gitgide daha iyi anlıyorum: kıvrak, alımlı, düzgün yapılı, gövdesinin dış çizgileri yuvarlacık, boyu bosu biçimli, canıtez, incelikten payı olan bir yaratık. Bir gün kayanın üzerinde, güneşin ışıklarını içen ak mermer gövdesiyle çırılçıplak dinelmiş, genç başı geriye sarkık,

www.eskikitaplarim.com

krmz

elini gözüne gölgelik etmiş, bir kuşun uçuşunu gözetliyordu. İşte o zaman birden gördüm ne güzel olduğunu.

Pazartesi/Öğle

Bu gezegende onun ilgisini çekmeyecek tek şey var mıdır, bilmiyorum. Ben birtakım hayvanlara dönüp bakmam bile, ama o öyle değil. Hiç seçmeksizin hepsine ilgi gösteriyor, hepsini eşi bulunmaz şeyler olarak görüyor, hepsine seviniyor.

Koca bir brontosaurus dev adımlarıyla bizim oraya geldiğinde, eşi bulunmaz bir şey olarak gördü bizimki bunu. Bana sorarsanız bir yıkımdı bu: aramızdaki görüş ayrılıklarının nasıl ortaya çıktığına iyi bir örnek. Evcilleştirmeye kalktı bu dev hayvanı, ben ise bu durumda evi yurdu bırakıp başka bir yere taşınmaya karar verdim. Brontosaurus'un tatlılıkla yola getirilip evcilleştirilebileceğine, sevimli bir ev hayvanı olabileceğine inanıyordu. Bunun üzerine, yedi metre yüksekliğinde, yirmi sekiz metre uzunluğunda bir azmanın fino köpeğine benzemediğini, bunu yakınlarda bulundurmanın hiç de doğru olmayacağını, hiçbir kötülük düşünmese bile bir gün evimizin üzerine oturduğu gibi her şeyi yerle bir edebileceğini, ne dalgın bir hayvan olduğunu anlamak için gözlerine bakmanın yeteceğini söyledim.

Ama bu canavarı bir ev hayvanı olarak alıkoymayı kafasına takmıştı bir kez. Bu hayvandan yararlanarak bir mandıra kurabileceğimizi düşündü, sağma işini de bana verdi. Nasıl göze alırdım bu tehlikeyi. Üstelik hem cinsiyeti elverişli değildi sağılmaya, hem de merdivenimiz yoktu. Sonra çevrenin güzelliğini seyretmek için canavarın sırtına binip dolaşmaya karar verdi. Dev hayvanın devrilmiş bir ağaç gövdesi gibi yerde duran on, on iki metrelik kuyruğuna tırmanmaya kalkıştığında yanıldığını gördü. Kuyruğun dikleştiği yere varınca tutunacak şey bulamadığı için birden aşağıya kaydı. Ben de orda olmasam, bir yeri incinebilirdi.

Aklım başına toplamasına yetti mi bu? Hayır. Gerçek olaylardan başka hiçbir şey aklına yatmaz onun. Deneye vurulmamış kuramlarla alışverişi yok. Gerçekte bunun sağlam bir davranış olduğunu söylemeliyim. İmrendiğim bir davranış. Daha uzun bir süre birlikte yaşarsak bu huyunu benimseyeceğim anlaşılan.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Sonunda dev hayvanla ilgili bir kuram daha geldi aklına: evcilleştirirsek onu ırmağın ortasında durdurarak bir köprü gibi kullanabileceğimizi ileri sürdü. Ne yazık ki hayvanın bu iş için fazlasıyla evcilleşmiş olduğu ortaya çıktı. Birkaç kez denedi bu köprü işini. Ama her defasında, ırmağın ortasına güzelce yerleştirip üstünden geçmek üzere kıyıya döndüğü zaman hayvan da dev bir fino gibi uysalca ardından geldi. Bütün öbür hayvanlar gibi. Hep öyle yaparlar.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Havva'nın Güncesi

İKİNCİ BÖLÜM

Cuma

Salı, çarşamba, perşembe, bugün: onu görmeden geçen günler. İnsan yalnız olunca, uzun bir süre bu. Ama gene de yalnızlık, istenmeyen kişi olmaktan yeğdir.

Ben arkadaşsız edemem. Yaradılışım böyle anlaşılan. Bu nedenle hayvanlarla arkadaşlık kurdum. Çok sevimli şeyler, en bulunmaz nitelikler onlarda, inceliklerine ise diyecek yok. Hiçbir zaman somurtmuyorlar, insanı istenmeyen biri durumuna sokmuyorlar. Gülümsüyorlar hep, kuyruğu olanlar kuyruk sallıyor. Her an için oynamaya, bir gezintiye çıkmaya, ya da buna benzer herhangi bir isteğinize uymaya hazır durumdalar. Eksiksiz birer 'centilmen' hepsi. Bütün bu son günlerde çok güzel anlar geçirdik birlikte, yalnızlığımı bir an bile duymadım.

Yalnızlık mı! Hayır, söz etmemeliyim böyle bir şeyden. Her an kaynaşıyorlar çevremde, kimi zaman çayırlar dolusu, sayılarını bile bilemiyorum. İnsan onların ortasında, hepsini daha iyi görebilmek için bir kayaya tırmandığı zaman, gün ışığının üzerinde oynaştığı öbek öbek, alacalı, çizgi çizgi, tüylü tüysüz gövdelerin dalgalanışını bir göl sanır, ama bunun böyle olmadığını da bilir. Toplu yaşayan kuşlar bir rüzgârla geçer kimileyin, kimileyin de bir kasırga yükselir uğultulu kanatlarından. O kanatlı sürü üzerine güneş vurduğunda, düşünebileceğiniz bütün renkler ışıl ışıl yalazlanır, gözlerinizi alır bu renkli parıltı.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Büyük geziler yaptık, yeryüzünün önemli bir kesimini gördüm. Hemen hemen her yerini gördüm sayılır, ilk gezginim ben, tek gezgin üstelik. Yola çıkışımız görülmeye değer bir şey. Bir eşini benzerini daha göremezsiniz. Rahat olsun diye bir kaplana ya da parsa biniyorum. Sırtları yumuşak, tam benim oturabileceğim biçimde yuvarlacık. Kendileri de çok güzel üstelik. Ama uzun yolculuklar için, çevrenin güzelliğini daha iyi görebilmek için file biniyorum. Bineceğim zaman beni hortumuyla kaldırıyor, inerken kendim iniyorum. Konaklayacağımız yere varınca çöküyor, arkasından aşağı kayıveriyorum.

Kuşlarla öbür hayvanlar birbirleriyle çok iyi geçiniyorlar, aralarında en küçük bir anlaşmazlık yok. Hepsi konuşmayı biliyor, benimle de konuşuyorlar, ama konuştukları dil yabancı bir dil olduğundan tek söz bile anlamıyorum. Bununla birlikte kendilerine karşılık olarak bir şey söylediğimde çoğu anlıyor beni, özellikle fil ile köpek. Onlardaki bu anlayışı görünce biraz kendimden utanıyorum. Bu onların benden daha akıllı, dolayısıyla da daha üstün olduklarını gösteriyor. Canımı sıkıyor bu iş biraz, çünkü ben önemli deney nesnesi olmak istiyorum, bu amaca yönelmişim bütün gücümle.

Öğrendiğim birçok şeyler var şimdi, artık eskisi gibi değilim. Başlangıçta çok bilgisizdim. Önceleri, suyun yokuş yukarı akışına, bütün gözlemlerime karşın, bir türlü rastlayamamış olmak hayli canımı sıkardı, ama şimdi durumu daha iyi anlayabildiğim için pek aldırmıyorum buna. Birçok deneylerden, deneylerden sonra suyun ancak karanlıkta yokuş yukarı aktığını öğrendim artık. Karanlıkta yokuş yukarı aktığını biliyorum, yoksa bizim göl boşalırdı. Demek ki gölün sularını akıtan dere, geceleri tersine akarak, boşalan suları gene göle dolduruyor. En iyisi benim gibi deneyle öğrenmek böyle şeyleri. Bilgi deneyle kazanılıyor. Varsayımlar, yakıştırmalar, sanılar hiçbir şey katmıyor kişinin öğrenimine.

Birtakım şeyleri keşfedemiyor insan, ama varsayımlarla bunun üstesinden geleceğini de bir türlü göremiyor ilkin. Böyle şeyleri keşfedebilmek için hiç yılmadan deneyleri sürdürmek gerek. Eğlenceli bir yol bu, böylece dünya daha bir ilginç oluyor. Bulunacak şey olmasa ne tadı kalır bu dünyanın? Bir şey bulmayı deneyip başaramamak da, en azından bulgulayabilmek kadar, belki de daha çok ilgi çekici. Sözgelişi suyun akışıyla ilgili gerçek, ben buluncaya dek büyülü bir defineydi sanki, ama bulduğum an bütün büyüsü birden bozuluverdi. Bir şey yitirmiştim sanki.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Deneylerle tahtanın, kuru yaprakların, tüylerin, daha başka birçok nesnenin suda yüzebileceğini öğrendim. Bütün bu bilgilerimden, bir kaya parçasının da yüzebileceği sonucuna varıyorum. Şimdilik bu sonuçla yetinmek zorundayım, çünkü bir kanıtlama yolu bulamadım daha. Ama bir yol bulacağım nasıl olsa, bütün o büyü gidecek, bozulacak. İşte bu durum üzüyor beni. Yavaş yavaş her şeyi keşfedeceğim, derken bir gün hiçbir büyü, hiçbir heyecan kalmayacak dünyada artık! Geçen gece düşündüm de bunu, uykum kaçtı.

Başlangıçta ne diye yaratıldığımı bir türlü anlayamıyordum. Ama şimdi anlamaya başladım: bu güzel dünyanın gizli yönlerini bulmak, mutlu olmak, bütün bu şeyleri düşünüp bize verene şükretmek. Daha bulgulayacak birçok şey var sanıyorum, umarım ki vardır. Deneylerimi ağır ağır yürütür aceleye kapılmazsam daha haftalarca öğrenecek yeni şeyler bulabilirim. Bulabileceğimi umuyorum. Bir tüyü havaya attığınız zaman uzaklaşıyor, gözden yitiyor, ama bir toprak keseğini havaya attığınızda iş değişiyor. Atıyorsunuz atıyorsunuz geri düşüyor. Kaç kez denedimse hep böyle oldu bu. Neden, diyorum kendi kendime? Gerçekte düşmüyordur, ama neden düşer gibi gözüküyor? Bir göz yanılması bence. Ya tüyde ya da toprak keseğinde gözümüz yanılıyor. Ama hangisinde bilemiyorum. Kesinlikle bildiğim tek şey, ikisinden birinin gözü aldattığıdır. Hangisinin aldattığına herkes kendince karar versin.

Sürekli gözlemlerimle, bu yıldızların fazla dayanmayacağını anladım. Eriyorlar. En güzellerinden birkaçının eriyip aşağı aktığını gözümle gördüm. Birinin erimesi, hepsi eriyebilir demektir. Hepsinin eriyebilmesi ise, bir gecede hepsi yok olabilir demek. Bir gün olacak bu, biliyorum! Onun için her gece oturup, uyanık kalabildiğim sürece onlara doya doya bakmak, o ışıl ışıl alanları belleğime işlemek istiyorum. Böylece, bir gün yok olduklarında o binlerce güzelim serpintiyi kapkaranlık gökte gözümün önünde canlandırabilir, belki kafamda hepsini yeniden ışıklandırır, gözyaşlarımdaki yansımaları ile her birini çift görürüm.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Düşüşten Sonra

Geçmişi düşündüğümde, o güzelim bahçe bir düş gibi geliyor bana şimdi. Güzeldi, eşi bulunmaz güzellikteydi, büyülüyordu insanı. Şimdi yok artık. Bir daha hiç göremeyeceğim orayı.

Bahçeyi yitirdim, ama buna karşılık onu bulmuş olduğuma seviniyorum. Elinden gelebildiğince seviyor beni, ben de onu tutkulu yaradılışımın bütün ateşiyle seviyorum. Böyle sevmek cinsimin, gençliğimin gereği anlaşılan. Kendi kendime onu neden sevdiğimi sorduğumda, bir karşılık bulamıyorum, gerçekte bulmak da istemiyorum pek. Bu durumdan, bu tür sevginin öbür sürüngenlerle hayvanlara duyulan sevgi gibi ölçülü bicili, düşünülmüş taşınılmış bir kararın ürünü olmadığı sonucunu çıkarıyorum. Düşündükçe anlıyorum bunu. Sözgelişi, birtakım kuşları şarkılarından dolayı seviyorum, ama Adem'i de şarkılarından dolayı sevdiğimi ileri süremem. Hayır, hiç ileri süremem. O şarkı söyledikçe daha iyi anlıyorum bunu. Ama gene de şarkı söylemesini istiyorum, çünkü onun ilgisini uyandıran her şeyi sevmesini öğreneceğim. Öğrenebildiğime de inanıyorum. Eskiden onun şarkılarına hiç katlanamazdım, şimdi oldukça dayanıyorum. Şarkıları sütü bile ekşitiyor, ama olsun! Onun uğruna ekşi süte de alışabilirim.

Onun zekâsından dolayı sevdiğimi de ileri süremem. Hayır! Gerçi zekâsımn bu kadarcık oluşu kendi suçu değil, Tanrı ne verdiyse odur işte, kendi kendini yaratmış değil ya. Tanrı'nın verdiği zekâ yeter. Onu böyle yaratmakta da bir bildiği vardır Tanrı'nın. Zamanla gelişir bu zekâ belki, ama bunun öyle birden olabileceğine hiç inanmıyorum. Çabucak olmasının da hiç gereği yok ayrıca. Şimdilik iyi kötü yetiyor işte zekâsı.

Davranışındaki incelikten, düşüncelilikten dolayı sevdiğimi de ileri süremem. Bu bakımdan da çok yoksul, ama iyidir böyle olması, gitgide de düzeliyor.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Hele çalışkanlığından dolayı sevdiğimi hiç ileri süremem. Hiç ama. Bu konuda bile bile geri kalıyor sanıyorum, neden böyle yaptığını da bilmiyorum, gizliyor benden. Tek üzüntüm bu. Yoksa benimle her zaman açıkça konuşuyor, içten davranıyor. Benden gizlediği tek şey bu. Benden bir şey gizlediğini düşünmek canımı sıkıyor, uykularımı kaçırıyor kimi zaman, ama kafamdan kovacağım bu düşünceyi, mutluluğuma gölge düşürmesine göz yummayacağım.

Öğreniminden dolayı sevdiğimi de söyleyemem. Hayır, bu da değil. Kendi kendini yetiştirmiş, gerçi birçok şeyi biliyor, ama olağanüstü bilgili sayılmaz.

Şövalyeliğinden dolayı sevdiğimi de ileri süremem onu. Hayır. Benim için kötü şeyler düşündü, ama onu suçlandırmıyorum. Cinsel durumuyla ilgili bir şey bu, kendi elinde değil. Ben ise öleceğimi bile bilsem onu kötülemeye yanaşmadım. Bu da bir cinsellik sorunu gerçekte, bana hiçbir yücelik kazandırmaz, cinsel durumumu ben kendim seçmiş değilim çünkü.

Öyleyse neden seviyorum onu? Yalnız, erkek oluşundan dolayı sanıyorum.

Yaradılışının temelinde iyi bir kişi, o iyiliğinden dolayı seviyorum onu, ama iyi olmasa da severdim. Beni dövse de sövse de gene severim onu. İyi biliyorum. Bir cinsel sorun bu bence.

Güçlü, yakışıklı olduğu için seviyorum onu, hayranlık uyandırıyor bende, onunla övünüyorum. Ama bu yönleri olmasa da severdim. Çirkin de olsa severdim, çökmüş de olsa severdim, çalışır çabalardım onun için, köle kesilirdim karşısında, onun için yalvarırdım, ölümüne dek yatağının başucunda beklerdim.

Evet, onu yalnız benim olduğu için, erkek olduğu için seviyorum. Başka bir neden yok bence. Önceden de söylediğim gibi, sevginin bu türü düşünülmüş taşınılmış, ölçülü bicili bir şey değil. Birden geliveriyor, kimse bilmiyor nerden geldiğini, kimse de açıklamıyor. Açıklanması da gerekli değil.

Ben böyle düşünüyorum. Ama küçücük bir kızım ben daha, bu konuyu inceleyen ilk kız üstelik. Belki de bilgisizliğimden dolayı bütün bu dediklerim yanlış çıkar bir gün.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Kırk Yıl Sonra

Bu dünyadan birlikte göçmemiz benim en büyük yakarım, en büyük özlemimdir. Bu özlem yeryüzünden hiç silinmeyecek, zamanın tükendiği noktaya dek her seven kadının yüreğinde sürüp gidecektir. Benim adımı taşır bu özlem.

İkimizden birinin önce gitmesi gerekirse, dilerim ben olayım ilk giden. Âdem güçlüdür, ben güçsüzüm, ben ona onun bana olduğu kadar gerekli değilim, onsuz yaşamak, yaşamak sayılmaz bence. Nasıl dayanırım böyle bir şeye? Bu yakarışım da ölümsüzdür, soyumdan gelenler sürdükçe bu da sürecektir. ilk kadınım ben, son kadında da var olacağım.

HAVVA'NIN MEZAR YAZITI

Cennet, O'nun olduğu yerdi.

Âdem

www.eskikitaplarim.com

krmz

Şeytan ın Güncesi

Cennette O Gün

Uzun süre önce bir gün Bilgi Ağacı'nın yanındaki çalılıklarda dolaşıyordum. Erkekle kadın geldiler, aralarında konuşmaya başladılar. Yıllar sonra bu dönüşlerinde ben de orada bulundum böylece. Tıpkı eskisi gibiydiler, genç bir oğlanla bir kızı andırıyorlardı gene. İncecik, güzel, esnek, kar gibi ak gövdeleri göğün pembeliğiyle hafifçe renklenmiş, çıplaklıklarından çocukça habersiz, bakmaya doyulamayacak ölçüde sevimli, söze sığmayacak ölçüde güzeldiler.

Gene kulak verdim. Tıpkı eskiden olduğu gibi, gene İyi, Kötü, Ölüm gibi sözcükler üzerine kafa yoruyor, bunların anlamını çıkarmaya çalışıyorlardı. Ama bunu başaracak yetide değildiler tabii. Âdem:

"Gel bakalım, belki Şeytan'ı buluruz. O bilebilir böyle şeyleri," dedi. Bunun üzerine ortaya çıktım, gene Havva'yı hayranlık içinde süzerek:

"Sen beni tanımazsın tatlı yaratık, oysa ben seni bilirim. Bütün hayvanları gördüm, ama güzellikte hiçbiri seninle boy ölçüşemez. Saçın başın, gözün, kaşın, yüzün, tenindeki o renk, boyun boşun, ak kollarınla bacaklarının o ince salınışı hepsi birbirinden güzel, tapınılacak eşsizlikte," diye söze başladım.

Hoşlandı bu sözlerimden, kendi kendini bir süzdü, bir aya

www.eskikitaplarim.com

krmz

ğı ile elini öne uzatarak hayran hayran seyretti, sonra büyük bir toylukla: "Böyle güzel olmak kıvanç veren bir şey Adem de, o da aynı güzellikte." dedi.

Adem'i, güzelliğini göstermek için, o yana bu yana çevirdi, mavi gözleri tertemiz bir gururla yanıp sönüyordu. Adem ise bu övgüleri büyük bir doğallıkla benimsiyor, çocukça bir mutluluk içinde, "Başıma çiçekler takınca daha da güzel oluyorum," diyordu.

"Evet evet, doğru, bak şimdi," dedi Havva, bir kelebek gibi o yana bu yana uçarak çiçekler topladı, saplarını ördü, yaptığı pırıl pırıl çelengi Adem'in başına koydu. Sonra ayak uçları üzeride yükselerek, elinin teczanlı oynak parmaklarıyla orasına burasına dokundu çelengin, her dokunuşuyla çiçeklere daha bir incelik, güzellik kattı. Nasıl başardı bunu, nerden edinmişti bu yeteneği, bilinmez. Yalnız kendisinin bildiği gizli bir büyüydü bu, başka kimselerce hiç öğrenilemezdi. Çelenge gönlüne göre bir çeki düzen verdikten sonra sevinçten el çırptı, sonra uzanıp öptü Adem'i. Bütünüyle, bildiğim en güzel görüntülerden biriydi bu.

Gelelim konumuza. O sözcüklerin anlamını söylesem miydi Havva'ya?

Söylemek için can atıyordum gerçekte, ama nasıl yapacaktım bunu? Bunları ona anlatabilmek için bir yol bilmiyordum, söyledim kendisine de. Dedim ki:

"Çalışacağım anlatmaya, ama pek umudum yok başaracağıma. Sözgelişi, acı nedir?"

"Acı? Bilmiyorum."

"Bilmezsin elbet. Nerden bileceksin? Sizin dünyanızda olan bir şey değil acı, siz yaşayamazsınız bunu. Gövdende bir acıyı hiçbir zaman duymadın sen. Bunu bir formüle, bir ilkeye indirgersek, neye varırız?"

"Neye varırız?"

"Şuna: Bizim dünyamızın -bizim belirli dünyamızın- dışında olan, yapımız ile yeteneklerimiz yüzünden göremediğimiz ya da duyamadığımız, ya da başka bir deyimle yaşayamayacağımız şeyler bize sözlerle anlatılamaz. Her şey kesinlikle

www.eskikitaplarim.com

krmz

açıklanıyor vardığımız bu sonuçla. Bir ilkedir bu, bir aksiyomdur, bir yasadır. Anlıyor musun şimdi?" Güzel yaratık bocalamış görünüyordu. Sonuç olarak çıka çıka şu boş soru çıktığı ağzından.

"Aksiyom ne demek?"

Anlamamıştı. Belliydi anlamayacağı. Ama bu yönde gösterdiği çaba bir başarıydı benim için, benim ileri sürdüğüm gerçeğin apaçık doğrulanışıydı. Aksiyom, şimdilik yaşantı dünyasının ötesinde bir şey olduğu için onca bir anlam taşımıyordu. Sorusunu işitmezden gelerek şunları ekledim:

"Korku nedir?"

"Korku? Bilmiyorum."

"Elbette bilmezsin. Nerden bileceksin? Böyle bir şey duymadın, duyamazsın, senin dünyanda yoktur böyle bir şey. Binlerce, on binlerce sözle bile sana korkunun ne olduğunu anlatmayı başaramam. Bu durumda ölümü nasıl açıklayabilirim sana? Hiç görmedin ölümü çünkü, senin dünyan yabancıdır böyle bir şeye. Benim bildiğim, bu sözcüğün senin için bir anlam taşıyabilmesi olanaksız bir şey. Bir bakıma, uykudur ölüm..."

"Ha, biliyorum öyleyse!"

"Ama yalnız bir bakıma uykudur dedim. Uykudan öte bir şeydir." "Tatlı bir şey uyku, güzel bir şey!" "Ama ölüm uzun bir uykudur, çok uzun." "Daha iyi ya! Onun için ölümden güzel hiçbir şey olamaz diye düşünüyorum."

Kendi kendime: "Zavallı çocuk, bir gün anlarsın belki, şimdi söylediğin şu acı gerçeği, bir gün yüreğinin acısına dayanamayıp 'Gel ey yufka yürekli ölüm, götür beni acıyan, esirgeyen unutulmuşluğa, sen üzgünlerin sığınağı, yüzüstü bırakılmışların, yalnızların arkadaşı!' diye haykırırsın belki," dedim. Sonra yüksek sesle ekledim: "Ama bu sonsuz bir uykudur."

Bu söz kafasına takıldı. Takılır elbet.

"Sonsuz. Ne demek sonsuz?"

"Ah, bu da senin dünyanın dışında bir şey şimdilik. Hiçbir yoldan anlatılamaz sana."

Çıkmaz bir durumdu bu. Kendi yaşantısının dışındaki şeyleri belirten sözcükler, bir yabancı dildi ona sanki, anlamsızdı. Bir küçük bebekti de sanki, annesi "Elini mum alevine yaklaştırma, yakar" diyordu. Yakmak, yabancı bir sözcüktür bebek için. Anlamını kendi deneyiyle, öğreninceye dek ne yılgılar geçirecektir. Annenin uyarması eninde sonunda boşunadır, bebek güle oynaya agularla gidip parmağını o güzel aleve dokunduracaktır bir gün. Kafamdan geçen bu düşüncelerden sonra ona, kendisine sonsuz sözcüğünün anlatılabilmesi için bir yol bilmediğimi söyledim. Bir süre sessiz kaldı, bu derin sorunları kafasının hiç aşınmamış makinesinde evirdi çevirdi, bu bilmeceden vazgeçerek sözü değiştirdi:

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Peki, başka sözcükler de var. İyi nedir, kötü nedir?"

"Bu da güç bir konu. Bunlar da senin dünyanın dışında şeyler, yalnız ahlak dünyasında yeri vardır bunların. Ahlak da senin ötende bir şey."

"Ne demek ahlak?"

"Doğru ile yanlışı, iyi ile kötüyü birbirlerinden ayırt eden bir yasalar düzeni. Sizin için yok böyle şeyler. Açıklayamam onun için, anlayamazsın."

"Bir dene bakalım."

"Yasa koyucu bir yetki önünde boyun eğmek, bir ahlak ilkesidir. Sözgelişi Âdem sana çocuğunu ırmağa koyup geceleyin orada bırakmanı yasak etse, çocuğu kor musun oraya?"

Sevimli bir yalınlıkla, açıkça karşılık verdi:

"Evet, canım isterse korum."

"Gördün mü ya, tam dediğim gibi işte. Görev, buyruk, söz dinleme, bir anlam taşımıyor senin için, hiçbirini tanımıyorsun. Şimdiki durumunda yaptığın, söylediğin, düşündüğün hiçbir şeyden hiçbir biçimde sorumlu değilsin. Bir yanlış işlemen söz konusu değildir, çünkü doğru yanlış konusundaki bilgin öteki hayvanlarınkini geçmez. Sen de onlar da ancak doğru yolda davranabilirsiniz, her davranışınız doğru, her davranışınız suçsuzdur. Tanrısal bir durumdur bu, gerek yerde gerek gökte erişilebilecek en yüce, en katıksız durumdur. Meleklere vergi bir şeydir. Melekler bütünüyle arı, bütünüyle günahsızdırlar, çünkü doğruyu yanlışlıktan ayırt etmeyi bilmezler. Böylelerinin bütün davranışları suçtan uzaktır. Doğ

www.eskikitaplarim.com

krmz

krmz

www.eskikitaplarim.com

krmz

ruyu yanlıştan ayırt etmesini bilmeyen hiç kimse yanlış işleyemez."

"Peki bunu bilmek bir üstünlük sağlar mı?"

"Kesinlikle hayır! Bu bilgi meleklerdeki bütün tanrısallığı, bütün melekliği ortadan kaldırır, onları sonsuz ölçüde küçültür."

"İyiyi kötüden ayırt etmesini bilen kimse var mıdır hiç?"

"Hayır, cennette yoktur."

"O bilgiyi kazandıran nedir?"

"Ahlak duygusu."

"Nedir o?"

"Önemli değil. Sende bulunmadığına şükret."

"Neden?"

"Çünkü bir aşağılaşmadır, bir yıkımdır bu duygu. Onsuz yanlış işleyemez insan, o olursa işler. Dolayısıyla tek işlevi vardır bu duygunun: sana nasıl yanlış işleyebileceğini öğretmek. Başka hiçbir şey, ama tek bir şey bile öğretmez. Yanlışın yaratıcısıdır bu duygu. Ahlak duygusu ortaya atmasa, yanlış diye bir şey var olamaz."

"İnsan nasıl edinebilir bu ahlak duygusunu?"

"Gördüğün şu ağacın meyvasını yemekle. Neden sordun? Ahlak duygusunu edinmek niyetinde misin yoksa?" İstekle Âdem'e dönerek sordu: "İster misin?" Âdem pek ilgi göstermedi, yalnız: "Bana göre hava hoş. Bu konuşmanızdan hiçbir şey anla
madım, ama istersen birlikte yeriz, ben hiçbir engel göremiyorum bunda," dedi.

Zavallı bilgisiz yaratıklar. Ağaçtan geri durmalarını isteyen buyruklar hiçbir anlam taşımıyordu onlar için, çünkü çocuktular, küçük dünyalarımn, dar yaşantılarının ötesindeki denenmemiş şeyleri, sözsel soyutlamaları anlayamıyorlardı. Havva elmaya uzandı! Elveda cennet bahçesi, senin günahsız sevinçlerine; verin elinizi acılar, açlık, soğuk, gönül kırgınlığı, ağıtlar, gözyaşları, utanç, kıskançlık, kavga, kötülük, onursuzluk, yaşlılık, yorgunluk, vicdan azabı; sonra umutsuzluk, ötelerde esneyen cehennem kapışma bakmadan ölümün salıverilmesi için yakarış!

www.eskikitaplarim.com

krmz

Havva ısırdı, meyva elinden yere düştü.

İçler acısı bir durumdu. Bir uykudan ağır ağır, şaşkınlık içinde uyanan birini andırıyordu Havva. Yarı anlamsız gözlerle bana baktı, sonra Âdem'e baktı. Altın sarısı saçlarını eliyle arkaya attı, derken gezinen gözleri çıplak gövdesine takılıverdi. Yanaklarına çıkan kanla yüzü al al oldu, bir çalının ardına sıçrayarak bağırmaya başladı:

"Ahh, suçsuzluğum elden gitti, kendi gövdem bile bir utanç oldu şimdi benim için!" Acısından inledi, söylendi, başını önüne eğerek yakındı: "Düştüm, alçaldım iyice artık, bir daha yükselemem, yükselemem."

Âdem'in gözleri düşsel bir şaşkınlık içinde ona dönmüştü şimdi, çünkü dünyasının ötesinde olan bu durumu anlamıyordu Âdem, Havva'nın sözleri ahlak duygusundan yoksun biri için hiçbir anlam taşımıyordu. Şaşkınlığı daha da arttı Âdem'in. Çünkü Havva'nın yüz yaşı, kendisi hiç sezinlemeden, üzerine çöküvermiş, gözlerinin mavi enginliği, genç gövdesinin renkleri solmuş, saçları ağarmış, ağzının, gözlerinin yanlarında incecik çizgiler kırışıklıklar belirmiş, her yanı büzüşmüş, teninin ipek parıltısı sönüvermişti.

Bütün bunları gördü güzel çocuk. Sonra hiçbir şey demeden elmayı aldı, yiğitçe, bağlılık uğruna ısırdı.

O da değişikliğe uğradı. Sonra gitti, ikisi için dallar topladı, çıplaklıklarını dallarla örterek, dönüp yollarına gittiler, el ele, iki büklüm gözden ıraklaştılar.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Havva Anlatıyor

. i

Öfkeli melekler alevden kılıçlarıyla bizi Cennet Bahçesi'nden dışarı kovaladılar. Ne yapmıştık peki? Kime zararımız dokunmuştu? Bilgisizdik, hangi çocuk olsa bizim gibi davranırdı. Yasak buyruğuna uymamanın yanlış bir şey olduğunu bilemedik, böyle sözcükler yabancıydı bize, anlamıyorduk. Doğruyu yanlıştan ayırt edemiyorduk ki, ne bilelim? Ahlak duygusuna sahip olmadığımız için böyle bir ayırt etme yetkisi olanaksız bir şeydi bizim için. Ahlak duygusu baştan verilmiş olsaydı bize, çok daha adaletli, daha dürüstçe bir şey olurdu. O zaman suçlanabilirdik buyruğa uymadığımız için. Ama bizim gibi zavallı bilgisiz çocuklara anlayamadığımız sözler söylemek, sonra da söylenenlere uymadığımız için cezaya çarptırmak haklı gösterilebilir mi? Bizim o zamanki bilgimiz şu benim dört yaşındaki çocuğumun bilgisini geçmezdi, daha bile azdı belki. Şimdi ben bu çocuğa, 'Gördüğün şu ekmeğe dokunursan görülmedik yıkımlara sürüklerim seni, bedeninin öğelerini darmadağın edinceye dek ezerim,' desem, o da bu sözleri anlamadığı için ekmeği alarak bana gülümsese, bu suçsuz davranışı öne sürerek, güvendiği ana eliyle ezmem mi gerekir onu? Ana yüreğini bilenler söylesin, bir ananın bunu yapıp yapamayacağını. Adem, üzüntüden kafamın da altüst olduğunu, kötü bir yaratığa dönüştüğümü ileri sürüyor. Ne isem oyum ben, kendi kendimi yaratmadım ya!

www.eskikitaplarim.com

krmz

Bizi dışarı attılar. Bu çorak bozkıra attılar bizi, ardımızdan kapıları kapattılar. Oysa kimsenin zararını istememiştik. Uç ay oluyor. Bilgisizdik o zaman, şimdi ise bilgi yönünden zenginiz çok. Ne zenginiz ya! Açlığı, susuzluğu, soğuğu öğrendik; hastalığı, acıyı, üzüntüyü öğrendik; nefreti başkaldırmayı, aldatmayı öğrendik; iç ezikliğini, suç ile suçsuzluğu aynı sayan vicdanı öğrendik; beden ile ruhun yorgunluğunu, dinçleştirmeyen uykuyu, dinlendirmeyen dinlenceyi, cenneti bize geri getiren, uyandığımız an gene alıp götüren düşleri öğrendik; yoksulluğu öğrendik; işkenceyi, gönül kırgınlığını öğrendik; Tanrı'nın kendi görünüşünde yarattığı insan gövdesinin gün ışığında çıplak olduğu zaman ayıplanışını öğrendik; korkuyu öğrendik; kibri, taşkınlığı, çekememezliği, ikiyüzlülüğü öğrendik; saygısızlığı öğrendik; sövmeyi öğrendik; doğruyu yanlıştan ayırt etmesini, birinden kaçınmayı ötekine yönelmeyi öğrendik; ahlak duygusunun sonuçlarını bütün zenginliğiyle öğrendik, şimdi hepsine sahip durumdayız. Cennette bir saat kalmak için hepsini verirdik bunların, hayvanları da bozardık bu bilgilerle!

Evet, bütün o zenginliğe sahibiz şimdi. Ölümden başka hepsine. Ölüm... Ölüm. Ne ola ki bu ölüm?

Âdem geliyor.

"Ne haber?"

"Daha uyuyor."

İkinci çocuğumuz bu uyuyan, bizim Habil.

"Yeter artık uyuduğu, bahçesi bakım istiyor. Uyandır."

"Denedim ama uyanmıyor bir türlü."

"Çok yorgun öyleyse. Bırak uyusun."

"Belki yarası yüzünden böyle çok uyuyor."

Bunun üzerine ben: "Belki de. Bırakalım dinlensin. Uyku sağaltır yarasını elbet," diyorum.

II

Bir gün bir gece geçti, uyuyor daha. Tarlasındaki sunağın yanında bulduk o sabah onu, yüzü ile gövdesi kanlar içindeydi. Büyük kardeşinin kendisini vurarak devirdiğini söyledi.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Başka bir şey konuşmadı, uykuya daldı. Yatağına uzattık, kanlarını yıkadık temizledik, yarasının hafif olduğunu, acı çekmediğini düşünerek seviniyorduk. Acı çekseydi uyumazdı çünkü.

Sabah erkenden bulmuştuk onu orda. Bütün gün öyle tatlı, öyle sessiz uyudu ki. Hep sırt üstü yatıyor, hiç kımıldamıyor, hiç dönmüyordu. Ne yorgun olduğu anlaşılıyordu bundan zavallının. Çok iyi bir çocuk, çok çalışıyor, sabah erkenden kalkıyor, karanlığa dek çabalıyor. Şimdi yorgun düştü işte. Bundan sonra daha az yıpratmalı kendini, uyandığı zaman söyleyeceğim. Benim her sözümü yerine getirir.

Bütün gün uyudu. Biliyorum, çünkü hep yanıbaşmdaydım, yemekler yaptım ona, olur da birden uyanır diye sıcak beklettim hepsini. Sık sık güzel yüzünü seyrettim, bu mutlu uykudan dolayı sevinç duydum. Gene de sürdü uykusu, gözleri apaçık uyuyordu. Garip bir şey, çünkü ilkin uyumuyor sandım, sonra konuştum, baktım ki hiç karşılık vermiyor. Kabil huysuzdur, dediklerimi, işitmezden gelir, ama Habil başkadır.

Bütün gece yanıbaşmda oturdum, birden uyanıverir belki, yemek ister diye. Yüzü bembeyazdı, sonra değişti, çok eskiden cennetteki bebeklik günlerini andıran bir görünüş aldı, öylesine tatlı, iyi, sevimliydi. Yüzündeki o görünüş yılların karanlığından gerilere götürdü beni, düşlerle gözyaşları içinde yitirdim kendimi, saatlerce kaldım öyle. Sonra kendime geldim, kımıldadığını sanarak yanağından öptüm uyansın diye, ama uyanmadı, boşa çıktı umudum. Yanağı soğuktu. Torbalarla yün, kuştüyleri getirdim örttüm üstüne, gene buz gibiydi, gittim daha getirdim. Âdem geldi, o da gördü soğuk olduğunu. Hiç anlamıyorum.

. *m*

Uyandıramıyoruz! Sarıldım ona, göz yaşlarımın tülü arasından gözlerinin içine baktım, yalvardım, ağzını açıp tek bir söz söylesin diye, hiç ses çıkarmadı. Ah, o uzun uyku mu bu, yoksa ölüm mü?

www.eskikitaplarim.com

krmz

Şeytan''ın Güncesi

Ölüm geldi dünyaya, yaratıklar yok oluyor. Aileden biri gitti. Ahlak duyusunun sonuçları bütünlendi böylece. Ölümü kötü bir şey belliyorlar evcek, bir gün değiştirecekler bu düşüncelerini.

www.eskikitaplarim.com

krmz

MARK TVVAIN'DEN BAŞKA ÖYKÜLER

www.eskikitaplarim.com

krmz

Calaveras İlinin En Hızlı Sıçrayan Kurbağası

Bana doğu illerinden yazan bir arkadaşımın isteği üzerine tatlı-geveze yaşlı Simon VVheeler'e uğrayarak, ona arkadaşımın arkadaşı Leonidas W. Smiley'i sordum, sonucu şimdi anlatacağım size. Bu Leonidas W. Smiley adının bir uydurma olduğundan gizli gizli kuşkulanmaya başladım. Bana kalırsa arkadaşımın böyle bir tanıdığı falan yoktu, tek düşündüğü benim yaşlı VVheeler'e gidip bu adı sormamın, ona şu dillere düşmüş Jim Smiley'i hatırlatacağıydı. Böylece VVheeler bir açılınca, beni usandırmcaya dek Jim Smiley'le ilgili bana hiç yararı olmayan uzun anılarını anlattıkça anlatacaktı. Arkadaşım bunu tasarlamışsa, niyeti gerçekleşmiş sayılır, hem de nasıl.

Simon VVheeler'i bakımsızlıktan yıkılmaya yüz tutmuş madenciler meyhanesinde kocaman sobanın başında tatlı tatlı uyuklar buldum. Şişman, dazlak kafalı bir adam oluşu dikkatimi çekti, durgun yüzünde cana yakın bir incelik, bir yalınlık ağır basıyordu. Ayağa kalktı, bana iyi günler diledi. Ona bir arkadaşımın beni değerli çocukluk arkadaşı Leonidas W. Smiley'i aramakla görevlendirdiğini, genç bir din adamı olan Leonidas Smiley'in bir ara burada madenciler hanında kalmış olduğunu işittiğini anlattım. Sonra da Bay VVheeler'e bana bu Muhterem Leonidas W. Smiley'le ilgili bilgi verebilirse kendisine duyacağım borçluluğun sonsuz olacağını söyledim.

Simon VVheeler beni bir köşeye sıkıştırdı, sandalyesini de tam önüme çekerek iyice ablukaya soktu, sonra bu paragrafı izleyecek can sıkıcı öyküyü bir makaranın koyuverilmesi gibi an

www.eskikitaplarim.com

krmz

latmaya başladı. Hiç gülümsemiyordu, hiç kaşlarını çatmıyordu, sesi hep o ilk cümlesindeki tatlı perdede kalıyor, hiç değişmiyordu, sürükleyiciliğinden bir an olsun kuşkuya düşmüyordu. Bitmek bilmeyen öyküsünün başından sonuna, etkili bir ağırbaşlılığı sürdürüyor, açıkça anladığıma göre, anlattıklarının gülünçlüğünü, garipliğini aklının kıyısından bile geçirmeden, konuya büyük bir önem yüklüyor, öyküsünün iki kahramanını kurnazlıkta erişilmez birer dâhi sayarak ikisine de büyük hayranlık duyuyordu. Benim için bir kimsenin böylesine garip bir öyküyü baştan sona bir an bile gülümsemeden, kılını bile kıpırdatmadan anlatması son derece saçma bir şeydi. Daha önce de belirttiğim gibi ben ondan Muhterem Leonidas W. Smiley adında birini tanıyıp tanımadığını sormuştum. O ise aşağıda göreceğiniz karşılığı verdi. Keyfine dokunmadım, bir kez olsun sözünü kesmedim.

Bir zamanlar burada Jim Smiley adında biri vardı, 49 kışı mıydı 50 baharı mıydı tam söyleyemem şimdi, ama ikisinden biriydi; çünkü Jim Smiley bu hana geldiğinde şu büyük su yolu açılmamıştı daha. En garip adamlardan biriydi bu Jim Smiley. Karşısında birini buldu mu akla gelebilecek olur olmaz her şey üzerine bahse girişirdi, dediğinin tersini söyleyen çıkmazsa, sözünü değiştirir, bir de öyle denerdi. Bahse tutuşabileceği bir kimse çıksın da ne olursa olsun, haklı yanda bulunmak önemli değildi onun için, bahse tutuşmaktı önemli olan. Ama gene de talihliydi, görülmemiş bir talihi vardı, çoğunlukla bahsi o kazanırdı. Her an hazır bekler, hiç fırsatı kaçırmazdı, herifin üzerinde bahse girişmeyeceği hiçbir şey yoktu, dediğim gibi, hangi yanı tuttuğu da önemli değildi. Bir at yarışı olsa, yarışın sonunda ya cepleri parayla dolup taşar, ya da meteliksiz kalırdı; bir köpek kavgası olsa bahse tutuşurdu; horoz dövüşü olsa bahse tutuşurdu; parmaklığın demirine iki kuş konsa hangisinin önce uçacağına bahse tutuşurdu; kilisenin bir açık hava toplantısı olsa hiç kaçırmaz, en iyi öğütleri verdiğine inandığı Papaz Walker üzerine bahse tutuşurdu, gerçekten de öyleydi Papaz Walker, iyi bir adamdı. Bir bokböceğinin yola çıktığını görse, gideceği yere ne kadar zamanda varabileceğine bahse tutuşur, bahsi kabul ederseniz, o bokböceğini gerekirse Meksiko'ya kadar gözünü kırpmadan izler, sonunda nereye gittiğini, ne kadar zamanda gittiğini öğrenirdi. Buradaki çocuklardan çoğu görmüştür Smiley'i, size anlatabilirler. Her şey, ama her şey üzerine bahse tutuşurdu, olur olmaz demezdi, sakar herifin biriydi. Bir ara Papaz VValker'in karısı hastalanmıştı, kadıncağız uzun süre yattı, kurtulacağından umut yoktu pek. Bir sabah Smliey ona karısının durumunu sordu, o da daha iyi olduğunu söyleyerek Tanrı'ya şükürler etti, böyle giderse Tanrı'nın yardımıyla belki de iyileşebileceğinden söz etti. Bunun üzerine Smiley, hiç duraksamadan, "Hah, bir beşliğine bahse girerim ki iyileşmeyecek artık," deyiverdi.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Bu Smiley'in bir kısrağı vardı, çocuklar, 'on beş dakika beygiri' derlerdi ona, ama şaka olsun diye söylerlerdi bunu, çünkü yarışları on beş dakikadan biraz daha önce bitirebilecek kadar hızlıydı. Smiley, astımdan, bitkinlikten, uyuzdan, hastalıktan hiçbir zaman kurtulamayan bu atla ne paralar kazanırdı. Onu yarışa iki-üç yüz metre önden başlatırdı hep, ama öbür atlar yetişir yanından geçerlerdi. Bununla birlikte, yarışın biteceği sırada bir heyecanlanır, umutsuzluk içinde hoplar zıplar eşinir, birbirine dolaşan bacaklarını o yana bu yana, havaya, kimi zaman da koşu alanını çevreleyen parmaklıklardan dışarıya savurur, tepinmesiyle ortalığı daha da çok toza boğar, öksürüğü, aksırığı, tıksırığı ile bir şamatadır koparır, sonunda her zaman yarışı kıl payı ile de olsa en önde bitirirdi.

Bir de küçük buldok köpeği vardı Smiley'in. İlk bakışta bu yavru köpeğin beş para bile etmeyeceğini, ortalıkta dolaşmaktan, hırlamaktan, hırsızlık için bir fırsat kollamaktan başka işe yaramayacağını sanırdınız. Ama işin içine para girdi mi, bambaşka bir köpek olurdu. Altçenesi bir geminin burnu gibi sivrilerek ileri çıkar, görünmeye başlayan azıları kızgın birer fırın vahşiliğiyle parlardı. Başka bir köpeğin saldırmasına, havlamasına, ısırmasına, kendini kaldırıp kaldırıp yere vurmasına bu Andrevv Jackson -böyleydi köpeğin adı- hiç aldırmaz, bana mısın demezdi, başka türlü bir davranış da beklemezdi gerçekte. Bu durumda karşıdaki bahisçi ortaya koyduğu parayı arttırdıkça arttırır, sonunda bütün parasını bu işe koyduğu an, bizimki ansızın öteki köpeğin arka bacağını tam uyluğundan bir daha bırakmamacasına kapıverirdi, yer yerinden oynasa bile bırakmaz, böylece eninde sonunda her yavuz köpeğe pes ettirirdi. Smiley tutuştuğu bütün bahisleri kazanırdı bu köpekle, ama bir gün arka ayaklarını keresteci hızarına kaptırmış bir köpek ortaya çıkınca işler tersine döndü. Bahis kızıştı, para yükseldikçe yükseldi, derken bizimki tam numarasını yapacağı an, nasıl tongaya getirildiğini, öbür köpek karşısında kurtuluşu olmadığını anlayıverdi. Şaşırmıştı, büyük bir umutsuzluk bürüdü yüzünü, kavgayı kazanmak için hiçbir çaba göstermedi artık, öylesine yıkılıvermişti. Smiley'e gücenmiş gözlerle baktı, arka ayakları bulunmayan bir köpeği karşısına çıkarmakla kendisini kavgada tek dayanağından yoksun bıraktığı için onu suçlandırır gibiydi. Sonra topallayarak birkaç adım gitti, uzandı yere, oracıkta can verdi. İyi bir köpekti bu Andrevv Jackson, sağ kalsaydı büyük bir ün bırakırdı ardında, çünkü yetenekliydi, bir dehası vardı, konuşamazdı ama ben bilirim bu gerçeği, çünkü yeteneksiz bir köpeğin o koşullar altında böyle bir kavga çıkarması akıl alır bir iş değildir. O son kavgasını, o kavganın bitimini ne zaman düşünsem üzüntüden içim sızlar.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Bu Smiley'in fareleri, horozları, erkek kedileri, akla gelmedik başka hayvanları vardı, hangi hayvanla gelirseniz gelin bir eşini de o çıkarır, girişeceğiniz her bahsi kabul ederdi. Bir gün bir kurbağa yakaladı, aldı evine götürdü, bu kurbağayı eğitmek istediğini söylüyordu. Tam üç ay her şeyi bir yana bıraktı, evinin arka avlusunda o kurbağaya sıçrama talimleri yaptırdı. Sonunda sıçramayı iyice öğretti kurbağaya. Gerisine hafiften bir dokunduğu an, bu kurbağa bir topak hamur gibi havada yuvarlanmaya başlar, havada bir, hızlı fırlamışsa iki takla atar, hiçbir yeri incinmeden kedi gibi dört ayağı üstüne düşüverirdi. Kurbağayı sinek avlama konusunda da öyle yetiştirmiş, öyle ustalaştırmıştı ki, gözünün seçebileceği uzaklıktaki hiçbir sinek bu kurbağanın elinden kurtulamazdı. Smiley insanın bir kurbağaya eğitim yoluyla her şeyi öğretebileceğini söylerdi, doğruydu bu söylediği bence. Dan'l Webstei şu döşemeye koyup da -kurbağanın adıydı Dan'l Webster- "Sinek, Dan'l, sinek!" dedi miydi, daha gözünüzü kırpmaya kalmadan, kurbağa dimdik havaya fırlar, tezgâhın üzerindeki sineğin hesabını görür, sonra döşemenin üzerine bir hamur topağı gibi lök diye iner, bir kurbağadan beklenenin ötesinde hiçbir şey yapmamışçasına, arka ayağıyla kafasının yanını kasırdı. Böylesine al-çakgönüllü, böylesine yapmacıksız bir kurbağa daha görülmemiştir. Başaramayacağı şey yoktu onun. Düz bir yerde yapılacak hilesiz her yarışta, bir sıçrayışta kendi türünden bütün yarışçıların ötesine düşerdi. Düz bir yüzeyde sıçramak en büyük ustalığıydı, anlıyor musunuz? Böyle yarışlarda Smiley cebindeki son meteliğe varıncaya dek bütün parasını ortaya kordu. Smiley çok büyük bir gurur duyardı kurbağasından, haklıydı da, çünkü çok gezmiş, çok görmüş kişilerin hepsi de, bu kurbağanın gördükleri bütün kurbağalardan daha üstün olduğunu açıkça söylerlerdi.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Smiley kurbağasını küçük bir kafese koyar, ara sıra çarşıya getirerek onun üzerine bir bahse tutuşurdu. Bir gün, buraların yabancısı bir adama rastlamış, yabancı sormuş:

"O kafeste ne var öyle?"

Smiley de umursamaz bir sesle, "Bir papağan belki, kanarya da olabilir, değil mi, ama hiçbiri değil, bir kurbağa ancak," demiş.

Adam kafesi almış, evire çevire iyice incelemiş sonra, "Hımm, gerçekten de. Peki ne işe yarar bu kurbağa?" diye sormuş.

Smiley de büyük bir rahatlık içinde, "Tek bir işe yarar. Sıçrama yarışında Calaveras ilinin bütün kurbağalarını geride bırakır," demiş.

Adam bir daha almış kafesi, uzun uzun bir daha inceledikten sonra Smiley'e geri uzatarak, düşünceli düşünceli, "Bu kurbağanın ötekilerden ayrı bir yanı yok ki, bu da onlar gibi işte," demiş.

"Belki öyledir," demiş Smiley. "Belki sen daha iyi anlıyorsun kurbağalardan, belki de anlamıyorsun. Belki birçok deneylerin vardır bu konuda, belki de toy bir meraklısın. Her neyse, bu kurbağanın Calaveras ilindeki bütün kurbağalardan daha uzun sıçrayabileceğine kırk dolar bahse girmeye hazırım, ne dersiniz?"

Adam bir süre düşünmüş, sonra üzgün bir sesle, "Ben buraların yabancısıyım, kurbağam da yok. Kurbağam olsa hemen girişirdim seninle bahse," demiş.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Bunun üzerine Smiley, "Peki peki, zararı yok, şu kafesi bir dakikacık tutarsan hemen gider bir kurbağa bulurum sana," demiş. Adam kafesi almış, Smiley'in kırk dolarının üzerine kırk da o koymuş, sonra oturmuş oraya, başlamış beklemeye.

Kendi kendine düşünerek uzun süre beklemiş orada, sonra kurbağayı almış eline, ağzını aralamış, bir çay kaşığıyla ağzından içeri bıldırcın saçması doldurmuş -hemen hemen çenesine kadar dolmuş kurbağa- sonra yere bırakmış. Smiley bataklığa gitmiş, çamurların içinde uzun süre aradıktan sonra bir kurbağa yakalamış, getirmiş adama vermiş.

"Şimdi," demiş adama, "Yarışa hazırsan kurbağanı Dan'l'm yanına bırak, ön pençeleri DanTmkilerle aynı çizgide olsun, yarışı ben başlatacağım." Sonra, "Bir! iki! üç! Sıçra!" demiş, ikisi de kurbağalarının gerisine dokunmuşlar, ama yeni kurbağa hoplarken Dan'l bir ıkınmış, bir Fransız gibi omuzlarını kaldırmış, ama hiçbiri para etmemiş bunların, olduğu yerde kalakalmış. Ağır bir örs gibi oturmuş kalmış orada, çakılmış o noktaya sanki. Smiley bir hayli şaşırmış, öfkelenmiş de, ama işin iç yüzünden haberi olmamış tabii.

Yabancı adam parayı alıp uzaklaşmış oradan, kapıdan çıkarken de omzunun üzerinden başparmağıyla DanT'ı göstererek: "Bu kurbağanın ötekilerden ayrı bir yanı yok ki," demiş gene.

Smiley gözlerini Dan'l'a dikmiş kafasını kaşıyaraktan uzun bir süre kalmış orada, sonra, "Ne geldi bu kurbağanın başına bilmem ki, bir iş olmalı bu işin içinde, neden böyle torba gibi şişmiş görünüyor bu," demiş, ensesinin kökünden tutmuş kaldırmış DanT'ı, kaldırmasıyla da "Uç kilo çekmezse tükürün yüzüme!" demiş şaşırarak, kurbağayı baş aşağı çevirmiş, ağzından yere iki avuç dolusu av saçması dökülmüş. O zaman anlamış durumu işte, beyninden vurulmuşa dönmüş, kurbağayı yere koyduğu gibi, adamın ardından seğirtmiş, ama yakalayamamış. Sonra...

(Burada Simon YVheeler ön avludan birilerinin kendisini çağırdıklarım işitti, bakmaya gitti). Giderken bana dönerek, "Olduğun yerde oturuver yabancı, rahatına bak, bir saniyeye kalmaz dönerim," dedi.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Ama izninizle, bu işbilir Jim Smiley serserisinin serüvenlerini dinlemekle Muhterem Leonidas W. Smiley üzerine pek bir bilgi edinemeyeceğimi düşünerek, hemen kalktım.

Kapıda çenesi düşük VVheeler'e bir daha yakalandım, durdurdu beni, gene başladı: "Bu Smiley'in tek gözlü bir sarı ineği vardı, kuyruksuz. Bir muzdan daha uzun değildi küt kuyruğu, derken-"

"Aaa! Smiley de cehennemin dibine, uğursuz ineği de!" diye mırıldandım uysalca, yaşlı adama iyi günler dileyerek ayrıldım.

www.eskikitaplarim.com

krmz

İskelet ile Nicodemus Dodge

Missiouri'de bir basımevinde çıraklık günlerimde bir gün uzun bacaklı, saman saçlı, paçavra giyimli, kaba saba, on altı yaşlarında yontulmamış bir oğlan, ellerini pantolon ceplerinin dibinden çekmeyi ya da, gözleriyle kulaklarını böcek yeniği bir lahana yaprağı gibi örten, çevresi aşınmış soluk leğen şapkasını çıkarmayı gerekli görmeden içeri dalıverdi, umursamaz gözlerle ortalığı bir süzdü, kalçasını bizim müdürün masasına yasladı, koca partal çizmelerini çaprazladı, karşı duvarın çatlağındaki uzak bir sineği üst dişine nişan almasıyla birlikte yere uzatı- verdi, sonra da hiçbir şey olmamış gibi sordu:

"Ağası kim buranın?" "Benim," dedi bizim müdür, karşısındaki bu garip yapıyı şaşkın gözlerle aşağıdan yukarı doğru izleyerek. "Başka birine de öğretmek istemez misin bu işi, yok mu

böyle bir niyetin?" "Bilmem. Sen ister miydin öğrenmek?" "Babam yoksul, beş para veremiyor bana. Onun için bir

yerde şöyle bir iş uydurmaya bakıyorum, ne iş olursa olsun,

gücüm yüreğim yerinde, ağır hafif hiçbir işe yok demem." "Basımevi işini öğrenmek istiyor musun peki?" "Ne öğreneceğim umurumda değil pek, yeter ki yolumu

bulayım biraz. Basımevinde olsun, nerde olursa olsun, öğreni

rim." "Okuman var mı?" "Şöyle böyle." "Yazman?"

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Eh çok kimseden daha az."

"Hesabın?"

"Satıcılık yapmaya yetmez, hesap yapamam pek, ama on iki kere, on ikiye kadar hiç takılmam. Ondan sonrasını kıvıramam işte."

"Nerelisin?"

"Shelby'denim."

"Babanın dini nedir?"

"Babam mı? Hımm, demircidir."

"Hayır, işi nedir demedim. Dini nedir?"

"Haa, önce anlamadım da. Masondur babam."

"Hayır hayır, gene anlamadım. Demek istiyorum ki, baban bir kiliseye bağlı mı?"

"Ha şöyle desene! Kafanın içinden geçeni düpedüz söyleyemez misin? Bir kiliseye bağlı mı? Kırk yıldan beri en ateşli Gönüllü Vaftizcilerden biridir. Ondan daha ateşlisi yoktur belki. İyi adamdır babam haa. Herkes söyler bunu. Tersini söyleyecek kişi, benim olduğum yerde söyleyemez, sıkı mı söylesin!"

"Senin dinin ne peki?"

"Orasını pek sorma işte, ama sorsan da yüzüm kara çıkmaz. Bence bir kimse başka birine dar gününde yardım ederse, sövmezse, kötü söylemezse, her işe burnunu sokmazsa, Tanrı'nın adını da küçük 't' ile yazmazsa işini sağlama bağlamıştır. Bir kiliseye bağlanmış kadar sağlamdır durumu."

"Peki ya Tanrı'nın adını küçük 't' ile yazarsa?"

"Bile bile yaparsa bunu, işi bitiktir artık, bitik olması gerekir, bence yüzde yüz kesindir bu." "Adın ne senin?" "Nicodemus Dodge." "Belki yarayabilirsin işimize Nicodemus. Denemen için bir fırsat verelim sana."

"Peki."

"Ne zaman başlamak istersin?"

"Şimdi."

On dakika geçmeden, bu anlatılması güç delikanlı bizlerden biri oluvermiş, ceketini çıkardığı gibi dört elle işe sarılmıştı.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Bizim basımevinin caddeden en uzak kalan arka yanında yolsuz, izsiz, dört bir yanı azman ayrıkotlarına, kocaman günçiçeklerine bürünmüş bir bahçe içinde yıkık dökük, kağşamış, tek odalı, tek pencereli, tavansız, küçük bir tahta kulübe dururdu. Bizden bir kuşak önce, kurutulacak etleri, sucukları tütsülemekte kullanılan bir tütsülükmüş burası. İşte bu ıssız, hayaletli kovuk Nicodemus'un yatak odası oldu.

Kasabanın açıkgöz geçinenleri Nicodemus'u görünce, kendilerini eğlendirecek büyük bir define bulduklarını düşündüler. Nicodemus'un olağanüstü toyluğu, her söylenene kolayca kanıverdiği daha ilk bakışta yüzünden anlaşılıyordu. Ona ilk oyunu oynamak onuru George Jones'a düştü. İçine donanma fişeği yerleştirilmiş bir puro verdi Nicodemus'a, sonra bütün ötekilere gelip seyretmeleri için göz etti. Donanma fişeği, patlamasıyla birlikte Nocodemus'un kaşını kirpiğini sildi süpürdü. O gene de, ancak:

"Bu purolar biraz tehlikeli şeyler bence," dedi, hiçbir şey anlamamış gibi davrandı. Ama ertesi akşam, George'u pusuya düşürerek tepesinden aşağı bir kova buz gibi suyu boca etti.

Bir gün Nicodemus yüzerken Tom McElroy çamaşırlarının kollarını paçalarını düğümledi. Nicodemus da buna karşılık Tom'unkilerle bir şenlik ateşi yaktı.

Üçüncü oyunu da bundan bir iki gün sonra oynadılar Nicodemus'a. Pazar gecesi kilisede, sırtına gizlice tutturulmuş yaftadan habersiz, bir uçtan bir uca yürüdü. Ama bu oyunu oynayan, kiliseden sonra o geceyi yıkık bir evin bodrumunda geçirdi, Nicodemus da tutsağına, sesini çıkarırsa başına daha kötü işler gelebileceğini anımsatmak için, kahvaltı saatine kadar o bodrumun eşiğinde bekledi. Bodrumun içi diz boyu çirkef su ve bir karış boyu da cıvık çamurla doluydu.

Neyse, konuyu dağıtmayayım. Bu delikanlıyı benim aklıma getiren şey iskelet olayıydı. Çok geçmeden, bizim kasabanın açıkgözleri, Shelby'nin bu budalasına şöyle adamakıllı bir oyun oynayamamış olmaktan bir iç rahatsazlığı duymaya başladılar. Derken genç doktor yardımlarına yetişti. Doktor, Nicodemus'u korkutmayı önerdiğinde büyük bir sevinçle bu görüşe katıldılar. Ödünü koparacaklardı Nicodemus'un. Bu işi nasıl yapacaklarını da doktor hepsine anlattı. Doktorda yeni bir koca iskelet vardı, bizim buranın geçmiş ünlülerinden, kasabanın sarhoşu Jimmy Finn'in iskeleti. Ölümünden on beş gün önce tabakhanede ağır hasta yattığı sırada Jimmy Finn'in kendisinden, çok tartışmalı geçen bir açık arttırma sonunda tam elli dolara almıştı bu korkunç nesneyi. Jimmy'nin hemen viskiye yatırdığı bu elli dolar da iskeletin sahibinin bir an önce değişmesini hızlandırmıştı. Doktor, Jimmy Finn'in iskeletini Nicodemus'un yatağına koyacaktı.

www.eskikitaplarim.com

krmz

İskeleti gizlice yatağa yerleştirdikten sonra, olanı biteni anlamak için, bizim açıkgözler, gece saat on buçukta Nicodemus'un çoğunlukla yatmaya gittiği saatte, ayrıkotlarıyla, günçiçekleri arasından gizlice sürüne sürüne ıssız tahta kulübeye yaklaştılar. Pencerenin kıyısından içeriye usulca göz attıklarında ne görsünler: üzerinde kısacık bir iç gömleğinden başka bir şey bulunmayan bizim sırık bacaklı asalak, yatağına oturmuş, ayaklarını keyifle ileri geri sallayarak, üzerine incecik bir kâğıt parçası koyduğu tarağını ağzına bastıra bastıra bir yarış havası çalıyor. Yanıbaşmda da yepyeni bir ağız tamburası, yeni bir topaç, sağlam bir kauçuk top, iki üç kilo şekerleme, duruşuyla kerpiç gibi bir nota kitabını andıran, bir yanı iyice kemirilmiş kocaman bir zencefilli çörek dilimi. İskeleti yoldan geçen bir yabancı hekime üç dolara okutmuş, şimdi de keyfine bakıyordu!

www.eskikitaplarim.com

krmz

Sağ mı Ölü mü

1892 Martı'nı Riviera'da Mentone kasabasında geçiriyordum. Bu sessiz bucakta insan birkaç mil ötedeki Monte Carlo'da, Nice'te başkalarıyla paylaşmak zorunda olduğu bütün kıvançları tek başına yaşayabilir. Başka deyimle, dört bir yana saçılan gün ışığının, sağlık dolu havanın, pırıl pırıl mavi denizin, insan sürülerinden, yaygaradan, cakadan, gösterişten uzak olarak tadını çıkarabilir. Mentone, sessiz, yalın, dinlendirici, gösterişsiz bir yerdir. Zengin, süslü kimseler oraya gelmezler. Gelmezler, bu bir kuraldır sanki. Ancak ara sıra, zengin bir kimsenin geldiği olur. Böyle biriyle bugünlerde tanıştım. Kim olduğunu belli bir ölçüde gizleyerek, Smith adıyla söz edeceğim kendisinden. Bir gün Hotel Anglais'de saat beş çayını içtiğimiz sırada birden bağırdı:

"Çabuk! Kapıdan çıkan şu adama bir bakın. Her yönüyle iyice aklınızda tutun."

"Neden?"

"Kim olduğunu biliyor musunuz?"

"Evet. Siz gelmeden önce burada birkaç gün geçirdi. Yaşlı, işten çekilmiş, çok zengin, LyonTu bir ipek yapımcısı olduğunu söylüyorlar. Dünyada yapayalnız olduğunu sanıyorum, çünkü her zaman üzgün, dalgın bir görünüşü var, hiç kimseyle konuşmuyor. Adı Theophile Magnan'dır."

Şimdi Smith'in bu Monsieur Magnan'a gösterdiği büyük ilginin nedenini bana açıklamasını bekliyordum. Ama bu açıklamayı yapacağı yerde kara bir düşünceye daldı, birkaç dakika

www.eskikitaplarim.com

krmz

için beni de çevresindeki dünyayı da unutmuş göründü. Ara sıra parmaklarını ipek gibi parlak ak saçları arasından geçirerek sanki düşünmesini kolaylaştırmak istiyor, bu arada çayının soğuyup gitmesine hiç aldırış etmiyordu. En sonunda:

"Geçti artık, bir türlü toparlayamıyorum."

"Neyi toparlayamıyorsunuz?"

"Hans Andersen'in küçük öykülerinden biri vardır. Ama benden uzaklaşmış durumda şimdi, tam toparlayamıyorum. Aşağı yukarı şöyle. Bir çocuğun kafeste bir kuşu var, çok seviyor bu kuşu, ama bakımını hiç düşünmüyor. Bu kuş, sahibince işitilmeyen, hiç umursanmayan şarkılarını döktürüp duruyor. Ama zamanla açlıktan, susuzluktan eziliyor, küçük yaratığın şarkısı bir yakınmaya dönüşüyor, silikleşiyor, sonunda büsbütün kesiliveriyor. Ölüyor kuş. Çocuk kafesin yanına geliyor, birden yüreği burkuluveriyor o zaman. Acı gözyaşları dökerek arkadaşlarını çağırıyor, kuşu büyük bir törenle yas içinde gömüyorlar, ama zavallı yavrucaklar, ozanları rahata kavuşturacak yerde ölüme kadar aç bırakarak, sonra onların gömülme törenlerine, adlarına dikilen anıtlara avuç dolusu para harcayanların yalnız çocuklar olmadığını bilemiyorlar. Şimdi..."

Ama konuşmamız burada kesintiye uğradı. O gece saat ona doğru Smith'e rastladığımda birlikte İskoç viskisi ile tütün içmemiz için odasına gelmemi istedi. Rahat koltukları, güzel ışıkları, içinde kuru zeytin odunlarının yandığı ocağı ile cana yakın bir yerdi odası. Bütün bunları, dışarıda kıyıya vuran dalgaların uğultusu tamamlıyordu. İkinci viskisini diktikten, tatlı bir tembellik içinde dereden tepeden söz ettikten sonra Smith:

"Şimdi, ben ilginç öykümü anlatmak, siz de dinlemek için, gereğince hazır sayılırız. Yıllardır gizli kalmış bir şeydir bu, benimle başka üç kişi arasında. Ama şimdi bu gizlilik mührünü koparıyorum işte. Rahat oturuyor musunuz?"

"Evet, çok. Sizi dinliyorum."

Sonra şunları anlattı bana:

"Çok uzun bir süre önce, genç bir sanatçıydım ben, çok genç bir sanatçıydım gerçekte. Fransa'nın köylerinde oradan oraya dolaşıp duruyor, her gittiğim yerde resim taslakları çiziyordum. Derken tıpkı benim gibi dolaşarak aynı şeyleri yapan iki sevimli Fransız genciyle tanıştım, onlar da bana katıldı. Yoksulluğumuz ölçüsünde mutlu, mutluluğumuz ölçüsünde yoksulduk, nasıl isterseniz öyle deyin. Claude Frere ile Cari Boulanger -sözünü ettiğim delikanlıların adlan- alabildiğine sevimli arkadaşlardı, yoksulluğa gülen en ışıklı ruhu onlar taşıyordu belki, hava nasıl olursa olsun, keyiflerini bozmaz, güzel bir zaman geçirmenin yolunu bulurlardı.

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Sonunda elimizdekini avucumuzdakini tüketmiş olarak, güçlükle bir Breton köyüne sığındık, orada en az bizim kadar yoksul bir ressam bizi evine aldı da, açlık içinde ölmekten düpedüz kurtardı. Adı François Millet'ydi..."

"Ne? Şu ünlü François Millet mi?"

"Ünlü ha? O zamanlar bizden daha ünlü değildi. Kendi köyünde bile bir ünü yoktu, öyle yoksuldu ki bizim karnımızı doyurmak için şalgamdan başka bir şey bulamıyordu, şalgamı bile bulamadığımız günler oluyordu. Dördümüz, birbirine candan bağlı, ayrılmaz arkadaşlar olduk. Hep birlikte, var gücümüzle boyuna çalışıyorduk. Yaptığımız tablolar yığınları buluyordu, ama pek azını elden çıkarabiliyorduk. Çok tatlı günlerimiz oldu birlikte, ama zaman zaman ne büyük sıkıntılar içinde kıvrandığımızı da bir Tanrı bilir!

"İki yıldan biraz fazla bir süre, günler böyle geçti gitti. Sonunda bir gün Claude:

"'Çocuklar, sonumuz geldi artık. Anlıyor musunuz ne demek istediğimi, hiç kurtuluşumuz yok artık. Hiç kimse bizi istemiyor, herkes bize karşı birleşmiş durumda. Köyü bir uçtan bir uca dolaştım, durum size anlattığım gibi. İrili ufaklı bütün borçlarımızı ödemedikçe bize tek santimlik bir kredi bile açmayacaklar artık.'

"Hepimizin kanı donar gibi oldu. Bütün yüzler korkudan bembeyaz kesilmişti. Umutsuz bir durumda olduğumuzu anlamıştık. Uzun bir sessizlik oldu. Sonunda Millet iç geçirerek:

"'Hiçbir çıkar yol gelmiyor aklıma, hiç. Siz bir şeyler düşünün çocuklar,' dedi.

"Ağlamaklı bir suskunluğu saymazsak, hiçbir karşılık veren olmadı bu söze. Cari ayağa kalktı, bir o başa bir bu başa sinirli sinirli yürüdü, sonra:

www.eskikitaplarim.com

krmz

'"Ayıp doğrusu!' dedi, 'Doldurduğumuz şu tuvallere bakın: Avrupa'da herhangi bir iyi ressamın -ad vermek gereksizyaptıklarıyla boy ölçüşebilecek bir yığın resim. Buralardan geçen birçok yabancılar da aynı şeyi, ya da aşağı yukarı buna yakın şeyler söylediler.'

'"Ama satın da almadılar,' dedi Millet. '"Zararı yok, dediler ya ona bak sen. Üstelik gerçek bu. Şu senin "Angelus"a bak bir. Söyler misiniz bana...'

'"Hah, Cari... Benim "Angelus"a topu topu beş frank verdiler, ne diyorsun sen?'

'"Ne zaman?'

'"Kim verdi?'

'"Nerde o veren?'

'"Neden satmadın peki?'

'"Durun canım, hep bir ağızdan konuşmayın öyle. Daha fazla vereceğini umdum. Vereceğine güveniyordum. Öyle bir izlenim bırakmıştı üzerimde, onun için sekiz frank istedimdi.'

'"Peki sonra?'

'"Gene geleceğini söyledi gitti.'

'"Cehennemin dibine gitsin! Ama François...'

'"Evet, biliyorum, biliyorum! Bir yanlışlıktı yaptım işte, aptallık ettim. Ama çocuklar, iyiliğimiz için yaptım bunu, hepiniz bilirsiniz ki...'

'"Evet evet, orasını biliyoruz, gönlün rahat olsun, ama bir daha böyle bir budalalık yapma.' '"Ben mi? Şu anda biri gelse o tabloya bir lahana verse, hiç duraksamam.' '"Bir lahana! Ah, böyle şeyler söyleme, ağzımı sulandırıyorsun. Biraz daha aşağıdan al.' '"Çocuklar,' dedi Cari, 'bu resimler değerden yoksun mudur? Söyleyin bana.'

'"Hayır!'

'"Değerleri çok yüksek, çok büyük değil midir? Söyleyin.'

'"Evet.'

'"Öyle büyük öyle yüksek ki bunların değeri, altlarında göz kamaştırıcı bir imza olsa, çok yüksek fiyatla satılabilirler. Öyle değil mi?'

www.eskikitaplarim.com

krmz

'"Elbette öyle. Bundan kimsenin kuşkusu yok.'

'"Şaka bir yana, öyle değil mi?'

'"Elbette öyle, şaka eden yok aramızda. Ama ne çıkar bundan? Ne olmuş? Bizimle ilgisi ne bunun?' '"İlgisi şöyle arkadaşlar... Göz kamaştırıcı bir imza koyacağız tablolara!'

"O canlı konuşma birden kesiliverdi. Bütün yüzler, sorarcasına Carl'a çevrildi. Bu ne biçim bir bilmeceydi? Nereden bulacaklardı o göz kamaştırıcı imzayı? Kim ödünç verirdi imzasını?

"Cari oturarak, açıkladı:

'"Şimdi çok ciddi bir şey önereceğim sizlere. Bizi Düşkünler Yurduna düşmekten kurtaracak tek çıkar yol budur, güvenilir bir yol olduğuna da inanıyorum. Bu düşünceyi, insanlık tarihinin yıllardır yerleşmiş birçok gerçek örneğine dayanarak ortaya atıyorum. Bu tasarımın hepimizi zengin edeceğinden kuşkum yok.'

'"Zengin mi? Aklını kaçırdın sen anlaşılan.'

'"Hayır, kaçırmadım.'

'"Evet, kaçırdın, aklını kaçırdın, zengin sözüyle ne demek istiyorsun önce?' '"Her birimize yüz bin frank.' '"Kaçırmış aklını. Ben biliyordum.' '"Evet, evet. Cari, çektiğimiz yoksulluk sana fazla ağır geldi anlaşılan...'

'"Cari bir ilaç al hemen yatağına gir sen...

'"Sarın sarmalayın önce. Başını sarın, sonra da...'

'"Hayır, topuklarını sarın. Başı elden gitti nasıl olsa. Haftalardır seziyordum bunu.'

'"Kesin sesinizi,' dedi Millet apaçık bir sertlikle, 'bırakın sözünü bitirsin çocuk. Haydi Cari, açıkla bakalım tasarını. Nedir düşüncen?'

"Teki, anlatayım. Söze başlarken insanlık tarihindeki şu gerçeğe dikkatinizi çekmek isterim: büyük sanatçılardan birçoğunun değeri, ancak o sanatçılar aç kalıp öldükten sonra kabul edilmiştir. Bu öyle çok rastlanan bir durumdur ki, bir yasa kesinliği taşıdığım bile ileri sürebilirim. Bu yasa şudur: Tanınmamış, bir köşede unutulmuş her büyük sanatçı, ölümünden sonra yüzde yüz tanınmaya başlar, tabloları en yüksek fiyatlarla satılır. Benim tasarım şu: Kur" a çekeceğiz, aramızdan biri ölecek.'

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Bu söz öyle bir soğukkanlılıkla, öyle umulmadık bir anda çıktı ki ağzından, hemen hemen hiçbirimiz, irkilmeye bile zaman bulamadık. Sonra hep bir ağızdan öğütler başladı gene, Carl'ın akıl dengesini düzene sokacak ilaç öğütleri. Ama o, sabırla bu taşkınlığın yatışmasını bekledi, sonra gene tasarısını açıklamaya döndü:

'"Evet, içimizden birinin, hem kendini hem de ötekileri kurtarmak için ölmesi gerekiyor. Kur'a çekeceğiz. Kur'ada adı çıkan kişi, göz kamaştırıcı bir imzayla üne erecek, ötekiler de zengin olacak. Ne söylediğimi biliyorum, dedim size. Düşüncem şu. Aramızdan ölecek olan, önümüzdeki üç ay boyunca sürekli olarak, bütün gücüyle resim yapacak, elde bulunan resimlerinin sayısını alabildiğine çoğaltacak. Yapacağı şeyler hep tablo olmak zorunda değil tabii, çalakalem desenler, taslaklar, bitmemiş çalışmalar, yarım resimler. Her birinin üzerine on, on iki fırça dokunuşu bırakacak, anlamsız şeyler olacak bunlar, ama hepsinde imzası görünecek. Her birinde kendine özgü yeni bir tutum, yeni bir özellik bulunmak üzere günde elli kadar yapacak bunlardan. Biliyorsunuz bütün bunlar, büyük bir adam öldükten sonra en iyi satılabilecek, dünya müzelerinin akla gelmedik fiyatlarla alacakları şeylerdir. Biz bunlardan en az bir ton hazırlayacağız şimdi, evet bir ton! Ölecek arkadaşımız bu işle uğraşırken bizler de Paris'te resim alıcılarına onu tanıtmaya, onları büyük olaya hazırlamaya çalışacağız. İşler tam kıvamına geldiği an birden ölüm haberini yayacağız, ünlü gömme törenini yapacağız. Anlatabildim mi?'

'"Hayır. Hiç değilse tam...'

'"Tam anlayamadınız mı? Görmüyor musunuz? Arkadaşımız gerçekte ölmeyecek, adını değiştirip görünmeze karışacak. Bir kuklayı gömeceğiz onun yerine, ağlayıp sızlayacağız, bütün dünya da bize katılacak. Bir de...'

"Ama sözünü bitiremedi. Herkes büyük bir coşkunlukla alkışlamaya başladı. Sıçrıyor, oynuyor, sevinçten coşkunluktan birbirimizin boynuna sarılıyorduk. Açlığımızı bile duymadan saatlerce bu büyük tasarıdan konuştuk. Sonunda bütün ayrıntıları gönlümüzce kararlaştırdıktan sonra kur'a çektik, Millet seçildi. Millet ölecekti, başka deyimle. Sonra üzerimizde insanın ancak gelecekteki büyük bir zenginlik söz konusu olduğu zaman ayrılabileceği türden ne varsa -anı yüzükleri, buna benzer şeyler- hepsini topladık, tutumlu bir akşam yemeği yedikten sonra her birimize birkaç frank yol parası, Millet'ye birkaç gün yaşamasına yetecek birkaç baş şalgam kaldı.

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Ertesi sabah erkenden, kahvaltıdan hemen sonra üçümüz yola düzüldük, yaya tabii. Her birimiz satış için yanımıza Millet'nin küçük resimlerinden on, on iki tane almıştık. Cari Paris'e yollandı, orada, yaklaşan büyük güne hazırlık olarak Millet'nin ününü yayacaktı. Claude ile ben Fransa'da rastgele dolaşmak üzere birbirimizden ayrıldık.

"Şimdi, ne büyük bir kolaylık, ne büyük rahatlık içinde çalıştığımızı söylersem şaşacaksınız. İşe başlamadan önce iki gün yol tepmem gerekti. Sonra büyük bir kasabanın dolaylarında bir villanın resmini yapmaya başladım, çünkü sahibinin balkonda oturduğunu görmüştüm. Resme bakmak için aşağı indi, biliyordum gelip bakacağını. Onun ilgisini yitirmemek için çabuk çabuk çalışıyordum. Arada bir küçük bir beğenme gösterisinde bulunuyordu, sonra gitgide coştu, benim büyük bir usta olduğumu söyledi çıktı işin içinden!

"Fırçamı elimden bıraktım, çantama uzandım, Millet'nin bir resmini çıkardım, köşesindeki imzayı parmağımla gösterdim. Gururla:

'"Herhalde tanırsınız bu imzayı? Bana o öğretti resmi! Bu işi iyi bildiğimi sanıyorum!' dedim. "Adam bir suç işlemiş gibi utandı, sustu. Ben, üzgün bir sesle: '"Umarım ki, François Millet'nin imzasını tanımadığınızı söylemezsiniz bana şimdi,' dedim.

"Tabii tanımıyordu o imzayı. Ama böyle güç bir durumdan kurtarılmasını karşılıksız bırakmayacak ölçüde değerbilir bir insandı. Hemen:

'"Yok canım! Evet, Millet'nin imzası bu, ta kendisi! Nasıl oldu da bilemedim ilk bakışta? Tabii çok iyi tanıdım şimdi.'

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Sonra satın almak istedi Millet'nin resmini. Ama ben, zengin değilsem de, bu resmi satacak kadar yoksul olmadığımı söyledim. Bununla birlikte, en sonunda sekiz yüz franka verebileceğimi söyledim resmi."

"Sekiz yüz!"

"Evet. Millet, bir kalem pirzolaya verirdi bu resmi belki. Evet, ben tam sekiz yüz frank aldım o küçücük resimden. Keşke seksen bine geri alabilsem şimdi. Ama geçti o günler. O adamın evinin çok güzel bir resmini yaparak kendisine on franka satmak istedim, ama hiç oralı olmadı, böyle büyük bir ustanın çömezi olduğum için, yüz franka aldı resmimi. Sekiz yüz frankı hemen o kasabadan Millet'ye gönderdim, ertesi gün gene yola çıktım.

"Ama artık yürümüyordum, arabayla geziyordum. O zamandan beri hiç yürümedim. Günde bir resim satıyordum, iki satmaya hiçbir zaman yeltenmiyordum.

"Trançois Millet'nin bir resmini satmakla büyük bir budalalık ettiğimi biliyorum, çünkü kendisi çok çok üç ay daha yaşar, ölümünden sonra da resimlerini ne dostlukla alabilir insan artık, ne de parayla.'

"Bu küçük gerçeği elimden geldiğince yaymaya dikkat ediyor, dünyayı büyük olaya hazırlıyordum.

"Bu resim satma işinden kendime büyük bir övünç çıkarıyordum, çünkü bu bütünüyle benim düşüncemdi. Son hazırlıkları yaptığımız o akşam ortaya atmıştım bu düşünceyi, üçümüz de başka bir tasarıya geçmeden önce bu işi bir denemeyi kararlaştırmıştık. Hepimiz de başarıyla uyguladık bu tasarıyı. Ben yalnız iki gün yürüdüm, Claude da iki gün yürüdü, ikimiz de Millet'nin köyüne çok yakın çevrelerde üne ermesinden korkuyorduk biraz, ama Cari yalnız yarım gün yürüdü, o akıllı serseri bir dük gibi yolculuk etti sonraları.

"İkide bir, bir kasaba yayımcısına gidiyor, gazetelerde yeni bir haber başlığı başlatıyorduk. Yeni bir ressamın keşfedildiğini değil, François Millet'yi herkesin tanıdığını belirten bir haber başlığı. Onu şu ya da bu yönüyle öven bir haber değil, büyük ustanın kimi umutlu, kimi umutsuz anlarla dolu, ama hep daha kötü bir duruma düşmenin korkusunu sürdüren şimdiki durumunu anlatan bir haber. Gazetelerde bu haberlerin altını hep çiziyor, sonra da bizden resim satın alan kişilere yolluyorduk.

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Cari hemen Paris'e vardı, büyük bir ustalıkla hazırladı her şeyi. Muhabirlerle arkadaşlık kurmuş, Millet'nin durumunu bütün Avrupa'ya, İngiltere'ye, Amerika'ya, dört bir yana yaymıştı.

"Aradan altı hafta geçtiği zaman, üçümüz Paris'te buluştuk, bu işe bir son vermeyi kararlaştırdık, Millet'den artık başka resim göndermemesini istedik. İş öyle almış yürümüş, her şey öyle bir kıvama gelmişti ki, bir an bile beklemeden hemen girişmezsek büyük bir yanlış işlemiş olacaktık. Böylece Mil-let'ye hemen yatağa düşmesini, hızla sararıp solmaya başlamasını, hazırlanabilirse on gün içinde ölmesini isteyeceğimizi bildirdik.

"Sonra aramızda bir hesap yaparak, seksen beş küçük resim ile tablo satışından altmış dokuz bin frank toplamış olduğumuzu gördük. En az, ama en büyük satışı da Cari yapmıştı. "Angelus"u iki bin iki yüz franka satmıştı. Nasıl kutladık onu bilseniz! O anda, bu tablonun pek yakında beş yüz elli bine bir yabancının eline geçeceğini, Fransız hükümetinin de geri almak için büyük bir çabaya gireceğini bilemezdik daha.

"O gece son olarak şampanyalı bir akşam yemeği yedik, ertesi gün Claude ile ben, son günlerinde Millet'nin başucunda bulunmak, kalabalıkları evden uzaklaştırmak, Paris'te kalan Carl'a da, merak içinde bekleyen dünyanın birkaç kıtasında değişik gazetelerde yayımlanmak üzere günlük haber bültenleri göndermek için, apar topar yola çıktık. Beklenen üzüntülü gün en sonunda geldi çattı, yas töreninin hazırlıklarına yardım etmek üzere Cari da hemen geldi yetişti.

"O büyük gömme törenini, arkadaşımızın ölümünün bütün dünyada nasıl yankılandığını, iki dünyanın en tanınmış kişilerinin törene katılmak, acımızı paylaşmak üzere nasıl koşup geldiklerini hatırlarsınız. Biz, dört ayrılmaz arkadaş, tabutu omuzlarımızda taşıyor, başka hiç kimsenin yardımını istemiyorduk. Böyle yapmakta haklıydık, çünkü tabutun içinde balmumu bir figürden başka bir şey yoktu. Tabutu taşıyacak yabancılar, ölünün hafifliğinden dolayı kuşkulanabilirlerdi. Evet, artık bir daha hiç dönmeyecek olan o eski çetin günlerin çilesini birlikte çekmiş biz dört arkadaş, tabutu da birlikte..."

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Hangi dört arkadaş?"

"Biz dördümüz, çünkü kendi tabutunu taşımakta Millet de bize yardım ediyordu. Bir akraba olarak kılık değiştirmişti, uzak bir akraba."

"Şaşılacak şey doğrusu!"

"Ama gerçek, tıpkı anlattığım gibi. Anımsarsınız, resimlerin fiyatı nasıl fırladı birden. Para? Öyle çoktu ki, ne yapacağımızı şaşırdık artık. Bugün Paris'te Millet'nin resimlerinden yetmişine sahip bir adam var. Bize iki milyon frank ödedi o resimler için. Bizim uzakta olduğumuz altı hafta içinde Millet'nin çiziktirdiği taslaklarla desenlere gelince, bugün ne yüksek bir fiyata gittiklerini söylesem şaşarsınız, satmayı lütfen kabul edersek tabii!"

"Olağanüstü bir öykü bu, akıl almaz bir öykü!"

"Evet, aşağı yukarı öyle."

"Peki Millet ne oldu?"

"Gizli bir şey söylesem, ağzınızı sıkı tutabilir misiniz?"

"Evet."

"Bugün yemek salonunda size gösterdiğim adamı hatırlıyor musunuz? İşte François Millet'nin ta kendisiydi o adam." "Neee!" "Evet öyle! Hiç değilse bir kerecik, bir dâhiyi açlıktan öldü rüp onun hakkı olan paralarla başkalarının ceplerini doldurmayı başaramadılar. Bu ötücü kuşun yüreğindeki ezgileri duymazdan gelip göz kamaştırıcı bir gömme töreni ile işin içinden sıyrılamadılar. Çünkü önlemimizi almıştık."

www.eskikitaplarim.com

krmz

1.000.000'luk Banknot

Yirmi yedi yaşındayken, San Francisco'da bir maden toptancısının yazıcısıydım, bu işin girdisini çıktısını iyiden iyiye öğrenmiş, piyasanın kurdu olmuştum. Yeryüzünde hiç kimsem yoktu. Tek dayanağım kendi kafam, bir de lekesiz adımdı. Ama bu nitelikler benim sürekli olarak talih yolunda ilerlememe yetiyordu. Bu bakımdan durumumdan hoşnuttum.

Cumartesi günleri, öğleden sonra serbest olduğumdan, zamanımı körfezde küçük bir yelkenli kayık ile oyalanarak geçirmeye alışmıştım. Ama bir gün açılayım derken ölçüyü kaçırdım, denizin ortalarına sürükleniverdim. Tam ortalık kararırken, umudumu yitirmek üzere olduğum sırada, Londra'ya doğru yola çıkmış küçük bir gemi beni kurtardı. Uzun, fırtınalı bir yolculuk geçirdik, benden para almadılar, bütün yol boyunca basbayağı bir gemici olarak çalıştım, borcumu böylece ödedim. Londra'ya ayak bastığım zaman üstüm başım eskimiş paçavraya dönmüştü, cebimdeki bütün param da tek bir dolardı. Bu para yirmi dört saat için karnımı doyurmama, başımı sokacak bir yer bulmama yetti. Ertesi yirmi dört saatte hem aç hem de açıkta kaldım.

O sabah saat on sıralarında, yorgun, aç, bitkin bir durumda Portland Alanı'nda ayaklarımı güçlükle sürükleyerek dolaşırken, dadısıyla birlikte ordan geçen bir çocuk, yalnız bir ısırık eksilmiş kocaman tatlı armudunu, caddenin kıyısındaki pis su yoluna fırlatıverdi. Tabii hemen durdum, açlıktan kararmış gözlerimi bu çamurlara bulanmış defineye diktim. Armuda

www.eskikitaplarim.com

krmz

baktıkça ağzım sulanıyor, midem eziliyor, bütün varlığım onun için kıvranıyordu. Ama, armudu almaya her davranışımda, gelip geçen gözlerden birinin bu niyetimi sezmesiyle irkildim, sanki hiç oralı değilmiş, armudu aklımın kıyısından bile geçirmemiş gibi gözükmek zorunda kaldım. Böyle sürdü gitti bu durum, armudu bir türlü eğilip alamadım. Tam umutsuzluktan ayıbı da, utanmayı da bir yana bırakıp armuda saldıracağım sırada, arkamdan bir pencere açıldı, bir bey seslendi:

"İçeri gelin lütfen."

Kellifelli bir uşak beni karşıladı, yaşlıca iki beyin oturmakta olduğu gözler kamaştırıcı bir odaya götürdü. Uşağı dışarı gönderdiler, beni de oturttular. Kahvaltılarını daha yeni bitirmişlerdi, masadaki artıklar nerdeyse başımı döndürecekti. Yiyeceklere baktıkça aklım başımdan gidiyordu, ama buyur edilmediğim için boynumu büküp bu acıya elimden geldiğince katlanmak zorundaydım.

Az önce bu odada, benim hayli uzun bir süre habersiz kalacağım bir olay geçmişti. Ama size şimdi açıklayacağım o olayı. Bu iki yaşlı kardeş arasında bir iki gün önce çok ateşli bir tartışma doğmuş, anlaşamayınca, bu işi birbirleriyle bahse tutuşarak çözüme bağlamaya karar vermişlerdi.

Hatırlarsınız, İngiltere Bankası bir zamanlar, kamu yararına bir iş için yabancı bir ülkeyle bir alışverişte kullanılmak üzere her biri bir milyon sterlinlik iki banknot bastırmıştı. Herhangi bir nedenden dolayı bu banknotlardan yalnız bir tanesi kullanılarak geçerlikten kaldırılmış, öteki ise bankanın çelik kasalarından birinde bekliyordu. İşte bu iki kardeş, Londra'da hiçbir tanıdığı olmayan, cebinde de nerden kazandığının hesabını veremeyeceği bu bir milyon sterlinlik banknottan başka para bulunmayan, başıboş, son derece dürüst, akıllı bir yabancının nelerle karşılaşabileceğini merak etmişlerdi. Kardeşlerden A bu durumda yabancının açlıktan öleceğini, B ise tersini ileri sürmüştü. A, yabancının bu banknotu bir bankada ya da başka bir yerde bozduramayacağını, böyle bir şeyi yapmaya kalkıştığı an hemen orda tutuklanabileceğini söylemiş, aralarındaki tartışma böyle başlamıştı. En sonunda kardeşlerden B, bu durumdaki bir yabancının ne yapıp yapıp bu milyonluk banknotla otuz

www.eskikitaplarim.com

krmz

gün yaşayabileceğine, hapse de düşmeyeceğine yirmi bin sterline bahse girebileceğini söylemiş, A da bahsi kabul etmişti. Bunun üzerine B doğru bankaya gitmiş, banknotu alıp getirmişti. Tam İngilizce bir davranıştı bu görüyorunuz, işi sağlama bağlamıştı böylece. Sonra adamlarından birine çok güzel bir elyazısı ile bir mektup yazdırmış, pencerenin yanma oturarak bu deneye uygun kişiyi bulabilmek için bütün bir gün gelip geçenleri incelemişlerdi.

Birçok dürüst yüzlü insan geçmiş, ama hiçbirini yeterince zeki bulmamışlar. Birçoğu da zeki ama yeterince dürüst değilmiş. Birçoğunun da yüzü hem zeki, hem de dürüst, ama kendileri yeterince yoksul değil, yoksul olsalar bile yabancı değillermiş. Her birinde bir eksik bulmuşlar, en sonunda ben çıkagelmişim, beni incelemişler, tam bu işe uygun görmüşlerdi. Oybirliği ile beni seçmişlerdi, böylece içeriye alınmış, şimdi burda bana, neden çağırdıklarını açıklamalarını bekliyordum. Bana kendimle ilgili sorular sormaya başladılar, çok geçmeden başımdan geçenleri öğrenmişlerdi. Sonunda benim tam aradıkları adam olduğumu söylediler. Ben de buna gerçekten sevindiğimi belirterek tasarılarım sordum. Biri bana kapalı bir zarf uzattı, açıklamayı bu zarfın içinde bulabileceğimi söyledi. Zarfı hemen açıyordum, bırakmadı. Kaldığım yere gittikten sonra açmamı, iyice düşünüp taşınmamı, işi aceleye getirmememi sözlerine ekledi. Şaşırmıştım, konuyu biraz daha konuşmak istedim kendileriyle, ama böyle bir şeye yanaşmadılar. Böylece ayrıldım, biraz içerlemiştim bu duruma, kızmıştım. Durup dururken böyle bir oyuna araç edilmek canımı sıkmıştı, ama zengin kimselerden gelecek bu gibi aşağılamalara küsecek, gücenecek durumda olmadığım için, başa gelen çekilir dedim, kestim sesimi.

Bütün dünya bana baksa bile eğilip alacaktım artık armudu şimdi, ama gitmişti. Bu talihsiz işten dolayı armuttan da olduğumu düşündükçe o adamlara karşı duyduğum öfke hiç de daha yumuşamadı. O evden uzaklaşır uzaklaşmaz zarfımı açtım, para vardı içinde! Adamlarla ilgili düşüncelerim nasıl birden değişiverdi, bilemezsiniz! Bir an bile oyalanmadan mektubu da parayı da yeleğimin cebine dürttüm, en yakındaki ucuz aşevine daldım. Nasıl yedim, varın siz düşünün artık! Tıka basa doyduktan sonra, cebimde katlı duran paramı çıkardım, katını açtım, bir göz attım, bayılacaktım nerdeyse. Beş milyon dolar demekti bu! Aklım başımdan gidecekti.

www.eskikitaplarim.com

krmz

O şaşkınlık içinde, kısık gözlerle elimdeki paraya bakarak en azından bir dakika öylece kalakalmışım. Güçlükle kendime geldiğimde ilk gördüğüm şey, dükkân sahibi oldu. Gözleri paraya dikilmiş, kendisi de taş kesilmişti sanki. Bütün ruhuyla bedeniyle tanrıya yalvarıyordu, ama tek parmağını bile oynatacak durumda değildi. Bir an toparlandım, yapılabilecek en akla uygun şeyi yaptım. Paramı ona uzatarak, aldırmazca:

"Üstünü getiriverin lütfen," dedim.

İşte o zaman kendine gelebildi adam, benim parayı bozamayacağı için bin özür diledi, bozmak şöyle dursun, elini bile sürmeye yanaşmadı. Paraya bakmak istiyordu, sürekli bakmak istiyordu, ne kadar baksa da gözlerinin susuzluğunu dindiremiyordu sanki, ama dokunmaya gelince, kendisi gibi sıradan bir kimse için erişilemeyecek kutsallıkta bir şey sayıyordu bu parayı.

"Özür dilerim bir güçlüğe soktuysam sizi, ama diretmek zorundayım. Lütfen bozun, çünkü başka param yok."

Başka param olmamasının hiç de önem taşımadığım, bu önemsiz hesabın ödenmesini seve seve başka bir zamana erteleyebileceğim söyledi. Belki buralara uzun bir süre uğrayamayacağımı anlattım ona, bunun hiç önemi olmadığını, bekleyebileceğini, ayrıca buraya gönlümün istediği her zaman uğrayabileceğimi, istediğim kadar veresiye yiyebileceğimi belirtti. Benim gibi zengin bir beye, salt şakacı bir insan olduğum için herkesi şaşırtacak değişik bir kılıkta dolaşmam yüzünden güvenmemezlik edemeyeceğini söyledi. Bu arada başka bir müşteri geldi, dükkân sahibi elimdeki canavarı göz önünden kaldırmam için bana göz etti. Sonra kapıya dek yerlere eğilerek uğurladı beni. Ordan çıkar çıkmaz hemen, yapılan yanlışlığın polis beni yakalamadan düzeltilebilmesi için o kardeşlerin evine koştum. Oldukça sinirliydim, gerçekte hiçbir suç işlememekle birlikte iyice korkuya kapılmış durumdaydım. İnsanları iyi tanıdığım için, bir serseriye bir sterlin yerine bir milyon sterlinlik bir banknot vermiş bir kimsenin, kendi gözünün körlüğüne kıza

www.eskikitaplarim.com

krmz

cak yerde o serseriye düşman kesilebileceğini biliyordum. Eve vardığımda, her şeyin büyük bir sessizlik içinde olduğunu görünce korkum biraz dindi, demek ki işlenen büyük yanlışlık daha sezilmemişti. Zili çaldım. Aynı uşak çıktı. O beyleri sordum.

"Gittiler." Uşakların o tepeden bakan, soğuk davranışıyla söylemişti bunu.

"Gittiler mi? Nereye gittiler?"

"Bir yolculuğa çıktılar."

"Ne yana?"

"Avrupa'ya sanırım."

"Avrupa mı?"

"Evet efendim."

"Neyle, hangi yoldan?"

"Bilemem efendim."

"Ne zaman dönecekler?"

"Bir ay sonra, dediler."

"Bir ay mı? Korkunç bir şey bu! Onlara nasıl haber gönderebilirim, söyleyin bana. Son derece önemli bir şey var."

"Bilmiyorum. Nereye gittiklerinden gerçekten haberim yok, efendim."

"Öyleyse aileden başka birini görmeliyim."

"Aileden de kimse yok efendim. Aylardır yurtdışındalar, Mısır'a, sonra da Hindistan'a gittiler sanıyorum."

"Bakın, büyük bir yanlışlık oldu, çok büyük. Bu geceye kalmaz geri dönerler. Kendilerine buraya geldiğimi, yanlışlık düzelinceye dek sık sık uğrayacağımı, korkuya kapılmamalarını söyler misiniz?"

"Dönerlerse söylerim, ama döneceklerini hiç sanmıyorum. Giderken sizin bir saat içinde bir şey sormak üzere buraya geleceğinizi söylediler, size, bir yanlışlık olmadığını, tam zamanında dönerek sizi bekleyeceklerini anlatmamı istediler."

Soruşturmaktan vazgeçtim böylece, oradan uzaklaştım. Görülmedik bir bilmeceydi bu! Aklım başımdan gidecekti. "Tam zamanında" döneceklerdi. Ne demekti bu? Haa, belki de şu mektupta yazılıydı her şey. Unutmuştum mektubu. Çıkardım okudum. Şunlar yazılıydı:

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Siz, yüzünüzden anlaşıldığına göre akıllı, dürüst bir insansınız. Hem yoksul, hem de yabancı olduğunuzu sanıyoruz. Zarfın içinde para bulacaksınız. Bu para size otuz günlüğüne faizsiz ödünç verilmiştir. Bu süre sonunda eve uğrayınız. Sizin üzerinize bir bahse giriştim. Kazanırsam, benim olanaklarım içinde istediğiniz göreve getirileceksiniz. Göstereceğiniz yetenek ile bilginin hak edeceği her istediğiniz göreve."

Ne imza, ne adres, ne tarih.

Çık çıkabilirsen işin içinden! Bu mektubun ardındaki nedeni, olayların öncesini siz biliyorsunuz şimdi, ama ben bilmiyordum. Bütün bunlar kapkaranlık, kavranması güç bir bilmeceydi benim için. Bu oyunun ne olduğu, benim iyiliğime mi, kötülüğüme mi yöneldiği konusunda en küçük bir bilgim bile yoktu. Bir parka gittim, bütün bunların ne anlama gelebileceğini, tutacağım en doğru yolun ne olabileceğini düşünmeye çalıştım.

Bir saatlik düşüncelerimin hepsi geldi şu sonuca dayandı:

Bu adamlar belki iyiliğimi düşünmüşlerdir benim, belki de kötülüğümü. Ne düşündüklerini bulup çıkaramayacağıma göre, boş ver! Bir oyun, bir düzen, bir deney ardındalar, ama ne? Ne olduğunu anlayamayacağıma göre, boş ver! Üzerime tutuşulan bir bahis var, ne olduğunu bilemeyeceğime göre, onu da boş ver! Bunlar işin bilinmeyen yönleriydi. Geri kalan yönleri ise elle tutulur, somut, kesin diye smıflandırılabilecek, adlandırılabilecek nitelikteydi. İngiltere Bankası'na gitsem bu banknotu, bunu bankadan alan adam adına bozdurmak istesem, bozarlardı belki, çünkü ben adamı tanımıyordum ama, onlar tanıyordu. Ama bana bunun nerden elime geçtiğini sordukları zaman, doğruyu söylesem beni doğru tımarhaneye, yalan söyleyecek olsam hapse gönderirlerdi. Bu banknotu bir yere rehin koymak, karşılığında borç para almak istesem aynı şey gene başıma gelebilirdi. İstesem de istemesem de bu ağır yükü o adamlar dönünceye dek üzerimde taşımak zorundaydım. Bana hiçbir yararı yoktu gerçi, bir avuç kül kadar bile yararı yoktu, ama kendim yaşamaya çalışırken ona da dikkat etmek, göz kulak olmak zorundaydım. Başımdan atamazdım onu, başkasına vermeye kalkışsam, ne dürüst bir yurttaş, ne de bir soyguncu almaya yanaşır, dünyayı verseler hiç kimse böyle bir şeye bulaşmazdı. O kardeşlerin hiç tasası yoktu. Çünkü ben bu banknotu yitirsem ya da yaksam hiçbir şey değişmezdi onlar için, bunu hemen geçerlikten kaldırtır, karşılığını bankadan tıkır tıkır alırlardı. Ama bu arada ben bir ay sıkıntı çekmek zorundaydım, hem de hiçbir çıkarım, kazancım olmadan, ancak ne idüğünü bilmediğim bahsin kazanılmasına yardım eder, bana söz verilen işe girebilirsem, bu iyi bir şey olurdu. Öyle adamların insana verebileceği iş, kaçırılmayacak türden bir iş olabilirdi.

www.eskikitaplarim.com

krmz

O işi uzun süre düşündüm durdum. Gitgide daha **ÇOK** umutlanıyordum. Hiç şüphesiz iyi bir aylık verecekti bana. *B:* ay içinde işe başlayacak, sonra rahata kavuşacaktım. Çok geç meden adamakıllı iyi duymaya başladım kendimi. Gene o sokak senin bu sokak benim dolaşıp duruyordum. Bir terzi dükkânı görünce, üzerimdeki şu paçavralardan kurtulmak, gene insan gibi giyinebilmek için büyük bir özlem depreşti içimde Göze alsam mıydı? Hayır, dünyada bir milyon sterlinden başka tek pulum yoktu. Kendimi oradan uzaklaşmaya zorladım. Ama hemen az öteden geri döndüm. İçimdeki özlem beni hiç acımadan dürtüyordu. İçimde bu erkeklik çatışması sürüp giderken dükkânın önünden en az altı defa bir o başa bir bu başa gidip gelmiştim. En sonunda yenildim, yenilmek zorunda kaldım. Girdim içeri, ısmarlayan müşteriye uymadığı için ellerinde kalmış bir elbise var mıdır, diye sordum. Bu soruyu sorduğum adam, başıyla başka bir adamı gösterdi, bana hiç karşılık ver-medi. Gösterdiği adama gittim, o da başka birini gösterdi, konuşmadı. Ona gittim.

"Hemen geliyorum," dedi.

Gördüğü işi bitirmesini bekledim, sonra beni bir arka odaya götürdü, koca bir yığın elde kalmış elbise arasından, en bayağı olanını benim için seçti çıkardı. Giydim. Olmadı, üstelik hiç de güzel değildi. Ama yeniydi, onun için almak istiyordum. Beğendiğimi söyledim, biraz çekinerek:

"Para için birkaç gün bekleyebilirseniz büyük bir iyilik etmiş olacaksınız bana. Yammda hiç bozuk param yok da," diye ekledim.

Adam en alaycı türden bir yüz takınarak:

"Ooo, bozuğunuz yok demek? Olsaydı şaşardım doğrusu.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Sizin gibi seçkin beylerin üzerinde çok büyük bütün paralar bulunur ancak," dedi.

Bu söz battı bana, hemen:

"Arkadaşım, bir yabancıya üzerindeki elbiseye bakarak değer biçmeyiniz. Ben bu elbisenin parasını bir an bile düşünmeden ödeyebilirim, ancak, sizi büyük bir banknotu bozmak zorunluluğuna sokmak istemedim," dedim.

Bu söz üzerine davranışını biraz değiştirdi, hafif bir alaydan gene de kendini alamayarak:

"Sizi herhangi bir biçimde gücendirmek istemedim, ama bu durumda ben de size, bir rastlantı sonucu üzerinizde gezdirdiğiniz bir banknotu, bizim bozamayacağımız gibi bir sonuca varmanın hiç de size düşen bir iş olmadığını söylemek zorundayım. Gerçekte tam tersine, bozabiliriz," dedi.

Parayı kendisine uzatarak.

"Öyleyse özür dilerim, buyrun," dedim.

Parayı bir gülümsemeyle, dört bir yana yayılıveren kırışıklı, buruşuklu, çizgili, halkalı, bir havuza atılan taş parçasının düştüğü yeri andıran türden, bir gülümsemeyle aldı; paraya göz atmasıyla birlikte bu gülümseme kaskatı kesildi, dondu, sarıya çaldı, Vezüv'ün çevresindeki küçük yükseltilerde taşıllaşmış, inişli çıkışlı, solucan kıvrılışlı lav kalıntılarına dönüşüverdi. Elinde banknotla öyle donakalmıştı. Dükkân sahibi durumu anlamak için hızla bizden yana geldi, art arda çabucak sordu:

"Nedir? Ne var? Ne oluyor? Bir şey mi oldu?" "Hiçbir şey olmadı. Paramın üstünü bekliyorum da," dedim. "Haydi Tod, haydi çabuk, getiriver parasının üstünü, haydi getiriver." "Getiriver paranın üstünü! Bu dediğiniz dile kolay sizin için efendim, bir baksanıza parasına," dedi Tod.

Dükkân sahibi bakar bakmaz bir ıslık çaldı şaşkınlıktan, sonra elde kalmış elbiseler yığınının ortasına balıklama dalarak hepsini bir oyana bir bu yana dağıtmaya başladı, bir yandan da heyecan içinde kendi kendine söylenip duruyordu:

"Garipliğe meraklı bir milyonere böyle düşük bir elbise satacak! Budala bu Tod! Doğuştan budala! Her zaman böyle şeyler yapar. Bütün milyonerleri kaçırır burdan, çünkü bir milyonerle bir serseriyi birbirinden ayırt edemez, taş çatlasa edemez. Hah, işte bunu arıyordum. O üzerinizdekileri çıkarın lütfen ateşe atın efendim. Şu gömlekle şu elbiseyi bir giyiverin benim için. Tam size göre işte, tam sizin için, bundan iyisi can sağlığı. Sade, zengin, alçakgönüllü, düklere yaraşır asillikte. Yabancı bir prens için yapılmıştı, tanırsınız efendim, Hospodar Halifax Hazretleri. Sonra bundan vazgeçti, annesi ölmek üzere olduğu için bir yas elbisesi aldı yerine, annesi de ölmedi. Ne yapalım, her şey gönlümüze göre olmaz ya, böyle gelmiş böyle gider, ha şurası! Pantolon iyi, ne de güzel yakıştı size efendim, şimdi yelek, ahaa, o da tam geldi! şimdi ceket, eh, ancak bu

www.eskikitaplarim.com

krmz

kadar olur! Bakın, bakın hele bir! Tepeden tırnağa eksiksiz! Bütün meslek hayatımda böyle bir zafer kazanmamıştım."

www.eskikitaplarim.com

krmz

Beğendiğimi söyledim.

"Tamam efendim, tamam. Güzel ve değişik olur bu size, bence. Ama beklerseniz size kendi ölçünüzde neler neler yaparız. Gel Tod, defter kalem hazırla, yaz. Pantolon boyu 31..." diye işe girişti. Daha ben ağzımı açmaya fırsat bulamadan ölçümü almış, günlük elbiseler, bonjurlar, daha bilmem neler yapılması için adamlarına buyruklar yağdırıyordu. Bir an ağzımı açarak.

"Ama efendim, ben bunların hepsini birden ısmarlayamam. Uzun bir süre beklemeyi göze alır, ya da paramı bozarsanız, o başka," dedim.

"Uzun! Bu söz çok cılız kalır efendim, çok güçsüz kalır. Sonsuz bir süre, sonsuz. Sonsuz demelisiniz. Tod, hemen şunları hazırla, bir an bile gecikmeden beyefendinin adresine gönderilmelerini sağla. Bırak önemsiz müşteriler beklesin. Beyefendinin adresini al hemen..."

"Başka bir yere taşınıyorum şimdi. Size uğrar yeni adresimi bırakırım." "Peki Beyefendi, nasıl isterseniz Beyefendi. Bir dakika, şu yandan çıkış efendim. İyi günler efendim, iyi günler Beyefendi." Bundan sonrasını anlarsınız artık. Tabii bir şey almak istediğim zaman hemen içeri dalıyor, sonra paramı uzatıp üstünü

www.eskikitaplarim.com

krmz

istiyordum. Bir hafta geçmeden rahatlığım için gerekli her şeyle donanmış, tantana, gösteriş içinde yüzmeye başlamıştım. Hanover Alanı'nda pahalı seçkin bir otele yerleşmiştim. Yemeklerimi otelde yiyor, kahvaltı için de milyonluk banknotumla ilk yemeğimi yediğim küçük Harris'e gidiyordum. Harris'in uğuru olmuştum. Yelek cebinde milyonluk banknotlar gezdiren sapık bir yabancının bu küçücük aşevinin koruyucu meleği olduğu söylentisi her yanda yayılmıştı. Harris'in küçük, borç içinde, bin bir güçlükle işleyen bir aşevinden, müşteriyle dolup taşan ünlü bir yere dönüşmesine bu söylenti yetti. Bu durumdan son derece hoşnut olan sahibi bana zorla ödünç paralar verdi, geri çevirmedim tabii... Benim gibi bir asalak böylece para pul sahibi oldu, zengin, tantanalı bir yaşayış sürmeye başladım. Bu işin en sonunda benim yıkımımla biteceğini biliyordum, ama denize düşmüştüm bir kez artık, yapabileceğim tek şey yüzmek ya da boğulmaktı. Görüyorsunuz, bu yıkım tehlikesi, gerçekte iyi-ce gülünç olan durumuma şakadan uzak, kesin, acıklı bir yön de katıyordu. Geceleri, karanlık çökünce bu acıklı yön her zaman daha ağır basıyor, beni hep uyarıyor, korkutuyordu. Yatağımda inliyor, o yana bu yana dönüyor, uyku durak bilmiyordum. Sevinç saçan gün ışığında ise işin bu karanlık, acıklı yönü silinip gidiyor, ayaklarım yerden kesilmişçesine, baş dönmesi-ne varan bir mutluluk, bir sarhoşluk içinde uçuyordum.

Doğal bir şeydi bu, çünkü dünyanın bu anakentinde dilden dile dolaşıyordum artık. Bu da öyle az uz değil, adamakıllı başımı döndürüyordu. İngiliz, İskoç, İrlanda dillerinde yayımlanan gazetelerin hangisini alsanız, "yelek-cebi-milyoneri"yle ilgili bir ya da birkaç haberle karşılaşıyordunuz. Ne yapsam, ne söylesem hemen gazetelere geçiyordu. Önceleri adım dedikodu sütunlarının en altındaydı, sonra "Sir'Terden daha öne geçtim, derken paşalardan, baronlardan önce anılmaya başladım. Adım dillere yayıldıkça daha da yükseliyordum, böylece sonunda varılabilecek en yüksek yere vardım. Kral ailesinden olmayan bütün soylu kişilerin başında geliyordum. İngiltere başpiskoposu dışında bütün din yetkilileri de benden sonra anılıyordu. Ama anlayacağınız gibi bu ün kazanmak değildi, şimdilik dile düşmüştüm ancak. Sonra bütün bunlara tüy diken bir

www.eskikitaplarim.com

krmz

şey oldu -en büyük nişanı kazanmak gibi bir şey-, o dile düşmüşlük cürufu bir anda ölümsüz som altına dönüşüverdi: Büyük güldürü dergisi *Punch* karikatürümü yayımladı! Evet, şimdi önemli kişiydim artık, ünüm kesinleşmişti. Artık hiç kimse benimle açıktan açığa kabaca, ölçüyü kaçırarak alay edemez, ancak saygıyla sözümü edebilirdi, kimse gülemezdi bana artık, gülümseyebilirlerdi ancak. Dile düştüğüm o günler geride kalmıştı artık. *Punch* beni partal giysiler içinde, bir kule bekçisiyle Londra Kulesi üzerine pazarlık ederken göstermişti. Eskiden hiç kimsenin dönüp bakmadığı bir toy delikanlının, ağzını her açışında söylediği her sözün dilden dile dolaşmaya başlaması karşısında nasıl kendini şaşıracağını anlarsınız. Nereye gitsem, nerde dolaşsam "İşte gidiyor, işte bu o!" fısıltıları sürekli olarak işitiyor, her sabah karşımda toplanan kalabalıktan rahat kahvaltı edemiyordum. Bir opera locasında görünsem binlerce saplı dürbün birden beni ateşe tutuyordu. Bütün günlerim tantana içinde geçiyordu, dahası yoktu bunun artık.

O eski partal elbiselerimi de, arada bir giyerek alışverişe çıkmak, benimle alay edecek satıcıyı milyonluk banknotla yere sererek neşemi bulmak için saklıyordum. Ama bu işi çok sürdüremedim. Resimli gazeteler bu elbiselerimin resmini öyle sık sık yayımlamışlardı ki, şimdi ne zaman onları giyip sokağa çıksam, beni hemen tanıyan büyük bir kalabalık ardıma takılıyor, bir şey almaya kalkışsam, daha bonknotu cebimden çıkarmaya kalmadan, dükkân sahibi bütün varını yoğunu bana veresiye satmaya kalkışıyordu.

Üne erişimin onuncu gününde, bayrağıma karşı görevimi yerine getirmek üzere, Amerikan elçisine saygılarımı sunmaya gittim. Beni her yerde rastladığım büyük coşkunlukla karşıladı, bu görevde gecikmemden dolayı serzenişlerde bulundu, beni ancak,
o akşam vereceği büyük yemekte, hastalığından dolayı gelemeyeceğini bildiren bir seçkin konuğunun yerini alırsam bağışlayabileceğim söyledi. Peki dedim, konuşmaya daldık. Babasıyla benim babam okul arkadaşları çıktı sonunda. Sonra Yale'de de birlikte öğrenci olmuşlar, babamın ölümüne dek çok candan iki arkadaş olarak kalmışlardı. Böylece, boş zamanlarımda evine de uğrayabileceğimi söyledi, bu çağrısını gönülden benimsedim tabii...

www.eskikitaplarim.com

krmz

Gönülden benimsemek de ne söz, son derece sevindim. Büyük yıkım gelip çattığı zaman, bu elçi beni büsbütün yok olmaktan kurtarabilirdi, nasıl yapardı bunu bilmiyorum, ama bir yol bulurdu belki. Aradan bunca zaman geçtikten sonra, ona şimdi artık içimi dökmeyi, olanları anlatmayı göze alamadım. Böyle bir şeyi çok daha önce, büyük Londra serüvenimin hemen başlangıcında yapmam gerekirdi. Hayır, şimdi göze alamazdım bunu, oldukça derine batmıştım artık. Böyle yepyeni bir arkadaşa durumumu bütün yönleriyle açıklayıvermeyi göze alamayacak ölçüde batmıştım, ama gene de bütünüyle batmış sayılmazdım. Çünkü bütün borçlanmalarımda, ölçüyü kaçırmamaya dikkat ediyordum, aylığıma göre ölçüyü kaçırmamaya demek istiyorum. Aylığımın ne olacağını elbette bilmiyordum, ama bahsi kazanırsam zengin bir beyin olanakları içinde yeteneklerime uygun herhangi bir işi seçebileceğim konusunda sağlam dayanaklarım vardı. Yetenekli olduğumu gösterebileceğimden de hiç kuşkum yoktu. Bahis konusunda en ufak bir tasa bile duymuyordum, böyle işlerde talihime güvenim vardı. Aylıklarımın toplam olarak yılda altı yüzle bin sterlin tutacağını kestiriyordum. İlk yıl altı yüz desek, her geçen yılla daha yükselecek, yeteneklerimle en yüksek kazanca ulaşabilecektim. Şimdilik ancak ilk yıllık kazancım tutarmca borçlanmıştım. Herkes bana borç para vermeye çalışıyor, ama ben şu ya da bu nedeni ileri sürerek çoğunu yüzgeri ediyordum. Böylece şimdiki borcumun üç yüz sterlini ödünç alınmış paralar, geri kalan üç yüz sterlini ise, aldığım edindiğim şeylerin değeriydi. Tutumlu olur, harcamalarıma dikkat edersem, ikinci yıl aylıklarımın toplamıyla bu ayı çıkarabileceğimi düşünüyor, bu konuda büyük bir titizlik gösteriyordum. Bu ayı çıkardım mı, benim işveren geziden dönecek, gene rahata kavuşacaktım. Yapacağım şey, ilk iki yıllık kazancımı hemen alacaklılara devretmek, sonra dört elle işe sarılıp çalışmak olacaktı.

On dört kişilik güzel bir akşam yemeğiydi. Shoreditch dükü ile düşesi, kızları Lady Anne Grace Eleanor Celeste falan filan falan de Bohun, Nevvgate kontu ile kontesi, vikont Cheapside, Lord ve Lady Blatherskite, her iki cinsten birtakım unvansız kimseler, elçiyle karısı, kızı, kızının konuk arkadaşı, iki dakika

www.eskikitaplarim.com

krmz

da vuruluverdiğim yirmi iki yaşındaki İngiliz kızı Portia Langham -o da bana vurulmuştu-, gözlüklerim olmadan bile göre beliyordum bunu. Başka bir konuk daha vardı, bir Amerikalı, ama şimdi konudan uzaklaşmayayım. Herkes salonda oturmuş, bir yandan dört gözle yemeği bekler, bir yandan da soğuk soğuk geç gelenleri incelerken, uşak seslendi:

"Mr. Lloyd Hastings."

Karşılanma işlemleri sona erer ermez, Hastings'in gözü bana takıldı, elini sevinçle uzatarak doğruca yanıma geldi. Sonra tam elimi sıkacağı sırada durakladı, utangaç bir bakışla:

"Özür dilerim efendim, sizi tanıdığımı sanmıştım," dedi.

"Elbette tanıyorsun, koca dost."

"Hayır. Siz... şey... şey..."

"Yelek cebi canavarı mı demek istedin? Evet, ta kendisi. Beni takma adımla çağırmaktan çekinme, alışkınım buna."

"Demek öyle ha, demek öyle, ne rastlantı. Adını bir iki defa bu takma adla yan yana gördüm, ama sözü edilen Henry Adams'ın sen olabileceğin aklımdan bile geçmedi. Daha altı ay önce San Francisco'da Blake Hopkins kumpanyasında aylıklı bir yazıcıydın, birkaç para fazla alabilmek için gece yarılarına dek çalıştığın olurdu, Gould and Curry'nin hesaplarını denetleyebilmem, bir düzene sokabilmem için yardım ederdin bana. Seni burda, Londra'da, büyük bir milyoner, kocaman bir ünlü kişi olarak göreceğimi söyleseler de inanmazdım. Binbir Gece Masalları'nın yeniden yaşanması bu, düşündükçe aklım almıyor, inanamıyorum, kafam allak bullak oluyor, dur hele bir soluk alayım."

"İşin gerçeğini istersen Lloyd, ben de tıpkı senin gibiyim •bu konuda, olanları benim de aklım almıyor." "Ne diyorsun! Olur şey değil ha, olur şey değil! Daha üç ay önce birlikte Madenciler Lokantası'na gitmiştik hani..." "Hayır, Çok Neşe Lokantası'na." "Öyle ya, Çok Neşe'ye. Gece altı saat bizim hesaplarla uğraşmış, sonra sabahın ikisinde oraya gitmiş, pirzola yemiş, kahve içmiştik. Benimle Londra'ya gelmen için kandırmaya çalışmıştım seni, sana izin almayı, bütün masraflarını da yüklenmeyi, satış başarılı olursa sana da bir pay vermeyi önermiştim.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Dinlememiştin sözümü, benim bu satış işini başaramayacağımı, işinden gücünden bir ayrılırsan ipin ucunu kaçıracağını, sonra dönüşte çok güçlük çekeceğini söylemiştin. Ama gene de Londra'da görüyorum seni sonra. Ne biçim iştir bu? Nasıl oldu da geldin buralara, ne oldu da böyle birden yükseliverdin?"

"Bir kazayla başladı her şey. Uzun bir öykü bu, bir serüven demek gerekir belki. Hepsini anlatırım sana, ama şimdi değil."

"Peki ne zaman?"

"Bu ayın sonunda."

"On beş günden fazla var ay sonuna. Meraktan çatlatacaksın beni. Bir hafta yapıver şunu." "Yapamam. Neden olduğunu yavaş yavaş anlayacaksın. Senin alım satım işi nasıl gidiyor?"

Bütün coşkunluğu bir solukta gitti, derin bir iç çekişle:

"Sen gerçek bir peygambermişsin Hal, gerçek bir peygamber gibi önceden görmüşsün her şeyi. Keşke gelmeseymişim buraya. Bu konuyu konuşmak istemiyorum." "Konuşman gerekir ama. Bu gece buradan ayrıldığımız zaman gelir bende kalırsın, her şeyi anlatırsın." "Öyle mi? Şaka yapmıyorsun ya?" diye sordu, gözleri yaşararak.

"Evet, her şeyi bilmek istiyorum."

"Ah, ne büyük bir borçluluk içindeyim sana karşı bilsen! Burada başımdan geçen olaylardan sonra, bir insanın sesinde gözünde benim işime gücüme gösterilen bir ilgiyle yeni baştan karşılaşmak. Tanrım! Diz çöküp şükredebilirim bunun için!"

Sıkıca yakalayıp havaya kaldırdığı elim, bir türlü gelmeyen akşam yemeğinden sonra bile canlıydı, yerinde duruyordu. Evet, insanı çileden çıkaran bu aşağılık İngiliz düzeninde her zaman görüldüğü üzere, konukların masaya dizilişinde gözetilecek öncelik sorunu bir çözüme bağlanamadığından, gene yemek yiyemedik. İngilizler bir yere akşam yemeğine gideceklerinde, yemeklerini önceden yerler, çünkü bu işin başlarına geleceğini bilirler. Ama hiç kimsenin uyarmadığı yabancı konuklar gelir kendi ayaklarıyla tuzağa düşüverirler. O akşam da bu işin hiç kimseye zararı dokunmadı, çünkü hepimiz gelmeden önce karnımızı doyurmuştuk, bu işlerde daha çok yeni olan Hastings'e ise elçi, kendisini davet ettiği sırada, İngiliz töresine uyarak yemek hazırlatmayacağını söylemişti. Herkes yanında bir bayanla yemek salonuna doğru ilerledi, çünkü bu başlangıç her zaman uygulanırdı, ama masaya varıldığı an beklenen anlaşmazlık gene baş gösterdi. Shoreditch dükü orada en ileri gelen kişi olduğunu söyleyerek masanın başına oturmak istedi. Dediğine göre bir kralı değil de yalnız bir ulusu temsil eden elçi, kendisinden üstün sayılamazdı. Bunun üzerine ben hakkımı kullanarak direttim, onun üstünlüğüne boyun eğmek istemedim. Dedikodu sütunlarında kral ailesinden olanlar dışındaki bütün düklerden önce geliyordum, bunu ileri

www.eskikitaplarim.com

krmz

sürerek üstünlüğün benim hakkım olduğunu, kendisinden önce geldiğimi söyledim. Ne kadar çekiştikse de bu iş bir karara bağlanamadı tabii, sonunda dük büyük bir budalalık ederek soyunun sopunun eskiliğini ortaya dökmeye kalktı, ben de atası Fatih VVilliam'm da kendisinin de Âdem soyundan geldiklerini, ancak soyadımdan adaşlık dolayısıyla Âdem'e kendilerinden çok daha yakın olduğumu, bunun kendilerinin Norman soyuyla karışmış olmalarından da anlaşıldığını ileri sürerek kendimi savundum. Böylece hepimiz gene oturma salonuna döndük, ayakta yemek, ya da dikey yemek verildi bu kez: Bir tabak sardalye balığı ile çilek, toplanıp ayakta yiyorsunuz. Burada üstünlük-dini çok bir güçlük yaratmıyor, en üstün iki kişi bir şilinle yazı tura atıyorlar, kazanan çileğe ötekinden önce başlıyor, öteki de şilini alıyor. Soma ikinci iki kişi, derken daha somakiler hep aynı şeyi yapıyorlar, son kişiye varıncaya dek yazı tura ile çözülüyor bu iş. Sonra masalar getirildi, hepimiz altı penilik bir iskambil oyunu oynadık. İngilizler hiçbir oyunu eğlence için oynamazlar. Bir şey kazanmaz ya da yitirmezlerse -hangisi olmuş önemli değil- oyun oynamazlar.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Çok güzel bir zaman geçirdik, ikimiz tabii, Miss Langham ile ben. Öyle büyülenmiştim ki onunla, elimdeki kâğıtların sayısını bile gözüm görmüyordu artık, kazanacak elim olsa hiç fark edemediğim için oyun sürüp gidiyor, başkaları kazanıyordu. Bu yüzden her el, oyunu kaybediyordum, yalnız kız da aynı durumdaydı, tıpkı benim durumumdaydı o da. Böylece oyunu kazanmadık, neden kazanmadığımızı da düşünmedik bile. Tek bildiğimiz ikimizin de mutlu olduğuydu, başka hiçbir şeye kulak asmıyor, ötekileri dinlemek istemiyorduk. Ona, kendisini sevdiğimi söyledim, gerçekten söyledim. O da saçlarına varıncaya dek kızardı bu söz üzerine, ama hoşlandı da, söyledi hoşlandığını. Ah, eşsiz bir akşamdı o! Oyunda konuşma sırasının her bana gelişinde, konuşmamın sonuna onun için de birkaç söz sıkıştırdım, o da kendi sırasında bana birkaç söz uçurdu. Sözgelişi, "benden iki daha" derken, ardından, "Ne de güzelsin canım!" diyordum, o da "On beş iki, on beş dört, on beş altı, bir çift sekiz, bir çift on altı -öyle mi dersin?"- diyordu. Bir yandan da kirpiklerinin altından tatlı, cilveli bir bakış yolluyordu bana. Ah, çok, çok, çok çoktu!

www.eskikitaplarim.com

krmz

Ona karşı adamakıllı dürüst, açık davrandım. Yeryüzünde sözünü çok işitmiş olduğu milyonluk banknottan başka beş param olmadığını, gerçekte bu banknotun da başka birinin olduğunu söylediğim zaman merakı arttı birden. Bunun üzerine, ona bütün öyküyü baştan sona alçak bir sesle anlattım, gülmekten öleyazdı nerdeyse. Gülecek ne vardı bunda sanki, ama gülüyordu işte. Her yarım dakikada bir, anlattığım başka bir şeye katılarak gülmeye başlıyor, yatışmasını beklemek için bir, bir buçuk dakika ara vermem gerekiyordu. Gülmekten bitkin düştü böylece, gerçekten de bitkin düştü. Ben böyle şey görmemiştim. Acıklı bir öykünün, bir insanın çektiği acılarla korkuların, üzüntülerin, böyle bir etki uyandırdığını görmemiştim. Ama ortada neşelenecek hiçbir şey yokken bile neşelenebildiğim görünce daha çok ısındım ona. Bu gidişle yakında böyle bir eş gerekecekti bana. Tabii ona, kendi aylıklarımın gerçek sahibi olabileceğim zamana dek bir iki yıl beklemek zorunda kalacağımızı söyledim. Beklemenin sakıncası yoktu onun için, yalnız borçlarım konusunda daha dikkatli davranarak üçüncü yılın aylıklarını da tehlikeye sokmamam dileğinde bulundu. Sonra biraz üzülmeye, ilk yıllığımı gerçekte kazanabileceğimden daha fazla hesaplamak gibi bir yanlışlığa düşmüş olmayayım, diye tasalanmaya başladı. Bu tasa yerindeydi belki, kendimi eskisinden daha az güven altında duymama yol açtı, ama aynı zamanda etkili bir kazanç yolu getirdi aklıma. Aklımdan geçeni açıkça söyledim.

"Portia, sevgilim, o yaşlı beylerle karşılaşmaya gittiğim gün benimle birlikte gelir misin?"

www.eskikitaplarim.com

krmz

Biraz duraksadı, ama sonra: "Hayır, ama seninle birlikte olmam seni yüreklendirirse, belki. Ne dersin, yakışık alır mı benim de gelmem?" dedi. "Hiç sanmam, korkarım ki biraz yersiz bile kaçar. Ama görüyorsun, öyle çok şey var ki buna dayanan."

"Öyleyse yakışık alsın almasın, geleceğim seninle birlikte," dedi güzel, cömert bir coşkunlukla. "Sana yardım edebileceğimi düşünmek öyle mutlu kılıyor ki beni!"

"Yardım edebileceğini mi sevgilim? Yardım da ne söz, her şeyi sen başaracaksın. Sen öyle güzel, öyle sevimli, öyle alımlısın ki, yanımda olduğun zaman maaşımızı ocaklarını yıkıncaya kadar yükseltsem o yaşlı adamlar karşı koymaya yeltenemezler."

Ahh! yanaklarının nasıl allaştığmı, mutlu gözlerinin ışıl ışıl yanışını bir görmeliydiniz o zaman!

"Seni gidi yalancı! Dediklerinin gerçekle en ufak bir ilgisi bile yok, ama gene de geleceğim seninle. Böylece sana belki, başka insanların her şeyi senin gözlerinle göremeyeceklerini öğretmiş olurum."

Kuşkularım dağılmış mıydı? Güvenim yerine gelmiş miydi? Şundan anlayın artık: İlk yıllık gelirimi hemen orada bin iki yüze yükseltiverdim. Ama sevgilime söylemedim bunu sonradan söyleyip onu şaşırtacaktım.

Eve dönerken bütün yol boyunca aklım havalardaydı. Hastings konuşuyor, ben ise tek söz bile işitmiyordum. Benim odaya girdiğimiz zaman, rahatlığım, tantanalı yaşayışım karşısında gösterdiği büyük şaşkınlık ile ancak kendime geldim.

"Şurada durup doyasıya bakayım hele bir. Tamım! Bir saray bu, tıpkı bir saray! İnsanın özlemini duyabileceği her şey var burda, ocakta güzel bir ateş, yemek masası hazırlanmış. Henry, bu senin ne zengin olduğunu değil, benim ne yıkılmış, bozguna uğramış, batmış bir zavallı olduğumu öğretiyor bana, yoksulluğumu iliklerimde duyuyorum şimdi!"

Olmaz olsun! Bu sözler soğuk ürpertiler uyandırdı içimde. Korkuyla ayılıverdim birden, ayağımı bastığım bir parmak kalınlığındaki toprak kabuğu altında kaynayan yanardağı ürpertilerle kavradım. Bir düş gördüğümü bilmiyordum daha önce, daha doğrusu geçtiğimiz süre boyunca bilmek istemiyordum, ama şimdi irkiliyordum durumdan! Gırtlağıma dek borç içindeydim, beş param yoktu, güzel bir kızın mutluluğu ya da yıkımı benim ellerime bakıyordu, benim ise tek dayanağım, hiç gerçekleşemeyecek, -ah, hiçbir zaman gerçekleşemeyecek- yüksek aylığımdı. Ah, ah, ah! Kurtuluş umudum yoktu artık. Hiçbir şey kurtaramazdı beni!

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Henry senin günlük gelirinin gözden kaçan önemsiz kırıntıları bile..."

"Hah, benim günlük gelirim! Al bakalım, şu sert İskoç viskisini dikiver de neşen yerine gelsin. Haydi, şerefe! Ama, dur, karnın aç olmalı senin, masaya buyur..."

"Tek lokma bile istemem, nerde o günler. Son zamanlarda hiçbir şey geçmiyor boğazımdan. İçmek dersen, yıkılmcaya dek içerim seninle. Gel!"

"Al benden de o kadar, fıçıyla istersen! Haydi bakalım, bir ki üç! Şimdi Lloyd, ben kafayı bulurken, sen de anlat bakalım başından geçenleri."

"Ne, anlatmak mı? Yeni baştan mı?"

"Yeni baştan mı mı dedin? Ne demek bu?"

"Hepsini yeni baştan dinlemek mi niyetin, demek istiyorum! Bilmece mi oynuyorsun benimle yoksa? Dur hele, daha fazla içme sen. Şimdiden sarhoş oldun bile." "Henry, ürkütüyorsun beni. Gelirken yolda her şeyi anlattım ya sana!"

"Sen mi?"

"Evet. Ben."

"Tek söz bile işitmedim. Assan da kessen de işitmedim!"

"Henry, bu işin şakaya gelir yanı yok. Üzüyorsun beni. Elçinin evinde ne yaptın sen?" İşte o zaman her şey aydınlanıverdi kafamda birden, erkekçe kabullendim durumu.

"Ne yapacağım, dünyanın en güzel kızını tutsak ettim!"

Bunun üzerine yerinden fırladığı gibi bana koştu, el sıkıştık. Birbirimizin kolunu sallamaktan ellerimiz acıdı. Üç millik yürüyüşümüz boyunca anlattıklarından tek söz bile hatırlamayışımdan dolayı hiç suçlandırmadı beni. Uysal, sabırlı bir arkadaş olduğundan, oturdu her şeyi yeni baştan anlattı. Bütün anlattıklarını şöyle özetleyebilirim: İngiltere'ye büyük bir iş yapabilme umudu ile gelmiş. 'Gould and Curry' madeninin satış yetkisini sahiplerinden belli bir süre için almış, bu satışı gerçekleştirerek bir milyon dolardan fazla kazanabilmeyi tasarlıyormuş. Bütün gücüyle çalışmış çabalamış, bildiği her yola başvurmuş, denemediği tek dürüst yol kalmamış, varını yoğunu bu uğurda harcamış tüketmiş, hiçbir sermaye sahibine sözünü geçirememişti. Aldığı satış yetkisi bu ayın bitiminde sona eriyordu. Tek sözle söylemek gerekirse, batmış durumdaydı. Sonra birden yerinden fırlayarak, bağırdı:

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Henry, sen kurtarabilirsin beni! Bütün dünyada beni kurtarabilecek tek kişi varsa o da sensin. Ne dersin? Yapmaz mısın bu işi?"
"Söyle, nasıl? Söyle bakalım, yavrum." "Bu maden yatağı karşılığında bana bir milyon dolar ile dönüş masrafımın tutarını ver. Ne olur, ne olur hayır deme!"

Ben başladım ezilip büzülmeye. O anda içimden "Lloyd, ben kendim asalak adamın biriyim, beş param yok, üstelik borç içindeyim!" demek geldi. Ama birden kafamda başka bir düşünce alevleniverdi, dişlerimi kenetledim, bir sermaye sahibinin soğukkanlılığını kazanıncaya dek kendimi yatıştırdım. Sonra, kendine güvenir bir ticaret kurdu ağzıyla:
"Seni kurtaracağım, Lloyd," dedim. "Öyleyse kurtuldum bile! Tanrı'nın bağışı eksik olmasın üzerinden! Ben eğer..."

"Dur da sözümü bitireyim Lloyd. Seni kurtaracağım, ama dediğin yoldan değil, çünkü bunca çabalarından, göze aldığın tehlikelerden sonra, böylesi bir haksızlık olur sana. Ben bir maden yatağı almak istemiyorum, paramı Londra gibi büyük bir alım satım merkezinde maden yatağı almadan da çalıştırabilirim, her zaman yapmak istediğim de budur, senin için başka bir şey düşündüm. O maden yatağının bütün girdisini çıktısını biliyorum tabii, değerinin büyüklüğünü biliyorum, soranlara yeminle söyleyebilirim bunu. Sen bu madeni, benim adımı kullanarak iki hafta içinde üç milyon dolara satacaksın, kazancı da yarı yarıya paylaşacağız."

www.eskikitaplarim.com

krmz

Sevinç içinde öyle bir oynamaya sıçramaya başladı ki, çılgınlıktan odanın bütün eşyasıyla döşemesini kısa sürede yakacak odununa çevirecekti, elini kolunu sıkıca tuttum da ancak ondan sonra kendine geldi.

Sonra büyük bir mutluluk içinde oraya uzanarak:

"Senin adını kullanabileceğim! Senin adını, düşün! Sürüyle üşüşecekler başıma, bu zengin Londralılar, birbirlerini yiyecekler benim madeni satın almak için! Artık sırtım yere gelmez benim, hiçbir zaman sırtım yere gelmez. Yaşadığım sürece unutmayacağım bu iyiliğini senin!" dedi.

Yirmi dört saat geçmeden, Londra bir arı kovanına döndü! Günlerce evde oturup her gelene:

"Evet, ben söyledim adımı kullanmasını. Adamı da iyi tanırım, sattığı maden yatağını da. Dürüstlükte üstüne yoktur, maden de istediği paradan kat kat daha fazla eder," demekten başka işim olmadı.

Bu arada bütün akşamlarımı da elçinin evinde Portia ile birlikte geçirdim. Maden işinden ona hiç söz etmedim, sonradan söyleyerek onu şaşırtmak istiyordum. Hep benim aylığı konuştuk, aylıkla aşktan başka hiçbir şey konuşmadık. Kimi aylık, kimi aşk, kimi de ikisi birden. Elçinin karısıyla kızının bizim aramızdaki bu ilişkiye gösterdikleri yakın ilgiyi, birbirimizden ayrı kalmamamız için hazırladıkları ustalıklı durumları, elçiye durumu sezdirmemek, onda bir kuşku uyandırmamak için başvurdukları yolları ne yapsam anlatamam size! Çok candan davrandılar doğrusu!

Ayın sonunda 'London and County' adlı bankada bir milyon dolarlık hesabım vardı, Hastings de kurtulmuştu. Onun da bir milyon doları vardı artık. Durumuma yakışan en güzel giyimimle, Portland Alanı'ndan arabayla geçtim, evin görünüşünden benim talih kuşlarımın dönmüş olduğunu anlayınca, doğru elçinin evine gittim, biricik sevgilimi aldım, var gücümüzle benim aylıktan konuşarak yola koyulduk. Heyecandan, meraktan güzelliği dayanılmaz bir durum almıştı.

"Sevgilim," dedim, "sende bu güzellik varken, yılda üç binden santim aşağı istemek suç olur doğrusu."

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Henry, Henry, bizi batıracaksın!" "Hiç korkma. Sen yeter ki bu bakışlarını değiştirme, gerisini bana bırak. Her şey yoluna girecek." Böylece, bütün yol boyunca onu yüreklendirmek zorunda kaldım. O ise hep yalvarıyor, şöyle diyordu:

"Ne olur dinle, çok fazla istersek hiç aylıksız kalırız belki de. Ne yaparız o zaman? Dünyada geçimimizi sağlayacak tek çöpümüz bile yok."

Bizi gene aynı uşak karşıladı, iki yaşlı bey de içerdeydiler. Beni o güzelim yaratıkla birlikte görünce şaşırdılar tabii, ama ben hemen:

"Yabancı değil, sayın baylar, gelecekteki eşim, yardımcım," dedim.

Sevgilimi onlara tanıttım, tanıştırma sırasında da adlarını andım. Adlarını bilmeme şaşırmadılar. Adresler kitabından çıkarmış olabileceğimi biliyorlardı. Bizi oturttular, bana karşı çok ince davrandılar, onu da sıkılganlığından kurtarmak için büyük bir özen gösterdiler, rahatlayabilmesi için ellerinden geleni yaptılar. Sonra ben:

"Evet baylar, anlatmaya hazırım," dedim.

"Sevindiriyorsunuz bizi," dedi benim adam, "çünkü şimdi kardeşim Abel ile tutuştuğumuz bahsin sonucunu kararlaştırabiliriz artık. Bana kazandırırsanız, olanaklarım içinde istediğiniz iş sizindir. Bir milyonluk banknot yanınızda mı?"

"Evet efendim, buyrun," diyerek parayı ona uzattım. "Ben kazandım!" diye bağırdı, Abel'in sırtına vurdu hafifçe. "Şimdi ne dersin, sevgili kardeşim?" "Ne diyeceğim, yirmi bin sterlinim gitti. Hiç inanmazdım bu işin böyle biteceğine."

"Başka bir anlatacağım daha var size," dedim, "oldukça uzun bir şey. Yakın bir zamanda gelerek size bir aylık serüvenimi anlatabilmem için izninizi dileyecektim. Dinlenmeye değer bulacağınıza kesinlikle inanıyorum. Şimdilik şuna bir bakar mısınız?"

"Ne? İki yüz bin sterlinlik bir banka hesabı. Sizin mi?"

"Evet benim. Bana ödünç verdiğiniz paracığı otuz gün akıllıca çalıştırarak kazandım bunu. O parayla yaptığım tek iş, bir

www.eskikitaplarim.com

krmz

krmz

www.eskikitaplarim.com

krmz

takım ufak tefek şeyler alıp, onu uzatarak bozmalarını istemek oldu."

"Gel hele. İnanılmaz bir şey bu! Akıl almaz bir şey!"

"Önemli değil, deneyle gösteririm size. Dediklerime hemen inanmak zorunda değilsiniz." Şimdi şaşırma sırası Portia'ya gelmişti. Kocaman açılmış gözlerle sordu: "Henry, o iki yüz binlik hesap gerçekten senin mi? Bana yalan mı söylüyordun bütün bu süre?" "Evet öyle, sevgilim. Ama bağışlayacaksın beni, biliyo
rum."

Sevgilim yüzünü asarak:

"Öyle kesin konuşma. Beni böyle kandırmak yakışır mıydı sana?" dedi.

"Ah, anlatırsam hak verirsin sevgilim, anlatırsam hak verirsin. Biliyor musun, küçük bir oyundu bu işte. Gel haydi gidelim."

"Durun, durun! Size bir iş söz vermiştim. Sözümü yerine getirmek istiyorum," dedi benim adam. "Çok teşekkür ederim ilginize, ama gerçekte bir iş istemiyorum," dedim. "Ama benim olanaklarım içinde en seçme işe sahip olabilirsiniz." "Teşekkürler, yürekten teşekkürler. O en seçme işi bile istemiyorum."

"Henry, senin adına utanıyorum. Bu iyi beylere hak ettikleri saygının yarısını bile göstermiyorsun. Ben teşekkür edebilir miyim senin yerine?"

"Elbette edebilirsin sevgilim, teşekkürde bir eksiğim varsa giderebilirsin. Haydi bakalım."

Bunun üzerine sevgilim benim adama doğru yürüdü, kollarını onun boynuna doladı, ağzının ortasına bir öpücük kondurdu. Sonra iki yaşlı bey bir kahkaha koyverdiler, ben ise, anlayacağınız üzere şaşkınlıktan donakalmış, taş kesilmiştim.

"Babacığım, senin olanakların içinde hiçbir görevi istemediğini söyledi değil mi? Bundan ben de en az senin kadar alındım," dedi Portia.

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Sevgilim, bu bey baban mıydı senin?"

"Evet, üvey babamdır, gelmiş geçmiş babaların en iyisidir. Şimdi anladın mı, elçinin evinde, bu durumdan habersiz bana babamla Abel amcamın tutuştukları bahis yüzünden başına gelen üzüntülü olayları anlattığın zaman neden boyuna güldüğümü?

Bu durumda hemen toparlandım, şakayı bir yana bırakarak, hemen konuya daldım.

"Ah, benim sevgili, çok sevgili efendim, söylediğim sözü geri alıyorum. Bana verebileceğiniz görevler arasında tek bir tanesini isterim ancak."

"Hangisi o?"

"Damatlık."

"Peki, öyle olsun! Ama bak, anlaşmamızın koşullarını yerine getirmez, bu göreve yeterli olduğunu bana göstermezsen, hemen..." "Bir deneyin, yalvarırım size! Otuz kırk yıllık bir deneme süresi tanıyın bana, eğer..." "Peki peki, çok çok ağır değilmiş koşulların, al götür, verdim gitti."

İkimiz mutlu muyuz? Mutluluğumuzu kısaca anlatmaya sözler yetmez. Londralılar bir iki gün sonra bütün bu olanları, benim o banknotla bir aylık serüvenimi, bu serüvenin nasıl sona erdiğini öğrendikleri zaman nasıl gülmüş eğlenmişlerdir diyeceksiniz. Evet çok eğlendiler.

Portia'nın babası o arkadaşcanlı, konuksever banknotu İngiltere Bankası'na götürerek bozdurdu. Banka o parayı üzerine bir 'geçmez' damgası basarak ona, o da düğünümüzde bize armağan etti. O gün bugündür çerçeveli olarak evimizin en seçkin köşesinde asılı durur. Bana Portia'mı kazandırmıştır o para. O para olmasa ben Londra'da kalamaz, elçinin evine gidemez, Portia ile tanışamazdım. Onun için ben her zaman, "Evet, bir milyonluk bir banknottur bu, görüyorsunuz, ama tek bir nesneyi satın almaktan başka hiçbir şeye yaramamış, üstelik onun değerinin de ancak onda birini karşılayabilmiştir," derim.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Geciken Pasaport

"Bir sinekle yaz olur."

Mankafa VVilson'm Güncesi'nden

I

Berlin'de Friedrichstrasse'de büyük bir bira salonu. Öğlenin sonlarına doğru. Yusyuvarlak masa çevresinde toplanmış beyler sigara, içki içiyorlar. Ak önlüklü garsonlar o yana bu yana her yere seğirterek susamışlara köpüklü biralar taşıyorlar. Büyük giriş kapısının hemen yanıbaşmdaki bir masada beş altı delikanlı -Amerikalı öğrenciler- toplanmış, yaptığı yolculuk sırasında Alman başkentinde de birkaç gün geçirmiş olan Yale'li bir konuklarını uğurlamak için içiyorlar.

"Ama Parrish, gezini neden yarıda kesiyorsun?" diye sordu öğrencilerden biri. "Senin elindeki fırsat bende olsaydı keşke. Ne diye eve dönmek istiyorsun sanki?"

"Evet," dedi bir başkası, "Ne anlamı var bunun? Açıkla bize, yoksa delilik gibi görünüyor bu yaptığın. Özlemekten mi?"

Parrish'in genç yüzü, genç bir kızı andırırcasına kızardı, kısa bir duraksamadan sonra, özlemekten dolayı döndüğünü açıkça söylemek zorunda kaldı.

"Şimdiye dek evden hiç ayrılmamıştım," dedi, "her geçen gün biraz daha yalnız duyuyorum kendimi. Haftalardır hiç arkadaşım olmadı, korkunç bir şey bu. Dönmeyi kendime yedire

www.eskikitaplarim.com

krmz

mediğim için, geziden ne olursa olsun vazgeçmemeyi düşünüyordum, ama sizleri görmek her şeyi altüst etti. Arkadaşlığınızla cenneti bulmuş gibi oldum, bundan sonra yalnızlığın sıkıntılarına bir daha katlanamam artık. Yanımda arkadaşım olsaydı düşünürdüm, ama yok biliyorsunuz. Küçüklüğümde bana 'Kız Nancy' derlerdi hep, şimdi tam öyleyim işte, bir kız gibi ürkek, sıkılgan. Kız doğmalıymışım ben! Dayanamıyorum artık. Eve döneceğim."

Çocuklar tatlılıkla alay ettiler biraz onunla, yaşamının en büyük yanlışını işlediğini söylediler, içlerinden biri eve dönmeden önce hiç olmazsa St. Petersburg'u görmesi gerektiğini ekledi.

"Yapmayın!" dedi Parrish yalvarırcasına, "Petersburg'u görmek en büyük düşümdü benim, vazgeçiyorum bu düşten de. Bu konuda üstüme varmayın pek, çünkü ben yumuşak başlı bir adamım, kandırıcı sözlere karşı koyamam. Yalnız yapamayacağım bu yolculuğu, yalnız kalınca ölecekmiş gibi oluyorum." Göğüs cebine eliyle vurarak, ekledi: "Benim düşüncemi değiştirmekten bu alıkor işte. Paris için yataklı vagon biletimi aldım, bu gece yola çıkıyorum. Haydi bakalım dipleyin biralarınızı, ben ısmarlıyorum size, yurda dönüşümün şerefine!"

Arkadaşları iyi yolculuklar dilediler, Alfred Parrish düşünceleriyle, yalnızlığıyla baş başa kaldı. Ama kısa bir an için ancak. Yandaki masadan, orta yaşlı, güçlü, iş bilir görünüşlü, askerce bir eğitimle kazanıldığı sezilen bir kararlılık, bir kendine güven taşıyan bir adam, hızlı adımlarla yaklaştı, Parrish'in yanına oturdu, derin bir ilgi ve ağırbaşlılıkla konuşmaya başladı. Gözlerinden, yüzünden, kişiliğinden güçlülük fışkırıyordu sanki. Yarışan bir teknenin kazanı gibi buharla dolup taşıyordu, buharın artan basıncıyla düdüğü ötüverecek gibiydi sanki. Parrish'in elini tuttu, büyük bir içtenlikle sıktı, kesin kanılara dayanan bir inandırıcılıkla şunları söyledi:

"Yapmamalısınız, gerçekten yapmamalısınız, büyük bir yanlış işlemiş olursunuz sonra, yaşadığınız sürece pişmanlıktan kurtulamazsınız. İnanın bana, yalvarırım, yapmayın bunu, yapmayın!"

Konuşmasında öyle arkadaşça bir sıcaklık, öyle bir içtenlik vardı ki, delikanlının üzgün gönlü birden şenlenir gibi oldu, yasaran gözleri onun bu davranıştan nasıl duygulandığını ister istemez açığa vuruverdi. Uyanık yabancının gözünden kaçmadı bu durum, bu etkiyi uyandırmaktan son derece hoşnut kalarak, sözle bir karşılık beklemeden, kurduğu üstünlüğü şöylece sürdürdü:

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Hayır, yapmayınız bunu, çok yanlış bir iş olur. Konuştuklarınızın hepsini işittim, özür dilerim, öyle yakındım ki masanıza, işitmemezlik edemedim. St. Petersburg'u görmeyi çok istemekle birlikte, burada St. Petersburg'a bir adımlık yolunuz kalmışken, gezinizi yarıda bıraktığınızı düşünmek üzdü beni. Bir daha düşünün hele, bir daha düşünmelisiniz. St. Petersburg dediğiniz yer şurası işte, çabucak gider dönersiniz, düşünün ne büyük bir anı olur sizin için!"

Konuşmasını sürdürerek, Rus başkentini, oradaki olağanüstü şeyleri ballandırarak anlatmaya başladı, Alfred Parrish'in ağzı sulandı bu sözlerden, büyük bir özlem kabardı içinde.

"St. Petersburg'u ne yapıp yapıp görmelisiniz, görmeniz gerekir! Ne büyük bir kıvanç olacak sizin için, bir kıvanç, eşsiz! Hiç kuşkum yok bundan, çünkü orayı Amerika' daki doğum yerim kadar iyi tanırım. On yıldır, tam on yıldır tanırım orayı. Kime sorsanız söyleyecektir size, beni herkes tanır orda, binbaşı Jackson dersiniz. Köpekler bile tanır beni orda. Gidin. Ne yapıp yapıp gidin. Gitmeniz gerekir."

Alfred Parrish gitmek özlemiyle kıvranıyordu şimdi. Gidecekti. Yüzü bunu dilinin söyleyebileceği bir açıklıkla belli ediyordu. Ama birden o eski gölge karartıverdi içini, üzüntüyle:

"Ah, hayır, hayır, boşuna. Yapamam. Yalnızlıktan ölürüm sonra," dedi. Binbaşı şaşırarak, "Yalnızlık mı? Ne yalnızlığı! Ben de geliyorum ya sizinle birlikte!" dedi.

Hiç umulmadık bir şeydi bu! Pek hoş da değildi. Fazla hızlı gidiyordu işler. Bir tuzak mıydı bu yoksa? Bir dolandırıcı olmasındı bu yabancı? Kendi başına dolaşan tanımadık bir delikanlıya gösterilen bu karşılıksız ilgi nerden ileri geliyordu? Sonra binbaşının açık, sevimli, ışık saçan yüzüne bir göz atınca bu düşüncelerinden utandı. Karşısındaki insanın duygularını incitmeden, içine düştüğü bu kıskaçtan kurtulmanın bir yolunu bulmayı nasıl istiyordu. Ama böyle ustalık isteyen durumlarda hiç de becerikli olmadığından, bu güçlüğü pek az bir kendine güven, bilincinde olduğu bir toyluk ile yenmeye çalıştı. Bencillikten çok uzak bir kimse davranışı takınarak:

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Ah, hayır, hayır, çok iyisiniz, ama benim için kendinizi bunca sıkıntıya sokmanıza göz yumamam..."

"Sıkıntı mı? Böyle bir şey dünyada söz konusu değil, delikanlı. Ben zaten bu gece St. Petersburg'a gidiyordum. Saat dokuz ekspresiyle. Gel! Birlikte gidiyoruz. Bir an bile yalnız kalmayacaksın. Haydi, evet de!"

Parrish'in ileri sürdüğü özür etkisiz kaldı böylece. Ne olacaktı şimdi? Parrish yılmıştı. Cılız buluş gücünün uydurabileceği hiçbir çözüm yolu bu çıkmazdan kurtaramazdı onu artık. Ama bir çaba daha göstermesi gerektiğini düşündü, gösterdi. Daha yeni özrünü bütünüyle açıklamadan bile, bu defa adamın bir karşılık veremeyeceğini düşünüyordu:

"Ah, ne yazık ki talih benden yana değil, büyük bir engel var. Bakın," diyerek cebinden çıkardığı biletleri masanın üzerine koydu. "Paris'e biletim var, bu biletlerle bagaj kuponlarını St. Petersburg'a çevirememem şimdi herhalde, yoksa param yanar. Paramın yanmasını göze alarak St. Petersburg için yeniden bilet alırsam meteliksiz kalırım, çünkü üzerimdeki bütün param bu işte," diyerek masaya beş yüz marklık bir banknot bıraktı.

Binbaşı biletlerle kuponları kaptığı gibi ayağa fırladı, büyük bir heyecanla:

"Güzel! Tamam, her şey yolunda sayılır," dedi. "Bu biletlerle bagaj kuponlarını ben değiştiririm, beni tanır onlar. Herkes tanır beni. Siz oturun olduğunuz yerde, ben hemen dönerim." Sonra banknota uzanarak şunları ekledi: "Bunu da alıyorum, yeni biletler için belki biraz daha fazla ödemem gerekir." Bir anda kapıdan uçar gibi çıktı gitti.

77

Alfred Parrish donmuş kalmıştı. Öylesine apansız olmuştu her şey. Öylesine apansız, öylesine atak, öylesine inanılmaz, olanakdışı. Ağzı açıktı, ama dili oynamıyordu. "Yakalayın!" diye bağırmayı denedi, ama ciğerlerinde hava yoktu, ardından koşmak istedi, ama ayakları titremekten başka hiçbir kımıldanışa yanaşmadılar, gövdesinin ağırlığını bile çekemedikleri için iskemlesine yığılıverdi. Boğazı kuruyor, umutsuzluk içinde soluk soluğa yutkunuyor, başı dönüyordu. Ne yapması gerekirdi? Bilemiyordu. Bununla birlikte bir şey apaçıktı, kendini toparlayıp adamın arkasından yetişmesi gerekirdi. Adam biletlerin parasını geri alamayacaktı tabii, ama onları sokağa atacak da değildi. Nasıl olsa istasyona gidip başka birine yarı fiyatına satacaktı. Bugün yapmak zorundaydı bunu, yoksa Alman gümrüğünün yasalarına göre yarın biletler geçerliğini yitirecekti. Bu düşünceler ona umutla güç kazandırdı, ayağa kalkarak çıkmayı denedi, ama daha bir iki adım atmadan ansızın bayılır gibi oldu, ayakları dolaşarak iskemlesine geri döndü, davranışının görülmüş olmasından korktu birden,

www.eskikitaplarim.com

krmz

çünkü çocukların içtiği son biraları kendisi ısmarlamıştı. Biraların parasım ödememişti daha, şimdi de cebinde tek fenik yoktu. Bir tutsaktı şimdi, buradan ayrılmayı denese kim bilir ne işler gelirdi başına. Ürkek, korku içinde, bitkin bir durumdaydı. Durumunu anlatmasına, yardımla ilgi istemesine yetecek ölçüde Almanca da bilmiyordu.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Sonra düşünceleri kendisini suçlandırmaya başladı. Nasıl yapmıştı böyle bir budalalığı? Böyle apaçık bir serüven delisine nasıl kaptırmıştı kendini? İşte garson geliyordu! Titreyerek gazetenin sayfaları arasına gömdü kendini. Garson yanından geçti gitti. Rahat bir soluk aldı o zaman. Saatin yelkovanıyla akrebi hep aynı yerde duruyordu sanki, ama gene de gözlerini onlardan ayıramıyordu.

Upuzun on dakika geçti. Gene garson! Gazetenin arkasına saklandı gene. Garson durakladı -bir hafta gibi geldi ona bu duraklama- sonra yürüdü, gitti.

Sıkıntı dolu bir on dakika daha. Gene garson geldi. Bu kez masayı sildi, sanki bir ay sürdü bu silme işi, sonra iki ay kadar da masanın yanında dikildi, uzaklaştı.

Parrish garsonun bir gelişine daha katlanamayacağını düşündü, tehlikeyi göze alıp talihini denemesi, kaçması gerekiyordu. Ama garson tam beş dakika komşu masalardan ayrılmadı, Parrish bu arada umutsuzluk içinde beklerken aylar geçmiş gibi geldi kendisine, gövdesinin yaşlanıp çöktüğünü, saçlarının yavaş yavaş kırlaştığını duyar gibi oldu.

www.eskikitaplarim.com

krmz

En sonunda garson uzaklaştı, bir masa önünde durup para aldı, sonra başka bir masadan para aldı, daha ileri gitti, Parrish'in yalvaran gözü bir an bile onun üzerinden ayrılmıyor, yüreği çarpıyor, soluğu korku ile umut arasında kesik kesik gidip geliyordu.

Garson para almak için başka bir masa önünde durunca Parrish kendi kendine, "Şimdi olmazsa, hiç olmaz!" diyerek kapıya doğru fırladı. Bir adım, iki âdım, üç, dört, yaklaşıyordu kapıya, beş, birbirine dolaşan ayakları tir tir titriyordu, hızlı bir adım mı vardı ardında ne, bu düşünce eziklikler yarattı yüreğinde, altı adım, yedi, işte dışardaydı artık- sekiz, dokuz, on, on bir, on iki, ardından biri yaklaşıyordu! köşeyi döndü, kaç-mak üzere tabanları yağladı, derken kurşun gibi bir el omzuna yapışıverdi, olanca gücü gövdesinden aktı o anda sanki!

Binbaşıydı bu. Hiçbir şey söylemedi Parrish'e, hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermedi. O yel gibi esen delice tavrıyla:

"Yerin dibine giresi herifler, beklettiler beni, onun için böyle geç kaldım. Bilet gişesine yeni bir memur koymuşlar, beni tanımıyor, yolsuz bir iş olur diye biletleri değiştirmek istemedi. Bunun üzerine eski dostum büyük Moğol'u, istasyon şefini aramak zorunda kaldım -hey, arabacı, arabacı! atlayın Parrish! Arabacı çek! Rus Konsolosluğu'na, kuş gibi gideceksin ama!ne diyordum, onun için geciktim işte. Ama her şeyi yoluna koydum artık, hiçbir engel yok. Bagajınız yeniden tartıldı gözden geçirildi, biletinizle yatak kuponunuz değiştirildi, bütün gerekli kâğıtlar cebimde, paranızın üstü de. Bende kalsın şimdilik. Kamçıla arabacı hey, kamçıla beygirlerini, uyumasınlar!"

Arabanın, dolandırdığı biraevinden uzaklaştığı bütün bu süre boyunca zavallı Parrish bir çift söz söyleyebilmek için bir fırsat kolladı durdu, en sonunda derdini söylemeyi başararak, bir an önce geri dönüp bira borcunu ödemek istedi.

"Ooo, hiç önemi yok," dedi binbaşı, soğukkanlı. "Önemi yok, beni tanırlar, herkes tanır beni, Berlin'e bir dahaki gelişimde öderim o hesabı ben, -hızlı, arabacı, hızlı- pek az zamanımız kaldı şimdi."

www.eskikitaplarim.com

krmz

Rus konsoluğu'na günlük çalışma saatlerinin sona ermesinden hemen sonra vardılar. İçeri daldılar, ama bir yazıcıdan başka kimseyi bulamadılar. Binbaşı kartını masanın üzerine bırakarak Rusça, "Bu gencin pasaportunu St. Petersburg için hemen vize ediverin lütfen," dedi.

"Ama sayın efendim, benim vize verme yetkim yoktur, Konsolosun kendisi de az önce gitti."

"Nereye gitti?"

"Şehir dışına, evi orda."

"Ne zaman döner?"

"Yarın sabahtan önce dönmez."

"Allah kahretsin! Peki, bana bakın, adım binbaşı Jackson, tanır beni o, herkes tanır beni. Siz verin vizeyi şimdi, ona binbaşı Jackson öyle istedi dersiniz, hiçbir şey demez o zaman."

Ama bu, yasalara kesinlikle, umuda hiç yer bırakmayacak ölçüde aykırıydı, memuru kandırmanın yolu yoktu. Böyle bir şeyden söz etmek bile onu bayılacak bir duruma sokmuştu.

"Peki öyleyse, ne yapacağınızı söyleyeyim size," dedi binbaşı. "İşte pullar, işte vize ödentisi. Yarın sabah pasaportu Konsolosa vize ettirir, hemen postayla gönderirsiniz."

Adam biraz kuşku içinde, "Konsolos, vize eder belki, ederse..." diyecek oldu, binbaşı da sözünü kesti hemen: "Ne? Belki mi? Belkisi yok, edecek. Beni tanır o. Herkes tanır beni."

"Peki öyleyse," dedi adam, "bu dediklerinizi söylerim kendisine." Şaşırmış, bir bakıma binbaşının üstünlüğünü benimsemiş görünüyordu. Korka korka şunları ekledi sözlerine: "Ama... ama... sınırda yirmi dört saat pasaportu beklemek zorunda kalacaksınız o zaman... Böyle uzun bir süreyi geçirebileceğiniz hiçbir yer yoktur orda."

"Bekleyecek olan kim? Ordaki görevlilerin aklı varsa, ben değilim herhalde bekleyecek olan." Adam bir an çarpılıverdi sanki, sonra: "Pasaportu St. Petersburg'a göndermemi istemiyorsunuzdur herhalde efendim," dedi.

"Neden istemeyecekmişim?"

"Pasaport sahibi yirmi beş mil beride, sınırda bekleyip duracak o zaman. Bu durumda ne yararı olabilir ona pasaportun?"

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Beklemek de ne söz! Kim demiş bekleyip duracak diye?"

"Biliyorsunuz ki, pasaportu olmazsa sınırda durdururlar kendisini tabii."

"Hiç de durduramazlar! Başmüfettiş beni tanır orda, herkes tanır. Ben, delikanlı için sorumluluğu alıyorum üzerime. Siz pasaportu St. Petersburg'a, Hotel de I'Europe, Binbaşı Jackson adına gönderirsiniz. Konsolosa söyleyin hiç merak etmesin, bütün sorumluluğu ben üzerime alıyorum."

Adam biraz durakladıktan sonra, bir söz söylemeyi daha göze aldı:

"Unutmayın ki efendim, şu sıralarda böyle bir işin tehlikeleri özellikle büyümüştür. Yeni genelge yürürlüğe girmiş durumda."

"Neymiş o?" "Rusya'ya pasaportsuz gireceklere on yıl Sibirya sürgünlüğü."

"Hımm, cehennemin dibine girsin yeni genelge de!" Bu sözü ingilizce söylemişti, çünkü böyle ruhsal patlamalar için Rusça çok yoksul bir dayanaktı kendisi için. Bir an düşündü, sonra gene canlılığını kazanarak Rusça şöyle konuştu: "Hah, hiçbir şey olmaz, siz pasaportu St. Petersburg'a gönderin hemen! Gerisini bana bırakın. Orda herkes tanır beni, bütün ileri gelenler."

Binbaşı eşi bulunmaz bir yol arkadaşı olduğunu göstermiş, genç Parrish ona hayran kalmıştı. Gün ışığı ile gökkuşaklarını andıran konuşması, dört bir yanı çepeçevre aydınlatıyor, neşeye, mutluluğa, sçvince boğuyordu. Karışık durumların içinden çıkmakta çok becerikliydi, her şeyin ne zaman, ne biçim yapılacağını, en iyi biçimde nasıl yapılabileceğini çok iyi biliyordu. Böylece o uzun yolculuk, haftalardan beri özlem içinde kıvranmış, yalnızlık çekmiş, arkadaşsız kalmış olan delikanlı için bir peri masalına dönüşüvermişti. En sonunda, iki yolcu sınıra yaklaşırlarken Parrish pasaportlardan söz açtı, bu konuyla ilgili bir noktayı şimdi birden hatırlamış gibi sordu:

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Benim pasaportu Konsolosluktan almış mıydınız, yoksa almamış mıydınız, hatırlayamadım birden?" "Almadım, postayla gönderecekler," dedi binbaşı aldırmazca.

"P... p... postayla mı?" diye sordu delikanlı soluğu tıkanaraktan. Rusya'ya pasaportsuz giren yolcuların başına gelen korkunç olaylarla sıkıntılar, korkuyla dolan kafasının içinde birden canlanıverdi, dudakları kireç gibi bembeyaz kesildi birden. "Ah, binbaşı, ah Tanrım! Ne olacak benim durumum şimdi? Nasıl yapabilirsiniz böyle bir şeyi?"

Binbaşı, delikanlıyı yatıştırmak için elini onun omzuna koyarak:

"Bunda üzülecek hiçbir şey yok yavrum," dedi. "Sizi korumayı ben üzerime aldım, kılınıza bile zarar gelmesine göz yummayacağım. Başmüfettiş tanır beni, durumu ona anlatırım her şey yoluna girer, göreceksiniz: En ufak bir kuşkunuz bile olmasın. Her şeyi yağdan kıl çeker gibi büyük bir kolaylıkla yoluna koyacağım."

Alfred titredi, büyük bir üzüntü çöktü yüreğine, ama bu yıkılmışlığını elinden geldiğince gizlemeye, binbaşının candan ilgisini, güven veren sözlerini bir yiğitlik gösterisiyle karşılamaya çalıştı.

Sınırda indi, binbaşı kalabalığı ite kaka "durumu anlatmak üzere başmüfettişe" varmaya çabalarken o da bir köşede dinelerek korku içinde bekledi. Çekilmez derecede uzun bir süre gibi geldi ona bu bekleyiş, sonunda binbaşı göründü. "Lanet olsun, yeni bir müfettiş gelmiş, tanımadığım bir adam!"

Alfred oradaki bir tomruk yığınının dibine yığılıverdi, "Ah, yandım şimdi, bunu hesaba katmalıydım!" diye umutsuzluk içinde sızlandı. Binbaşı onu yerden kaldırarak bir sandığın üzerine oturttu, kendisi de yanma çöktü, düşmesin diye onu kollarıyla sararak kulağına:

"Üzülme delikanlı, sen hiç üzülme, göreceksin her şey yoluna girecek, yeter ki bana güven. İkinci müfettiş, burnunun ucunu göremeyecek ölçüde kör bir herif. İyice dikkat ettim. Şimdi ne yapacağımızı söyleyeyim sana. Önce ben pasaportumu gösterip işaretleteceğim, sonra şu ötede köylülerle eşyalarının yanındaki parmaklığın içinde duracağım, demir parmaklıklar arasından pasaportu senin eline sıkıştıracağım, sonra kuyruktaki kalabalığa karışıp kendi pasaportun diye benimkiyle gireceksin, önce Tanrı'nin sonra da o körün yardımıyla bu iş de yoluna girecek böylece. Kör daha önemli tabii. Pürüzsüz başaracaksın bu işi, hiç kuşkun olmasın."

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Ama sizin özelliklerinizle benimkiler arasında en ufak bin benzerlik yok."

"Hiç aldırma orasına sen. Elli bir yaşla on dokuz yaş arasındaki ayrımı seçemez o kör, hiç çekinme, göreceksin şaşmaz bu iş."

On dakika sonra Alfred, rengi uçuk yüzüyle, neredeyse bayılacak bir durumda, kuyrukta ilerliyordu. Kör müfettişi başarıyla atlattı, polisin elinden kurtulmuş bir sokak köpeği kadar sevindi bu sonuca.

"Ben demedim miydi sana," diye keyiflendi binbaşı. "İnancı bütün bir küçük çocuk gibi Tanrı'ya sığınır, onun işine burnunu sokmaya kalkışmazsan böyle rast gider işin. Ben baştan beri biliyordum bunu, değişmez kuraldır bu."

Sınırla St. Petersburg arasında binbaşı, genç arkadaşını yeniden rahata kavuşturmak, onu geçirdiği sarsıntının etkisinden kurtarmak, yaşamanın bir kıvanç olduğunu ona göstermek için elinden gelen her şeyi yaptı. Onun bu çabaları sonucunda delikanlı büyük şehre sevinç içinde girdi, otelin kapısından öylece daldı, adını yazdırdı. Ama otel yazıcısı, oda numarası verecek yerde gözlerini bir şey sorarcasına ona dikerek bekledi. Binbaşı hemen yetişti yardımına, dostça bir sesle:

"Tamam tamam, beni tanıyorsunuz değil mi? Yerleştirin delikanlıyı, sorumluluğu ben alıyorum üzerime." Yazıcı tepeden bakarak, olmaz anlamında başını salladı. Bunun üzerine binbaşı: "Tamam diyorum size, yirmi dört saat içinde burda olacak pasaportu, postayla geliyor. İşte benimki, onunki de postada, haydi tamam," dedi.

Yazıcı çok ince düşünceli, çok saygılıydı, ama dediğinden de şaşmıyordu. İngilizce olarak: "Dediğinizi yerine getirmek isterdim binbaşı, elimde olsa bir an bile duraksamazdım, ama yapabileceğim hiçbir şey yok.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Arkadaşınızı alamayacağım. Burada bir an bile kalmasına göz yumamam/' dedi.

Parrish iki yanma sallanmaya başladı, bir inilti koyverdi. Binbaşı onu yakalayıp koluna girerek adama yalvarmaya başladı:

"Bakın, beni tanırsınız siz, herkes tanır, yalnız bir gece için alın, size söz veriyorum..."

Adam, olmaz anlamında başını salladı:

"Ama binbaşı beni tehlikeye sürüklüyorsunuz, bütün oteli tehlikeye sürüklüyorsunuz. Nefret ettiğim bir şey olmakla birlikte, polise haber vermek zorunda bırakıyorsunuz beni."

"Hayır, böyle bir şey yapmayın sakın. Gel benimle yavrum, hiç üzülme sen, her şey yoluna girecek, göreceksin. Hey, arabacı! Atla Parrish. Gizli polis müdürünün sarayına çek! Koyver dizginlerini şunların! Koşsunlar bırak! Rüzgâr gibi koşsunlar! İşte çıktık yola, sen hiç tasalanma, gönlünü rahat tut. Prens Bossloffsky tanır beni, ezbere bildiği bir kitap gibi tanır hem, bir anda her şeyi yoluna koyacaktır."

Şenlik dolu sokaklardan geçerek pırıl pırıl aydınlatılmış saraya vardılar. Ama saat sekiz buçuktu, kapıdaki nöbetçi prensin akşam yemeğine gitmek üzere olduğunu, hiç kimseyi kabul edemeyeceğini söyledi.

"Ama beni kabul eder," dedi binbaşı gevrek bir sesle, kartını uzattı. "Adım binbaşı Jackson, kartımı gönderin kendisine, göreceksiniz geri çevirmeyecek."

Kartı bin bir nazla içeri gönderdiler. Binbaşı ile zavallı arkadaşı bir süre bekleme salonunda oyalandılar. En sonunda çağrıldılar, gözleri kamaştıran bir özel odaya götürüldüler, prens süslü püslü giyimi içinde orda ayakta duruyor, kapkara bir bulutu andıran çatık kaşlarla kendilerini bekliyordu. Binbaşı ona durumu anlattı, pasaport gelinceye dek yirmi dört saat için kovuşturmanın durdurulması dileğinde bulundu.

"Ah, olamaz bu!" dedi prens, güzel bir İngilizce ile. "Bu delikanlıyı buraya pasaportsuz sokmak gibi bir işi göze alışınıza şaşıyorum binbaşı, çok şaşıyorum doğrusu. Bunun cezası hiç şakasız, Sibirya'da on yıl sürgünlüktür." Bu arada gene yere yıkılmak üzere olan Parrish'i görünce, "Aman yakalayın, tutun hemen!" diye bağırdı. "Çabuk şunu içirin kendisine, alın, bir daha içsin. Konyak iyi gelir böyle anlarda, değil mi delikanlı. Şimdi daha iyisin artık, zavallı çocuk! Kanapeye uzan biraz. Onu böyle bir duruma sokmanız, ne büyük bir saçmalık binbaşı."

www.eskikitaplarim.com

krmz

Binbaşı güçlü kollarıyla delikanlıyı taşıyarak götürdü kanepeye uzattı, başının altına bir yastık koydu, kulağına da fısıldadı:

"Elinden geldiğince hasta gözükmeye bak! Bütün ustalığını kullan bu işte. Duygulandı bak, o sertliğin altında yufka bir yürek taşıyor, inleyiver biraz, 'Ah anacığım, anacığım' diye sızlan. Tüfekten bile daha etkili bir silah olur bu ona karşı."

Parrish binbaşının bu dediklerini ister istemez gerçekten yapmak üzereydi, onun için, her şey kendiliğinden gelişti, en acıklı türden bir etki sağladı böylece. Binbaşı eğildi kulağına, fısıldadı: "Çok güzel! Bir daha yap aynı şeyi, Bernhardt'ın yüreği dayanamıyacak bu işe."

Sonunda kazandılar, ama binbaşının güzel sözlerine mi, yoksa çocuğun yürekler acısı durumuna mı borçluydular bu sonucu, belli değildi. Prens yumuşayarak:

"Peki haydi, istediğiniz gibi olsun, acı bir dersi hak ettiniz ama haydi neyse. Size tam yirmi dört saatlik süre tanıyorum. Bu süre içinde pasaport gelmezse, gözüme görünmeyin. Hiç kurtuluş yok, Sibirya'yı boylarsınız."

Binbaşı ile Parrish teşekkürler yağdırırken prens zile bastı, içeri gelen iki askere bu iki kişi ile birlikte gitmelerini, önümüzdeki yirmi dört saat boyunca genç olanını bir an bile gözden uzaklaştırmamalarını, bu sürenin bitiminde delikanlı bir pasaport gösteremezse hemen yakalanıp St. Peter ya da St. Paul zindanlarına atılmasını, sonucun da kendisine bildirilmesini, kendi dillerinde söyledi.

İki talihsiz, yanlarında nöbetçilerle otele döndüler, onların gözleri altında yemeklerini yediler, binbaşının yatma zamanına dek Parrish'in odasında kaldılar. Binbaşı bu arada arkadaşını yüreklendirecek sözler söyledi, sonra askerlerden biri kendini Parrish ile odaya kilitledi, öteki de kapının dışında yere boydan boya uzanarak hemen derin bir uykuya daldı.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Alfred Parrish'in gözüne uyku girmedi. Kesin bir sessizlik içinde çatık kaşlı nöbetçiyle baş başa kalır kalmaz o yapmacık neşesi uçtu gitti, uydurma gözüpekliğinin dayanakları yerle bir oldu, küçücük yüreği bir kuru üzüm gibi büzüşüverdi. Otuz dakikada umutsuzluğu son dereceye vardı. Acının, düşkünlüğün, korkunun, yıkılmışlığın bundan ötesi olamazdı artık.

Yatak mı? Yatak, onun durumundaki kimseler için değildi, kör talihli, yok olmuş bir adamın yatak nesineydi? Uyku mu? Ateşler ortasında uyuyabilen bir İbrani çocuğu değildi o! Ancak dolaşabilirdi odada.

Dolaşabilirdi değil, dolaşmak zorundaydı. Saatte bir kalkıp dolaşıyordu. Ağlıyor, sızlıyor, ürperiyor, yalvarıyordu.

Uçsuz bucaksız bir üzüntü içinde son dileklerini kararlaştırdı, alnının karayazısını karşılamak için kendini elinden geldiğince hazırladı. Yapılacak son bir iş olarak şu mektubu kaleme aldı:

"Çok Sevgili Anneciğim,

Bu üzüntü dolu satırlar sana ulaştığı zaman senin zavallı Alfred'in artık bu dünyada olmayacak. Hayır, daha da kötü, çok daha kötü! Kendi suçum, kendi budalalığım yüzünden bir dolandırıcının ya da bir delinin eline düştüm, hangisi olduğunu bilmiyorum, ama hangisi olursa olsun işim bitmiş sayılır. Kimi zaman bir dolandırıcı olduğunu düşünüyorum onun, ama çoğunlukla yalnız deli olduğuna inanıyorum, çünkü iyiliksever, yumuşak bir yüreği var biliyorum. Beni sürüklediği bu uğursuz güçlüklerden kurtarabilmek için, bir insanın dayanamayacağı ölçüde çetin yollara başvurduğu yüzde yüz.

"Birkaç saat sonra, Rusya'nın ıssız karlı bozkırlarında kamçı altında yürümeye çalışan, Sibirya denilen o bilinmezlik, yıkım, sonsuz unutulmuşluk ülkesine sürülmüş, adsız insan yığınları arasında bir kişi olacağım. Orayı göreceğim zamana kadar sağ kalabileceğimi sanmıyorum, yüreğimin acısından ölüp gideceğim daha önce. Resmimi ona ver, benden kalma bir anı olarak saklamasını, daha güzel bir dünyada yeniden buluşacağımızı düşünerek yaşamasını söyle. Ne evlenme var o dünyada ne ayrılma, ne de başka acılar var artık. Sarı köpeğimi Archy Hale'e ver, ötekini de Henry Taylor'a. Spor ceketimi, olta takımımı, Kutsal Kitabımı da kardeşim Will'e veriyorum.

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Benim için kurtuluş umudu yok artık. Kaçamam, nöbetçi tüfeğiyle bekliyor karşımda, gözlerini bir an olsun üzerimden ayırmıyor, arada göz kırpıyor ancak. Başka hiçbir yeri kımıldamıyor, bir ölü sanki. Nöbetçiye rüşvet vereyim desem, bütün param o deli herifte. Kredi mektubum da belki hiç gelmeyecek olan bavulumda. Evet biliyorum, hiç gelmeyecek. Ah, ne olacak durumum benim! Benim için Tanrı'ya yalvar sevgili anneciğim, zavallı Alfred'in için. Ama iş işten geçti artık."

IV

Ertesi sabah erkenden binbaşı kahvaltı için seslendiğinde Alfred odasından yorgunluktan bitkin bir durumda çıktı. Nöbetçilerin de karnını doyurdular, birer puro tüttürdüler, binbaşının dili gene bir çözüldü, onun sözlerinin büyüsü altında Alfred gitgide umutlanmaya, oldukça neşelenmeye, hemen hemen bir daha mutluluk duymaya başladı.

Ama otelden dışarı çıkmak istemiyordu. Sibirya, kapkara bir bulut, bir gözdağı gibi, kafasından çıkmıyordu, şehirde gezme dolaşma isteğinden iz bile kalmadı, iki yamnda iki nöbetçiyle sokaklarda, sergilerde, kiliselerde dolaşmanın, yolda insanların durup kendisiyle ilgili türlü yorumlarda bulunmalarımn utancma katlanamazdı. Hayır, otelde kalıp Berlin postasını, alınyazısmı bekleyecekti. Böylece, Binbaşı da büyük bir anlayışla bütün gün onun yamndan ayrılmadı, iki nöbetçiden biri omuzunda tüfeğiyle kapının önünde hiç kımıldamadan put gibi dikiliyor, öteki ise dışardaki iskemle üzerinde uyukluyordu. Bizim eski komutan bütün gün boyunca eski savaşları, çarpışmaları anlattı, ateşli fıkralar sıraladı, yılmayan canlılığı, coşkunluğu, kararlılığı ile, korku bunalımları geçiren genç öğrenciyi ayakta tutabildi, nabzımn durmasını önleyebildi. Uzun günün sonu yaklaştı, iki arkadaş yanlarında nöbetçilerle yemek odasına inerek yerlerine oturdular.

"Bu korkunç bekleyiş çok geçmeden sona erecek artık," diye iç geçirdi zavallı Alfred.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Tam o sırada yanlarından iki İngiliz geçti, biri ötekine, "Demek bu gece Berlin'den mektup alamayacağız," dedi. Parrish'in soluğu tıkanmaya başladı, İngilizler yakın bir masaya oturdular, öteki karşılık verdi:

"Yoo, o kadar da kötü değil durum." Parrish'in soluğu geri gelir gibi oldu. "Son alınan telgraf haberlerine göre, kaza sonucunda tren uzun bir gecikme yapmış, ama hepsi o kadar. Bu gece üç saat gecikmiş olarak varacak buraya."

Parrish bu kez yere yığılmadı, çünkü binbaşı tez davranmış, onu tam zamanında yakalayabilmişti. Konuşmayı dinlemiş, başlarına neler gelebileceğini anlamıştı. Parrish'in sırtını sıvazladı, onu iskemlesinden kaldırarak, neşeyle:

"Gel delikanlı, gönlünü serin tut sen, üzülecek hiç, ama hiçbir şey yok ortada. Ben bir çıkar yol biliyorum. Pasaportu hiç düşünme, bir hafta geciksin isterse, biz onsuz da görebiliriz işimizi," dedi.

Parrish onun sözlerini işitemeyecek ölçüde allak bullak bir durumdaydı. Umut kalmamıştı artık, kalan tek şey Sibirya'ydı. Binbaşının kolunda, kurşun külçesi gibi ayaklarla yürüyordu, Amerikan elçiliğine gidiyorlardı. Binbaşı ona kendisinin aracılığıyla elçinin yeni bir pasaport verme konusunda bir an bile duraksamayacağmı anlatıyor, böylece onu yüreklendirmeye çalışıyordu.

"Bu olanağı son koz olarak düşünüyordum hep," dedi. "Elçi beni tanır, hem de yakından tamr, Cold Harbor'da bir yığın başka yaralıyla birlikte bulunduğumuz sırada saatlerce ahbaplık etmişizdir kendisiyle, o zamandan beri çok karşılaşmadık birbirimizle, ama gönüllerimiz birdir. Haydi gül bakalım artık delikanlı, her şey tıkırında şimdi artık! Tanrı'ya şükürler olsun! Bıçkın bir melek gibi duyuyorum kendimi! İşte geldik, bütün üzüntülerimiz de sona erdi sayılır artık! Üzüntü denirse bunlara tabii."

Orada kapının yanında, gelmiş geçmiş en zengin, en özgür, en güçlü devletin arması görünüyordu: Yuvarlak bir çam tahtası üzerinde, başıyla omuzları yıldızlar arasında bir oyma kartal, kartalın pençelerinde bir sürü modası geçmiş savaş araçları. Bunu görünce Alfred'in gözleri yaşla doldu, ülkesinden duy

www.eskikitaplarim.com

krmz

duğu gururla doldu göğsü, yüreği yurdunun amsıyla coştu, bütün korkuları, üzüntüleri sona erdi o an, çünkü burada güven altındaydı, güven altında! Dünyada hiçbir güç bu eşikten geçip de el uzatamazdı kendisine.

Avrupa'daki elçiliklerin en güçlüsü, tutumlu olmak düşüncesiyle, büyük bir yapının dokuzuncu katında -onuncu kat da doluydu üstelik- bir buçuk odalık bir yerde çalışıyordu. Görevliler ise, bir tren makasçısı aylığıyla çalışan bir elçi, geçimini sağlamak için kibrit satan, kırık tencereler onaran bir yazman, ıvır zıvır işleri görmek üzere tutulmuş gündelikçi bir kızdı. Amerikan gemilerinin resimleri, o günkü Amerikan cumhurbaşkanının taşbasma bir resmi, bir yazı masası, üç iskelemle, bir petrol lambası, bir kedi, bir duvar saati, üzerinde "Tanrı'ya Güveniyoruz," sözü yazılı bir de tükürük hokkası.

İki arkadaş yanlarında nöbetçilerle birlikte dokuzuncu kata tırmandılar. Adamın biri yazı masasında oturmuş, ambalaj kâğıdı üzerine bir kalemle resmi yazılar yazıyordu. Ayağa kalkarak çevresine bakındı, kedi yere atlayarak masanın altına gizlendi, gündelikçi kız yeni gelenlere yer açmak için votka küpünün yanındaki köşeye sıkıştı, askerler de omuzlarında tüfekleriyle onun yanıbaşına duvara yaslandılar. Alfred bir kurtulmuştuk duygusu içinde çevresine mutluluk ışınları saçıyordu. Binbaşı adamın elini içtenlikle sıktı, sonra rahat, akıcı bir konuşmayla durumu anlattı, istedikleri pasaportun verilmesi dileğinde bulundu.

Adam konuklarını oturttuktan sonra: "Evet ama, ben ancak elçilik yazmanıyım burda, elçinin kendisi Rus sınırları içinde bulunurken ben pasaport vermek istemem tabii. Böyle bir şeyin sorumluluğu ağırdır," dedi.

"Güzel, çağırtın elçiyi öyleyse."

Adam gülümseyerek, "Çağırtın demesi kolay. Elçi şimdi çok uzaklarda bir yerde tatilini geçiriyor," dedi. "Hay Allah kahretsin!" diye patladı Binbaşı. Alfred inledi, yüzünün rengi gene uçtu, elbiselerinin içinde

yavaş yavaş eriyip yitmeye başladı. Adam şaşırmış bir sesle: "Anlamıyorum, ne diye kahırlar yağdırıyorsunuz binbaşı?" dedi. "Prens size yirmi dört saatlik bir süre tanımış. Saate

www.eskikitaplarim.com

krmz

bakın, bu süre dolmuş değil daha. Daha tam yarım saatiniz var, tren de nerdeyse geldi gelecek, pasaport zamanında ulaşacak elinize."

"Haberleri bilmiyor musunuz? Tren üç saat gecikmeli bugün! Bu delikanlının yaşamı ile özgürlüğü her geçen dakika ile uçup gidiyor, kala kala otuz dakikası kaldı! Yarım saat geçince, sonsuz bir ölüm yargısı giymiş olacak artık! Ne yapıp yapıp bu pasaportu almalıyız diyorum size!"

"Ah, ben ölüyorum artık, bittim!" diye sızlandı delikanlı, başını masaya dayadığı kolları arasına gömdü. Bunun üzerine adamda apansız bir değişme oldu, aldırmaz tutumu gitti, yüzünde gözlerinde bir heyecan parıltısı belirdi. O zaman:

"Durumun korkunçluğunu iyice anlıyorum şimdi, Tanrım sen yol göster bana, ne yapabilirim bu durumda? Ne yapmamı öğütlersiniz?" diye hayırdı.

"Çok kolay! Verin pasaportu olsun bitsin."

"Olamaz! İşte bu hiç olamaz! Siz hiç tanımıyorsunuz ki bu delikanlıyı, üç gün önce adını bile işitmemiştiniz, kimin nesi olduğunu nerden bulup çıkaracaksınız, şimdi? İşi bitik sayılır artık, kurtulması için hiçbir yol göremiyorum."

Delikanlı bir daha inledi, "Tanrım, Tanrım! Alfred Parrishin sonu geldi artık!" diye hıçkırdı.

Adamda bir değişme daha belirdi.

Taşkın bir acıma duygusu, üzüntü, umutsuzluk ortasında durakladı, davranışlarında yatışma oldu, konuşacak bir şey bulamadığı için havadan söz eden bir kimsenin aldırmaz sesiyle sordu: "Adınız mı bu sizin?"

Delikanlı hıçkırarak, "evet," dedi.

"Nerelisiniz?"

"Bridgeport'luyum."

"Bu olanağı son koz olarak düşünüyordum hep."

Adam başını salladı, sonra bir daha salladı, kendi kendine bir şeyler mırıldandı. Biraz sonra sordu: "Orda mı doğdunuz?" "Hayır, New Haven'da." "Haa." Adam, bütün bunları dikkatle dinlemekle birlikte hiçbir şey anlamıyormuş gibi görünen binbaşıya bir göz ederek, "Askerler susamışlarsa orda votka var bakın," dedi. Binbaşı hemen yerinden fırlıyarak, askerlere votka doldurup verdi, teşekkürle aldılar. Sorular gene başladı:

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Ne kadar zaman kaldınız New Haven'da?"

"On dört yaşıma kadar. Yale'e girmek için ayrıldım ordan, iki yıl önce." "Oradayken hangi sokakta oturdunuz?" "Parker sokağında." Gözlerinde yarı aydınlık bir kavrayış ışığı beliren binbaşı, soru sorarcasına adama baktı. Adam başını eğince, askerlere birer votka daha verdi.

"Kaç numarada?"

"Evimiz numarasızdı."

Delikanlı doğruldu, acıklı bir bakışla adama dönerek, "Benim derdim bana yetmiyormuş gibi, bu saçma sorularla ne diye işkence ediyorsunuz sanki?" diye sordu. Adam hiç işitmemiş gibi, sorularını sürdürdü: "Ne biçim bir evdi?"

"Tuğladan, iki katlı."

"Kaldırım üzerinde miydi?"

"Hayır, önünde küçük bir avlu vardı."

"Demir parmaklıklı?"

"Hayır, tahta çit."

Binbaşı, bu kez kendi başına, askerlere vokta verdi. Kadehleri ağzıyla bir doldurmuştu. Yüzüne aydınlık, canlılık gelmişti şimdi.

"Kapıdan içeri girişte ne görünüyordu?"

"Dar bir aralık, sonunda bir kapı, sağda bir kapı daha."

"Başka?"

"Şapka askılığı."

"Sağda bir oda var mıydı?"

"Oturma odası."

"Hah var mıydı?"

"Evet."

"Ne tür hah?"

"Eski bir VVilton."

"Resimli miydi?"

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Evet. Atlı bir av şenliği."

Binbaşı saate bir göz attı, yalnız altı dakika kalmıştı! Votka küpünün karşısına geçip kadehleri doldururken, soru sormak ister gibi, bir adama bir de saate baktı. Adam başını salladı. Binbaşı gövdesiyle saatin önünde durarak, yelkovanı yarım saat geri aldı. Sonra nöbetçilere ikişer kadeh vokta daha verdi.

"Peki aralığın, şapka askılığının sonundaki oda?"

"Yemek odasıydı."

"Sobalı?"

"Hayır, ocaklı."

"Ev sizin ailenin malı mıydı?

"Evet."

"Şimdi de mi?

"Hayır, Bridgeport'a taşınırken sattık."

Adam kısa bir süre durakladıktan sonra sordu: "Arkadaşlarınız arasında bir takma adınız var mıydı sizin?"

Delikanlının solgun yanakları gitgide kızardı, gözleri yere eğildi. Bir iki saniye kendiyle çekişiyormuş gibi göründü, sonra yakınır gibi bir sesle, "Evet, Kız Nancy diye çağırırlardı beni," dedi.

Adam kısa bir süre düşündü sonra bir soru daha buldu çıkardı:

"Yemek odanızda bir süsleme falan var mıydı?"

"Hımm, yoktu... hayır."

"Hiç mi bir şey yoktu?"

"Hayır."

"Hay Allah! Biraz garip değil mi? İyi düşünün!"

Delikanlı düşündü düşündü, adam biraz heyecanla bekledi. En sonunda, hapı yuttuğunu sanan çocuk, üzgün üzgün ona bakarak başını salladı. "İyi düşün, iyi düşün!" diye bağırdı binbaşı kuşkuyla, gene votka doldurdu.

"Peki," dedi adam, "tek bir resim bile yok muydu?"

"Haa, vardı tabii! Ama siz süsleme dediniz de."

"Babanız ne düşündü o resim için?"

Delikanlının yanakları gene kızardı, susuyordu.

"Söyleyin," dedi adam.

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Söylesene," dedi binbaşı, titreyen elleriyle kadehlerin içinden daha çok dışını votkayla doldurdu bu kez.

"Söyleyemem, hayır," diye mırıldandı delikanlı.

"Çabuk haydi, çabuk!" dedi adam, "çıkar ağzından baklayı, yitiri'.ecek zamanımız yok. Yurda dönüşünüz, özgürlüğünüz, ya da Sibirya, ölüm. Ağzınızdan çıkacak söze bağlı."

"Ah, acıyın bana n'olur! Babam din adamıdır, onun..."

"Ne olursa olsun, söyleyin ne derdi o resim için, yoksa..."

"Cehennemin en kızgın bucağından bir kâbustur, derdi!"

"Kurtuldunuz!" diye bağırdı adam, hemen kalemini eline aldı, boş bir pasaport çıkardı. "Şimdi anladım kim olduğunuzu, çünkü ben de o evde oturmuştum bir ara, o resmi ben yapmıştım!"

"En sonunda kurtuluşa eren zavallı yavrum benim, gel kollarıma!" diye bağırdı binbaşı. "Bu sanatçıyı yarattığı için Tanrı'ya sonsuz teşekkür borçluyuz! Sanatçı diye yarattıysa eğer..."

www.eskikitaplarim.com

krmz

Çalınan Fil

i

Aşağıda anlatacağım garip olayı bir tren yolculuğunda rastladığım birinden dinlemiştim. Yetmiş yaşını aşkın bir beydi, son derece sevimli, iyi yüzü ile ağırbaşlı, candan davranışı, ağzından çıkan her söze hiç şaşmaz bir gerçeklik damgası vuruyordu. Şöyle dedi:

Siyam'da kralın beyaz filine bütün ülke halkınca ne büyük bir saygı gösterildiğini bilirsiniz. Yalnız krallara özgü, kutsal bir şeydir beyaz fil orada. Bir bakıma krallardan da üstündür, çünkü kral yalnız saygı görürken, beyaz file hem saygı gösterilir, hem de tapılır. Evet, beş yıl önce ingiltere ile Siyam arasında bir sınır anlaşmazlığı yüzünden çıkan bir çatışmada, çok geçmeden Siyam'ın haksız olduğu anlaşılmıştı. Bunun üzerine Siyam, özür dilemek için gerekli her şeyi yaptı, oradaki ingiliz elçisi de bundan hoşnut kalarak, arada geçen tatsızlıkların unutulacağını belirtti. Siyam kralı çok sevindi bu duruma, gönlünde duyduğu borçluluğun bir belirtisi olarak, ya da İngiltere'nin kendine karşı duyabileceği hoşnutsuzluğu kökünden söküp atmak için, kraliçeye bir armağan göndermek istedi. Doğuluların düşüncesine göre bir düşmanı yatıştırmanın en sağlam yolu ona bir armağan vermektir. Krallara yaraşacak, daha da yüce bir anlam taşıyacak bir armağan bulmak gerekiyordu şimdi. Bu nitelikte bir armağan ise, beyaz filden başka ne olabilirdi? Hindistan'daki yöneticilik görevim dolayısıyla, armağanı kraliçe

www.eskikitaplarim.com

krmz

hazretlerine götürme şerefi özellikle bana bağışlandı. Beni, uşaklarımı, fili, filin bakıcılarıyla onların yardımcılarını götürmek üzere bir gemi donatıldı, bir süre sonra New York limanına vardık, getirdiğim yüce armağanı Jersey City'de seçkin bir yere yerleştirdim. Hayvanın sağlık durumu gereği, yeniden yolculuğa çıkmadan önce bir süre mola vererek burada kalmamız gerekiyordu.

İlk iki hafta her şey yolunda gitti, ama sonra bir sürü iş geldi başıma. Beyaz fil çalındı! Gecenin ortasında geldiler, bu korkunç uğursuzluğu haber vermek için bana. Duyduğum korku ile dehşetin etkisiyle kendimden geçer gibi oldum. Yanmıştım şimdi. Derken yavaş yavaş toparlandım, kendime geldim. Ne yapacağımı hemen kararlaştırdım. Gerçekte bu durumda akıllı bir adamın tutabileceği tek yol vardı. Gece falan demedim, hemen New York'a gittim uçar gibi, bir polis bularak beni hemen gizli-polis örgütünün karargâhına götürmesini söyledim. Oraya vardığımda, gizli polis masası şefi ünlü Blunt tam evine gitmeye hazırlanıyordu. Orta boylu, tıknaz bir adamdı, derin düşündüğü zaman kaşlarını çatıp parmağının ucuyla alnına vuruşu, öyle sıradan bir adam karşısında bulunmadığınız izlenimini uyandırıyordu sizde hemen. Görünüşü bile güven verdi bana, içimi umutla doldurdu. Durumu kendisine anlattım. En ufak bir telaş olsun göstermedi. Kılını bile kıpırdatmadan duruyor, o demir gibi kaskatı görünüşünde hiçbir değişme göze çarpmıyordu. Sanki ona köpeğimin çalındığını söylemiştim. Oturmam için eliyle bir yer gösterdi, sonra soğukkanlı bir sesle:

"İzniniz olursa, düşüneyim biraz," dedi.

Sonra masasına oturdu, başını eline yasladı. Odanın öbür ucunda birkaç görevli çalışıyordu, altı yedi dakika boyunca tek işittiğim ses onların kalemlerinin cızırtısı oldu. Bu arada gizli polis şefi düşüncelere gömülmüştü. En sonunda başını kaldırdı, yüzündeki kesin çizgilerden anladığıma göre, beyni kendisinden beklenen işi bitirmiş, gerekli plan tasarlanmıştı. Etkili, alçak bir sesle:

"Bu, sıradan bir olay değil," dedi. "Atacağımız her adımda uyanık olmamız gerekiyor, atacağımız her yeni adımda duraklamak, bir önceki adımı sağlam basıp basmadığımızı iyice denetlemek zorundayız. Gizliliğe önem vereceğiz, son derece kesin bir gizlilik. Bu konuda hiç kimseye bir şey söylemeyeceksiniz, gazetecilere bile. Gazetecileri bana bırakın siz. Benim işime yarayabilecek şeyleri, işime gelen şeyleri söyleyeceğim onlara ancak." Bir zile bastı, genç bir adam göründü. "Alaric, gazetecilere söyle, şimdilik beklesinler," dedi. Delikanlı gitti. "Şimdi işimize başlayalım, sistemli olarak. Bizim işte insan kesin, ince yöntemler kullanmadan hiçbir şey elde edemez."

www.eskikitaplarim.com

krmz

Bir kalemle kâğıt aldı. "Evet, nedir filin adı?"

"Hassan Ben Ali Ben Selim Abdallah Mohammed Moise Alhammal Jamsetjeeebhoy Dhuleep Sultan Ebu Bhudpoor." "Güzel. Kısa adı?" "Jumbo." "Güzel. Doğum yeri?" "Siyam'm başkenti." "Anası babası sağ mı?" "Hayır, ölü." "Bundan başka yavruları var mıydı?" "Hayır, tek çocukları buydu." "Pek güzel. Kimliği konusunda bu kadar bilgi yeter. Şimdi
fili bana anlatın lütfen, ne denli önemsiz olursa olsun, hiçbir noktayı atlamayın, sizin yönünüzden önemsiz noktaları demek istiyorum. Benim meslekten kimseler için önemsiz nokta olmaz, yoktur böyle bir şey."

Ben anlattım, o yazdı. Sözümü bitirdiğim zaman:

"Dinleyin şimdi. Yanlışlar varsa, düzeltin beni," dedi.

Şunları okudu:

"Boy, 6 metre; uzunluk, alnının tepesinden kuyruksokumuna kadar, 8 metre; hortum uzunluğu, 5 metre; kuyruk uzunluğu, 2 metre; hortumla kuyruk da birlikte toplam uzunluğu 15 metre; diş uzunluğu, 3 metre; kulaklar da bu ölçülere uygun; ayak izi karda bir fıçı dibinin bıraktığı izi andırıyor; filin rengi donuk beyaz; her kulağında küpe takılmak üzere bir tabak büyüklüğünde delikler var, kendisini seyredenlerin üzerine su püskürtmek, yalnız tanıdıklarını değil, hiç tanımadığı kimseleri de hortumuyla hırpalamak gibi, göze çarpar bir huyu vardır; sağ arka bacağında hafif bir aksaklık vardır, sol koltuk altında eski bir çıbanın izi görülür; çalındığı zaman sırtında, içinde on beş kişinin oturabileceği bir köşk ile alışılmış bir seccade büyüklüğünde altın sırmalı bir eyer örtüsü vardı."

www.eskikitaplarim.com

krmz

Yanlış yoktu. Şef zile bastı, bu bilgileri yazdığı kâğıdı Alaric'e uzatarak:

"Bundan hemen elli bin kopya bastır, ülkedeki bütün gizli polis şubelerine, bütün rehinci dükkânlarına birer tane yolla," dedi. Alaric gitti. "Evet, bu da oldu. Şimdi yitirilen malın bir fotoğrafı gerek bana."

Bir fotoğrafını verdim ona. Eleştiren gözlerle inceledi, sonra:

"Daha iyisi olmadığına göre bununla yetinmek zorundayız, ama hortumunu kıvırıp ağzına sokmuş. Çok yazık, yanılmalara yol açabilir bu, çünkü gerçekte hortumunu çoğunlukla böyle tutmaz," dedi. Zile dokundu.

"Alaric, bu fotoğraftan da elli bin kopya yaptır, ilk işin bu olsun yarın sabah. Öbür bilgilerle birlikte bunları da yollarsın."

Alaric aldığı buyrukları yerine getirmek üzere gitti. Şef:

"Bir de ödül koymak gerekecek bu iş için tabii. Ne kadarlık bir şey olsun?" dedi.

"Ne kadar olabilir sizce?"

"Başlangıç olarak, yirmi beş bin dolar diyelim. Çok karışık, çetin bir iştir bu; binlerce kaçma yolu, gizlenme olanağı vardır. Bu hırsızların her yerde arkadaşları, ortakları bulunur."

"Demeyin, biliyor musunuz yoksa kim olduklarını?"

Düşüncelerle duygulan gizlemeye alışmış o hiç renk vermeyen yüzde tek bir ipucu bulamadım, sözlerinden de bir şey çıkaramadım.

"Orası önemli değil pek. Bilebilirim de, bilemem de. Biz genellikle aradığımız adamın kim olabileceğini, onun tuttuğu yoldan ya da ardından koştuğu avın büyüklüğünden anlarız. Bir yankesici ya da dükkân hırsızı değil karşımızdaki, bunu iyice bilmelisiniz. Çaylak bir hırsız değil sizin malınızı çalan. Ama dediğim gibi, tepilecek yolun uzunluğu, hırsızların kaçtıkları yollar boyunca izlerini ne büyük bir ustalıkla örtmeye çalışacakları göz önünde tutulursa, yirmi beş bin doların bu iş için ne az olduğu anlaşılır, ama gene de başlangıçta yeter bence."

www.eskikitaplarim.com

krmz

Böylece, başlangıç için yirmi beş binde anlaştık. Sonra, bir ipucu olarak kullanılmaya elverişli hiçbir şeyi gözden kaçırmayan bu adam:

"Gizli polisliğin tarihinde, iştahlarının derecesi ya da boğazlarına düşkün oluşları ile yakayı ele vermiş suçlular vardır. Söyleyin bana şimdi, bu fil ne yer, ne kadar yer?"

"Ne olursa olsun yer, her şeyi. Adam yer, Kutsal Kitabı yer. Adamdan Kutsal kitaba varıncaya kadar her şeyi yer."

"Güzel, çok güzel, ama pek genel sözler. Bana ayrıntılar gerek, bizim mesleğimizde ayrıntılardır tek önemli olan. Peki, adamlara gelelim. Bir kerede mi yer, bir günde mi yer? Tazesini bulursa günde kaç adam yer?"

"Taze bayat dinlemez, bir oturuşta beş adamı yiyiverir." "Çok güzel, beş adam demek. Yazalım bunu da. Hangi ulustan olanları beğenir daha çok?" "Hangisinden olduklarına aldırmaz. Tanıdıklarını yeğ tutar tabii, ama yabancılara karşı da önyargılara saplanmaz." "Çok güzel. Gelgelelim Kutsal Kitaplara. Bir oturuşta kaç Kutsal Kitap yer?"

"Yeni bir basımdaki bütün Kutsal Kitapları yer."

"Bu sözünüz anlaşılmıyor pek. On altı sayfalık formalar halinde basılmış olanları mı, yoksa resimli aile İndilerini mi söylüyorsunuz?" "Resimlerle pek ilgilenmez bence. Resimli kitaplara ayrıca bir düşkünlüğü olduğunu söyleyemem."

"Hayır, o değil demek istediğim. Kitapların büyüklüğünü soruyorum. On altı sayfalık formalar halinde basılmış Kutsal kitaplar aşağı yukarı bir buçuk kilo, sekiz sayfalık formalar halinde basılmış resimli Kutsal Kitaplar ise en azından beş altı kilo çeker. Yaldızlı basılmış Kutsal Kitaplardan kaç tanesini bir oturuşta yiyebilir?"

"Bu fili tanışanız böyle şeyler sormazdınız. Ne verseniz yutar."

"Peki, dolar ile sent olarak hesaplayalım öyleyse. Şu ya da bu yoldan bir değer hesabı yapmamız gerek. Yaldızlı basılmış, Rus meşini ciltli Kutsal Kitapların teki yüz dolar değerindedir."

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Öyleyse bizim file bir oturuşta elli bin dolarlık Kutsal Kitap gerekir. O yaldızlılardan beş yüz tane aşağı yukarı."

"Şimdi biraz daha aydınlandı bu nokta. Bunları da yazayım. Çok güzel. İnsanlarla Kutsal Kitapları seviyor, bunu biliyoruz şimdi. Başka neler yer? Başka özellikleri?"

"Bakarsınız Kutsal Kitapları bırakır tuğla yer, tuğlayı bırakır şişe yer, şişeyi bırakır elbise yer, elbiseyi bırakır kedi yer, kediyi bırakır istiridye yer, istiridyeyi bırakır jambon yer, jambonu bırakır şeker yer, şekeri bırakır pasta yer, pastayı bırakır patates yer, patatesi bırakır kepek yer, kepeği bırakır saman yer, samanı bırakır yulaf yer, yulafı bırakır pirinç yer, pirinçle büyütülmüştür çünkü. Avrupa tereyağından başka yemeyeceği hiçbir şey yoktur, bir tadına baksa onu da yer."

"Çok güzel. Bir oturuşta yediklerinin toplamı, şöyle böyle..."

"Çeyrek tonla yarım ton arası."

"Peki ne içer?"

"Sıvı olan her şeyi. Süt, su, viski, pancar şerbeti, hintyağı, neftyağı, asit fenik. Hepsini tek tek saymak boşuna olur. Aklınıza gelecek her sıvıyı yazabilirsiniz. Sıvı olan her şeyi içer, Avrupa kahvesinden başka."
"Peki. Ne kadar içer?" "Susuzluğunun derecesine göre, beş fıçıdan on beş fıçıya kadar. İştahı değişmese de susuzluk derecesi her zaman değişir."
"Alışılmışın dışında özellikler bunlar. İzini bulmamızda bunlar bize çok sağlam ipuçları verebilir."

Zile bastı.

"Alaric, Komiser Burns'ü çağır bana."

Burns geldi. Polis şefi Blunt ona durumu bütün ayrıntılarıyla anlattı. Soma, tasarıları kafasında büyük bir seçiklik kazanmış, buyruk vermeye alışkın bir kimsenin açık, kesin haliyle: "Komiser Burns! Gizli polis Jones, Davis, Halsey, Bates, bir de Hackett'i filin izini aramakla görevlendirin."

"Başüstüne efendim."

"Gizli polis Moses, Dakin, Murphy, Rogers, Tupper, Higgins bir de Bartholomew'yu hırsızların izini aramakla görevlendirin."

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Başüstüne efendim."

"Filin çalındığı yöreye seçme adamlarımızdan otuz gözcü yerleştirin, otuz kişi de nöbet değiştirmek için yedekte beklesin. Gece gündüz aralıksız devriye gezsinler orada, gazeteciler dışında, elinde benden imzalı bir izin kâğıdı bulunmayan hiç kimseyi yaklaştırmasınlar."

"Başüstüne efendim." "Tren istasyonlarına, rıhtımlara, yük boşaltma iskelelerine, Jersey City'den bütün çıkış yollarına sivil polisler yerleştirin, şüpheli kişileri izlesinler." "Başüstüne efendim." "Bütün bu görevlilere fille ilgili bilgilerle fotoğraftan birer tane verin, kentten çıkan bütün trenleri, yük gemilerini, öbür tekneleri arasınlar." "Başüstüne efendim." "Fil bulunursa hemen yakalansın, durum bir telgrafla bana bildirilsin." "Başüstüne fendim." "Hayvanın ayak izlerine, ya da bu türden başka bir ipucuna rastlanacak olursa bana gene hemen haber verilsin."

"Başüstüne efendim."

"Rıhtımların sıkı bir denetim altına alınması için liman karakoluna emir çıkarın." "Başüstüne efendim." "Kuzeyde Kanada'ya, batıda Ohio'ya, güneyde VVashington'a kadar bütün trenlere sivil polisler yerleştirin."

"Başüstüne efendim."

"Her türlü haberleşmenin dinlenmesi için postaneye uzmanlar yerleştirin, bütün şifreli haberlerin önce bu uzmanlara açıklanmasını isteyin."

"Başüstüne efendim."

"Bütün bu işler büyük bir gizlilik içinde, iyi dinleyin, hiç kimsenin sezemeyeceği, bir biçimde, son derece gizlilikle yürütülsün."

"Başüstüne efendim."

"Yeni gelişmeleri hiç aksatmadan bildirin bana."

"Başüstüne efendim."

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Gidin!"

"Başüstüne efendim."

Gitti.

Polis şefi Blunt, bir süre sustu, düşüncelere daldı. Gözlerindeki ateş soğumuş, soluklaşmıştı. Sonra bana dönerek uysal bir sesle: "Kendimi övmek istemem, böyle bir huyum yoktur, ama fili bulacağız."

Elini içtenlikle sıkarak kendisine teşekkür ettim, gönülden gelen bir teşekkür duygusuyla doldum ona karşı. Bu adamı baknkça daha çok sevmiş, mesleğinin gizliliklerle dolu olağanüstü yönlerine hayranlığım daha da artmıştı. Böylece ayrıldık
o gece; eve giderken gönlümü oraya geldiğim zamankinden çok daha büyük bir mutluluk dolduruyordu.

77

Ertesi sabah gazeteler olayı en ince ayrıntılarıyla veriyordu. Üstelik, hırsızlığın nasıl yapıldığı, hırsızların kimler olduğu, çaldıkları malla birlikte nereye kaçmış oldukları konusunda gizli polis falancanın, gizli polis filancanın, öteki beriki görevlinin görüşleri de yer alıyordu hepsinde. Her türlü olasılığı kapsayan tam on bir görüş vardı bu konuda. Bu durum bile gizli polis görevlilerinin ne bağımsız düşünen kimseler olduklarını göstermeye yeter. Görüşlerden hiçbiri ötekine benzemiyordu, bununla birlikte on bir görüşün hepsi de tek bir ortak noktada birleşiyordu. Bu ortak nokta, bizim binanın arka duvarının yıkılmış, tek çıkış kapısının da kilitli olmasıyla birlikte, filin o yarıktan değil de (bilinemeyen) bir başka yoldan çıkarılmış olduğuydu. Bütün görüşler, arka duvardaki yarığın hırsızlarca polisi şaşırtmak üzere açılmış olduğunda birleşiyordu. Böyle bir şey benim ya da benim gibi bir başka kimsenin gözünden kaçabilirdi belki, ama polislerin gözünden kaçmamıştı. Böylece, bu konuda bana apaydınlık görünen tek nokta, gerçekte olayın en karanlık düğümüydü. On bir görüşten her birinde hırsızların kimler olabileceği de belirtiliyordu, ama aynı addan söz eden iki görüş bile yoktu. Hırsızlık olayıyla ilgili oldukları sanılan kişilerin sayısı böylece otuz yediyi buluyordu. Birçok gazetelerdeki haber, polis şefi Blunt'm, öteki görüşlerin hepsinden daha önemli gözüken düşünceleriyle sona eriyordu. Şöyle aktarılıyordu şefin görüşü bir yerde:

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Polis şefi olaydaki iki elebaşının 'Tuğla' Duffy ile 'Kızıl' McFadden olduklarını biliyor. Olaydan on gün önce, şef Blunt böyle bir işe girişileceğini öğrenmiş, sessizce bu iki tanınmış haydudun ardına adamlarını takmıştır. Ama ne yazık ki, tam olay gecesi haydutların izi yitirilmiş, yeniden bulununcaya kadar da kuş kafesten uçmuştur - fil uçmuştur yani.

"Duffy ile MacFadden o bölgenin en azılı haydutlarıdır. Polis şefi, geçen kışın acı soğuklarında bir gece gizli polis karargâhmdaki sobayı çalan kişilerin de bunlar olduğuna inanmaktadır. O gecenin ertesi günü, daha ortalığın ağarmasına kalmadan şef ile emrindeki gizli polisler, kimisi ayaklarının, kimisi parmaklarının, kimisi kulaklarının, kimisi de daha başka organlarının donması yüzünden, doktorların eline düşmüşlerdir."

Bu satırların daha yarısını okuduğum zaman, bu olağanüstü adamdaki görüş keskinliği karşısında şaşakalmıştım. Yalnız şimdiyi büyük bir seçiklik içinde kavramakla kalmıyor, geleceğin gizliliklerini bile gözden kaçırmıyordu. Hemen dairesine giderek, o sözünü ettiği iki kişiyi önceden tutuklamış olsaydı, benim başıma gelen bu üzücü durumun, uğradığım zararların zamanında önlenmiş olabileceğini söylemekten kendimi alamadım. Ama bana çok yalın, kesin bir karşılık verdi:

"Bizim görevimiz suçun işlenmesini önlemek değil, suçu cezalandırmaktır. İşlenmemiş bir suçu cezalandıranlayız."

Başlangıçta önem verdiğimiz gizliliğin, gazetelerin işe el atmasıyla bozulduğunu görüyordum. Yalnız olaylar değil, bütün planlarımız, tasarılarımız da açıklanmıştı. Bütün şüpheli kişilerin adları biliniyordu. Bu durumda onlar ya değişik kılıkla dolaşacak, ya da gizleneceklerdi.

"Ne isterlerse yapsınlar," dedi polis şefi. "Sırası geldiği an benim elim, o gizlendikleri yerlerde, alınyazısının şaşmaz pençesi gibi yakalarına yapışacaktır. Ün, tanmmışlık, dilden dile

www.eskikitaplarim.com

krmz

dolaşmak, bir gizli polis için peynir ekmek gibi şeylerdir. Gizli polis, el koyduğu olayla ilgili bilgilerini yayımlamak zorundadır, yoksa hiç bilgisi yok sanılır. Görüşünü yayımlamak zorundadır, çünkü hiçbir şey onun görüşleri ölçüsünde ilginç, çarpıcı olamaz, hiçbir şey daha büyük bir saygı uyandıramaz ona. Tasarılarımızı yayımlamak zorundayız, çünkü gazeteler de isterler bunu, açıklamazsak onları kızdırmış oluruz. Ne yaptığımızı sürekli olarak kamuoyuna göstermeliyiz ki bizi hiçbir şey yapmıyor sanmasınlar. Ayrıca bir gazetenin 'Polis şefi Blunt'm bu konudaki olağanüstü usta görüşü' diye bir haber vermesi bizim için acı şeyler yazmasından, daha da kötüsü, bizimle dalga geçmesinden çok daha iyidir."

"Söylediklerinizin önemini anlıyorum. Ama bu sabah gazetelerde yayımlanan demecinizde küçük bir noktayı açıklamaktan kaçınmanız dikkatimi çekti."

"Evet, her zaman yaparız bunu, iyi bir etki uyandırır. Ayrıca, o noktayla ilgili bir düşünce de kafamda belirmiş değildi daha."

Şefin önüne, yapılan masrafları karşılamak üzere oldukça büyük bir para bıraktım, sonra oturdum haberleri beklemeye başladım. Telgrafları her an bekliyorduk artık. Bir yandan da gazeteleri, fille ilgili bilgi veren genelgeyi yeniden gözden geçirdim, derken ortaya koyduğumuz yirmi beş bin doların gizli polislere ödeneceği yolunda bir haber çarptı gözüme. Bu paranın fili bulacak kimseye ödül olarak verileceğini sandığımı söyledim. Bunun üzerine şef:

"Fili bulacak olan bizim polislerden başkası değildir, böylece ödül gene yerine ulaşacaktır. Fili başkaları bulacak olsa, bunu ancak polis görevlilerinin davranışlarını izlemek, onların bulduğu ipuçları ile belirtileri çalmak yoluyla yapacaklarından, sonunda ödülü hak edenler gene polisler olacaktır. Bir ödülden amaç, kişisel değerleriyle çabalarının hiçbir etkisi olmadan, aranan şeye bir rastlantı sonucu toslayıverecek fırsatçı vatandaşlara bir avanta kapısı açmak değil; zamanları ile bilenmiş zekâlarını böyle bir işe adamış kimseleri yüreklendirmektir."

Doğrusu akla yatkın sözlerdi bunlar. Derken köşedeki telgraf alıcısı tıkırdamaya başladı, aşağıdaki haber alındı:

www.eskikitaplarim.com

krmz

Flovver İstasyonu, N.Y. Saat 7.30 "Bir ipucu yakaladım. Yakın bir çiftlik ortasından geçen kesintisiz derin ayak izlerine rastladım. Doğu yönünde iki mil gittim iz üzerinde, sonuç alamadım. Fil batıya gitmiş sanıyorum. Şimdi c yöne dönüyorum."

Gizli Polis
DARLEY

"Darley en iyi adamlarımızdan biridir, çok geçmeden yeni haberler alacağız ondan," dedi polis şefi. Sonra 2 no.lu telgrafı aldık:

Barker's, N.J. Saat 7.40 "Şimdi geldim. Gece cam fabrikası, kapısı kırılarak açılmış, sekiz yüz şişe götürülmüş. Yalnız buradan ancak beş mil ötede bol su var. Hemen o yana gidiyorum. Fil susamış olmalı. Şişeler boştu."

Gizli
Polis
BAKER

"Bu da çok umut verici bir haber," dedi şef. "Ben demedim miydim size hayvanın iştah durumu bir hayli ipucu verebilir diye?" 3 no.lu telgraf geldi:

Taylorville, L.I. Saat 8.15 "Yakındaki bir ot yığını geceleyin ortadan kalkmış, belki de yenmiş. Bir ipucu üzerindeyim, harekete geçiyorum."

Gizli Polis
HUBBARD.

"Nasıl da oradan oraya koşturuyor," dedi şef. "Güç bir görev karşısında olduğumuzu biliyordum, ama üstesinden geleceğiz bu işin."

Flovver İstasyonu, N.Y. Saat 9 "Batı yönünde üç mil iz üzerinden gittim. Geniş, derin, pütürlü izler. Rastladığım bir çiftçi bunların fil izi olmadığını söyledi. Geçen kış toprak donduğu zaman genç fidanlar için kazdığı çukurlarmış bunlar. Ne yapacağımın bildirilmesi."

Gizli Polis
DARLEY.

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Ahha! Hırsızların bir ortağı! İş kızışıyor," dedi şef. Darley'e şu telgrafı gönderdi:

"Çiftçiyi tutukla, kendisini arkadaşlarının adlarını vermeye zorla. İzlerin ardını bırakma. Pasifik okyanusuna kadar git gerekirse."

Polis
Şefi
BLUNT
.

Sonraki telgraf:

. Conney Point, Pa. Saat 8.45 "Geceleyin havagazı idarehanesine girilmiş, karşılıkları ödenmemiş üç aylık faturalar götürülmüş. Bir ipucu yakaladım gidiyorum."

Gizli Polis
MURPHY.

"Hay allah!" dedi şef, "Havagazı faturalarını yer mi? " "Bilmeden yapabilir bu işi, ama faturalar doyurmaz onu, yalnız başlarına doyurmazlar hiç değilse." Derken şu heyecanlı telgrafı aldık:

Ironville, N.Y. Saat 9.30 "Şimdi geldim. Bütün köy şaşkınlıktan allak bullak durumda. Fil bu sabah beşte buradan geçmiş. Kimi doğuya, kimi batıya, kimi kuzeye, kimi de güneye gittiğini söylüyor, ama hepsi de pek dikkat etmediklerini ekliyorlar. Bir at öldürmüş, atın ölüsünden bir parça aldım, ipucu olarak kullanılır diye, Hortumuyla öldürmüş atı. Soldan vurduğu anlaşılıyor. Atın yerde yatışından, filin Berkeley demiryolu boyunca kuzeye doğru gittiği sonucu çıkıyor. Buradan ayrılalı dört buçuk saat olmuş, izi üzerinden hemen ardına düşüyorum."

Gizli Polis
HAVVES.

Sevinç çığlıkları atmaya başladım. Şef kaskatı bir heykel gibi soğukkanlıydı. Usulca zile bastı. "Alaric, Komiser Burns'e söyle gelsin."

Burns geldi.

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Hemen göreve hazır kaç adamımız var?" "Doksan altı, efendim." "Hemen kuzeye gönder onları. Ironville'in kuzeyindeki Berkeley yolu boyunca yayılsınlar." "Başüstüne efendim." "Son derece gizli tutsunlar işi. Görevde olanlar döner dön mez, emre hazır beklesinler." "Başüstüne efendim." "Gidin!" "Başüstüne efendim." Derken başka bir telgraf geldi:

> Sage Corners, N.Y. Saat 10.30 "Şimdi geldim. Fil saat 8.15'te buradan geçmiş. Bir polisten başka herkes bırakıp kaçmış. Anlaşılan fil gerçekte polise değil de bir lamba direğine saldırmış. İkisini de yere sermiş. İpucu olarak polisin bir parçasına el koydum."
>
> Gizli Polis STUMM

"Fil batıya yöneldi demek," dedi şef. "Ama kaçamayacak, çünkü adamlarım bütün o bölgeye yayılmış durumdalar." Sonraki telgraf şöyle diyordu:

> Glover's, saat 11.15 "Şimdi geldim. Köyde yaşlılarla hastalardan başka kimse kalmamış. Üç çeyrek saat önce fil buradan geçmiş. İçki Sevenler Derneğinin genel toplantısı yapılıyormuş. Hortumunu bir pencereye dayamış, sarnıçtan çektiği suyu salona püskürtmüş. Su yutanlar ölmüş durumda, birçoğu boğulmuş. Sivil polis Cross ile O'Shaughnessy o sırada kasabadan geçmişler, ama güneye gittikleri için fili kaçırmışlar. Kilometreler boyunca bütün çevre korku içinde, insanlar evlerini bırakıp kaçıyor. Ne yana dönseler fil karşılarında, ölü sayısı kabarık."
>
> Gizli Polis BRANT.

Bu yıkım haberinin karşısında, ağlamaklı oldum. Ama polis şefi ancak:

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Görüyorsunuz ya, yaklaşıyoruz file. Yaklaştığımızı sezdi, gene doğuya döndü," dedi. Ama daha da tatsız haberler almak üzereydik. Şu telgraf geldi:

Hoganport, Saat 12.19
"Şimdi geldim. Fil yarım saat önce buradan geçmiş. Büyük bir
korku ile heyecan yaratmış. Sokakları birbirine katmış. Yoldan
geçen iki muslukçudan birini öldürmüş, öteki kaçmış, kurtul muş. Herkes üzgün."
Gizli Polis O'FLAHERTY

"Şimdi adamlarımın tam ortasında. Artık hiçbir şey onu kurtaramaz," dedi polis şefi.

New Jersey ile Pennsylvania arasına yayılmış gizli polislerden art arda bir sürü telgraf daha geldi. Yağma edilmiş ambarlardan, fabrikalardan, kilise okullarından elde edilmiş ipuçlarından büyük bir umutla, hemen hemen kesin bir güvenle söz ediyorlardı. Şef:

"Keşke onlarla haberleşebilsem de kuzeye yönelmelerini söylesem kendilerine, ama yazık ki olanaksız bir şey bu şu anda. Bir polis ancak kendi telgrafını yollamak için postaneye uğrar, sonra gene işine döner, onu nerede bulacağınızı bilemezsiniz."

Şimdi şöyle bir haber gelmişti:

Bridgeport, Ct. Saat 12.15 "Barnum, polis buluncaya kadar fili gezici reklam aracı olarak kullanmak istiyor, bunun karşılığında yılda 4.000 dolar vermeyi öneriyor. Sırtına sirk afişleri asacakmış. Hemen cevap bekliyorlar." Gizli Polis BOGGS "Saçmalığın daniskası bu!" diye haykırdım. "Gerçekten de öyle," dedi şef. "Açıkça anlaşıldığına göre, kendisini çok açıkgöz bir kimse sanan Mr. Barnum beni tanımıyor, ama ben onu tanıyorum."

www.eskikitaplarim.com

krmz

Sonra şu yanıtı yazdırdı:

"Mr. Barnum'un isteğine hayır. 7.000 dolar verirse olur, aşağı olmaz." Polis Şefi BLUNT

"Yanıtı uzun boylu beklemek zorunda kalmayacağız. Mr. Barnum evinde değil postanededir şimdi. Bir iş ardında olduğu zamanlar hep öyle yapar. Göreceksiniz üç da..."

"Kabul - P.T. BARNUM."

Telgraf alıcısının tıktıkları böylece sözünü ağzında komuştu şefin. Bu inanılmaz olay üzerine bir söz söylemeye kalmadan gelen aşağıdaki yeni telgraf düşüncelerimi bambaşka bir yöne, üstelik çok üzücü bir yöne saptırdı:

Bolivia, N.Y. Saat 12.50 "Fil saat 11.50'de buraya geldi, yoldaki bir cenaze alayını darmadağın ederek ağıtçıları ikiye ayırdıktan sonra ormana doğru geçti gitti. Birtakım kişiler küçük mermilerle ateş ettiler, sonra kaçtı. Gizli polis Burke ile ben olaydan on dakika sonra buraya vardık. Kuzeyden gelirken yoldaki birtakım çukurları ayak izi sanarak oyalanmıştık, ama en sonunda gerçek izi bularak ormana kadar kovaladık. Orada yüzükoyun sürünerek ilerliyor, gözlerimizi dört açarak izi yitirmemeye çalışıyorduk, böylece çalılıklara kadar vardık. Burke benden ilerdeydi. Ama ne yazık ki fil dinlenmek için durmuştu orada. İzi yitirmemek için başını yerden hiç kaldırmayan Burke duran hayvana yaklaştığını anlayamadan filin arka bacaklarına tosladı. Burke hemen ayağa fırladı, filin kuyruğuna yapıştı, sevinçle "Ödülü kazandı..." diye haykırırken sözü yarıda kaldı, çünkü o sırada dev hortumun bir vuruşuyla yiğit arkadaşımın her parçası bir yana dağıldı. Gerisin geri dönerek kaçmaya başladım, fil de dönerek beni ormanın bitimine kadar kovaladı. Çok hızlı koştuğu için neredeyse işimi bitirecekti, ama tam o sırada cenaze alayının artakalan bölüğü birden karşımıza çıkınca, dikkati o yana kaydı. Şu anda öğrendiğime göre, o cenaze alayından hiç kimse kalmamış geriye, ama yitirilmiş bir şey yok sayılır, çünkü ikinci bir cenaze alayı için gereğinden de bol ölü var ortalıkta. Fil gene görünmeze karışmıştır."

www.eskikitaplarim.com

krmz

Gizli Polis
MULROONEY

New Jersey, Pennsylvania, Delaware, Virginia yöresine yayılmış çalışkan, güvenilir gizli polis görevlileri dışında hiç kimseden bir haber alamadık. Polislerin hepsi de yepyeni, umut verici ipuçları ardındaydılar, ama öğleden sonra saat ikiyi beş on dakika geçe şu telgraf geldi:

> Baxter Centre, Saat 14.15 "Fil buraya gelmiştir. Her yanı sirk afişleriyle kaplı olarak. Sonra gösterileri altüst etmiş, insanları tepelemeye başlamış, birçoğunu daha iyi bir yaşama kavuşabilecekleri sırada büyük zarara sokmuştur, insanlar onu bir yere kıstırmış, çevresine de nöbetçiler dikmişlerdir. Az sonra gizli polis Brown ile ben oraya vardığımızda, filin yanına sokularak elimizdeki bilgilerle fotoğrafa uyup uymadığını araştırmaya başladık. Bütün bilgiler uydu, yalnız bir şeyi göremedik. Koltuk altındaki yara izini aradık, aradık bulamadık. Kesin bir sonuca varmak için Brown hayvanın altına sokulmaya çalıştığı sırada ansızın bir uğursuzlukla karşılaştı. Hayvan Brown'm beynini parçaladı, kafasını yamyassı ediverdi, ama geriye pek bir şey kalmadı kafadan. Herkes kaçtı, sağa sola yıldırıcı saldırarak fil de kaçtı. Kaçtı ama aldığı mermi yaralarından dolayı ardında kan izleri bırak-tı. Güneye yönelerek sık bir ormana daldı."
>
> Gizli
> Polis
> BRENT

Bu son telgraftı. Akşam karanlığıyla birdenbire öyle yoğun bir sis çöktü ki, üç adım ötedeki nesnelerin bile ayırt edilmesi güçleşti. Bu durum bütün gece sürdü. Vapurlar gidemez, otobüsler işleyemez oldu.

Ertesi sabah gazeteler gene polis görevlilerinin görüşleriyle dolup taşıyordu. Bildiğimiz o korkunç olaylar bütün ayrıntılarıyla veriliyor, buna kendi özel muhabirlerinin telgrafla bildirdiği haberler de ekleniyordu. Dizi dizi sütunların yukarıdan üçte biri, okudukça yüreğime eziklik veren iri harfli başlıklarla doluydu. Başlıklar aşağı yukarı şu nitelikteydi:

www.eskikitaplarim.com

krmz

> "Beyaz fil kaçıyor! Ölüm yürüyüşü devam ediyor! Korkan insanlar evlerini, köylerini bırakıp kaçtılar! Önünde korku, ardında yıkım! Yıkımın ardında da gizli polisler! Ambarlar yıkıldı, fabrikalar yağmalandı, harmanlar talan edildi, dernek toplantıları darmadağın oldu! Ayrıca anlatılamayacak ölçüde korkunç kanlı olaylar! En seçkin polis görevlilerinden otuz kişinin görüşleri uygulama ilanında! Polis şefi Blunt'ın görüşü!"

"İşte," dedi polis şefi Blunt, kendini büyük bir heyecana kaptırmış durumda, "Bu çok güzel işte! Bir gizli polis örgütünün erişebileceği en büyük talih bu. Bizim örgütün ünü dünyanın en uzak köşelerine kadar yayılacak, zamanın bile ötesine varacak, böylece benim adım da daha büyük üne erecek."

Ama benim için sevinilecek bir durum yoktu. O kanlı suçları hep kendi elimle işlemiştim sanki, sanki o fil benim buyruğumdaki sorumsuz bir araçtan başka bir şey değildi. İşte böyle duygular içindeydim. Nasıl da kabarıyordu verdiği zararların listesi! Bir yerde, yapılmakta olan seçimleri altüst etmiş, kaçamaktan üst üste oy veren beş kişinin defterini dürmüştü. Bunun hemen ardından, daha iki gün önce, 'Bütün Ülkelerin Ezilmiş İnsanları Yardımlaşma Kurumu'nda başlarını sokacak biryer bulabilen, Amerikan yurttaşlarının en yüce hakkını ilk kez kullanmayı denemek üzere seçim sandığı başına giden O'Donohue ile McFlanningan adlı iki adamı yok etmişti. Zavallılar Siyam canavarının kamçısından kurtulamamışlardı. Bir keresinde de, önümüzdeki mevsimde, dans, tiyatro gibi konularda kahramanca saldırılara hazırlanan sapık bir çığırtkanı ayaklarının altına aldığı gibi tepelemişti. Birçok da sokak satıcısı öldürmüştü. Böylece liste gitgide büyüyor, gitgide kızıl kanlara bürünüyordu. Altmış kişi ölmüş, iki yüz kırk kişi de yaralanmıştı. Bununla birlikte bütün yazılanlarda gizli polis görevlilerinin çabalarıyla mesleklerine bağlılıkları haklı olarak belirtiliyor, bütün yazılar 'üç yüz bin vatandaşla dört gizli polisin canavarı gözleriyle gördüklerini, sözü geçen polislerden ikisinin de öldürüldüğünü' bildiren sözlerle sona eriyordu.

www.eskikitaplarim.com

krmz

Telgraf alıcısının yeniden tıkırdamaya başlayacağından ödüm kopuyordu. Nitekim gene haberler gelmeye başladı, ama haberlerin niteliği çok tatlı bir umut kırıklığı uyandırdı bende. Çok geçmeden filin izi her yerde yitirilmişti. Sis ona hiç kimsenin gözüne çarpmayacak bir gizlenme yeri arayıp bulma olanağını vermiş olmalıydı. Hiç olmayacak en uzak köşelerden gelen telgraflarda, şu şu saatlerde sisler arasında kocaman belirsiz bir beyaz kütlenin göze çarptığı, bunun hiç şüphesiz beyaz fil olduğu ileri sürülüyordu. Bu belli belirsiz dev kitle New Haven'da, New Jersey'de, Pennsylvania'da, New York'un ta göbeğinde bile görülmüştü! Ama her seferinde de büyük beyaz kütle hiçbir iz bırakmadan hemen görünmeze karışmıştı. Ülkenin geniş alanı üzerine yayılmış gizli polis gücünde görevli her polis saat başlarında raporunu gönderiyor, her biri bir ipucundan, bir iz üzerinde olduğundan, işi sıkı yürüttüğünden söz ediyordu.

Ama bütün gün bir sonuç vermeden geçti.

İkinci gün de öyle.

Üçüncü gün de öyle.

Gazete haberleri, anlamsız olaylar, hiçbir yere varmadan ipuçları, insanı heyecanlandıracak şaşırtacak göz kamaştırıcı nitelikten bütünüyle yoksun öykülerle can sıkmaya başlamıştı. Polis şefinin öğüdüne uyarak, koyduğumuz ödülü bir kat daha artırdım.

Dört anlamsız gün daha geçti. Sonra, canlarını dişlerine takarak çalışan zavallı gizli polisler acı bir durumla karşılaştılar: Gazeteciler onların görüşlerini yayımlamaktan kaçınarak, soğuk bir ağızla, "Bizi rahat bırakın," dediler.

Filin çalmışından iki hafta sonra, koyduğum ödülü polis şefinin öğüdü üzerine 75.000 dolara çıkardım. Büyük bir paraydı bu, ama hükümetimin güvenini yitirmektense, bütün varlığımı bu yola koymaya hazırdım. Gizli polis görevlileri artık gözden düşünce, gazeteler de saldırıya geçtiler, onları en iğneli alaylara konu etmeye başladılar. Bu durum güldürü topluluklarının da işine yaradı, oyuncular gizli polis kılığına girerek, olmadik maskaralıklarla fili tiyatro sahnelerinde aramaya başladılar. Karikatürcüler, beyaz filin arka ceplerindeki elmaları aşırdığından habersiz dört yanı büyüteçle adım adım inceleyen polis görevlileri çizdiler. Gizli-polis armasının türlü türlü gülünç resimlerini yaptılar. Polis romanlarının arka kapağına basılan o armayı siz de görmüşsünüzdür. Faltaşı gibi açılmış bir göz resmi altında yazılı "BİZ HİÇBİR ZAMAN UYUMAYIZ" sözleri. Bir gizli polis bir yerde içki isteyecek olsa, satıcı hemen alaycı bir yüz takınarak soruyordu:

www.eskikitaplarim.com

krmz

"Gözünüz açılsın diye mi içiyorsunuz yoksa?"

Ne yana dönseler alayla karşılaşıyorlardı.

Ama bütün bu durumlarda soğukkanlılığını hiç yitirmeden, alayları umursamayan tek bir kişi vardı: ulu bir meşe gibi duran polis şefi. Yiğit gözleri hiçbir zaman önüne eğilmiyor, kendine güveni hiçbir zaman eksilmiyordu. Gene her zaman:

"Ne derlerse desinler, aldırmayın. Son gülen iyi güler," diyordu.

Bu adama duyduğum hayranlık gitgide bir tapınmaya dönüşmüştü. Her zaman onun yanını tutuyordum. Dairesi benim için sevimsiz bir yer olmuştu, üzerimdeki bu izlenim günden güne de artıyordu. Ama o bu sevimsizliğe katlandığı için, ben de katlanmaya çalışıyordum. Gücümün yettiğince katlanacaktım. Böylece, düzenli olarak oraya gidiyor, orada kalıyordum. Polislik mesleği dışmdakilerden bunu yapabilen tek kişiydim. Herkes şaşıyordu bana. İkide bir, kaçıp gitmek geçiyordu içimden, ama karşımdakinin soğukkanlı, görünüşte aldırmaz yüzüne bakınca olduğum yerde kalıyordum.

Filin çalmışından üç hafta sonra bir sabah, artık bu işe daha fazla katlanamayacağımı söyleyerek çekip gitmeyi düşündüğüm sırada, büyük polis şefi yepyeni, ustaca bir çözüm yolu ileri sürerek bu düşüncemi önleyiverdi.

İleri sürdüğü yol, hırsızlarla anlaşmaktı. Bu adamdaki sınırsız buluş gücü daha önce hiç eşine rastlamadığım bir şeydi. Oysa yeryüzünün en seçkin kafalarıyla yakından tanışmış bir kimseydim. Hırsızlarla anlaşarak fili 100.000 dolar karşılığında geri alabileceğine kesin gözüyle bakıyordu. Bu parayı belki son bir çabayla bir araya getirebileceğimi belirterek, böyle bir duru

www.eskikitaplarim.com

krmz

mun bunca gündür büyük bir bağlılıkla çalışan gizli polislere haksızlık olacağını söyledim. Bunun üzerine: "Böyle anlaşmalarda her zaman paranın yarısını da onlar alır/' dedi. Böylece, ileri sürdüğüm tek karşı görüş de ortadan kalktı. Polis şefi şöyle iki not karaladı:

> "Sayın Bayan. Kocanız hemen benimle görüşmeye gelirse, ya saların vereceği her türlü cezadan uzak tutulacağı gibi, büyük bir paraya da sahip olacaktır."
>
> Polis
> Şefi
> BLUNT

Özel bir haberciyle bu notu hem Tuğla Duffy'nin hem de Kızıl McFadden'm ünü dillere düşmüş karılarına gönderdi. Bir saat geçmeden şu sert yanıtları aldık:

> "Koca sersem: Tuğla McMuffy öleli iki yıl oluyor."
>
> BRIDGET
> MAHONEY

"Kereste şefi, Kızıl McFadden asılalı on sekiz ay oluyor. Bir gizli polisten başka her eşek biliyor bunu." MARY O'HOOLIGAN

"Uzun süredir kuşkulanıyordum bunun böyle olduğundan. Bu belgeler içgüdümün yanılmazlığını gösteriyor işte," dedi şef.

Başvurduğu bir yol başarısızlığa uğrayınca, hemen ikinci bir yol buluyordu. Hemen sabah gazetelerine bir duyuru yazdı, bir örneğini aldığım duyuru şöyleydi:

> "A.-xwblv. 242 N. Tjnd-fz328wmlg. Ozpo,-; 2 m! ogw. Mum."

Hırsızın, sağ ise bu duyuruyu okur okumaz kendisiyle görüşmeye geleceğini söyledi. Ayrıca, belli zamanlarda yapılacak görüşmelerin, gizli polisle suçlular arasındaki bütün ticari anlaşmazlıkların çözüme bağlandığı yerler olduğunu da belirtti. Görüşme, o gece saat ikide yapılacaktı.

Gecenin saat ikisine kadar yapacak başka bir işimiz olmadığından, hemen soluğu dışarda aldım. Birazcık olsun kafamı dinleyebileceğimden çok sevinçliydim.

www.eskikitaplarim.com

krmz

O gece 100.000 doları banknot olarak getirdim, polis şefinin eline saydım, hemen sonra, gözlerinde hiç sönmeyen o güvenle benden ayrıldı. Geçmek bilmeyen bir saatlik bir bekleme süresinden sonra, onun ayak sesleriyle umutlandım, yerimden fırlıyarak soluk soluğa yalpalayan adımlarla ona doğru yürüdüm. Gözleri nasıl da zaferle parıldıyordu!

"Anlaştık!" dedi. "Bizimle alay edenler yarın başka bir hava çalmak zorunda kalacaklar! Ardımdan geliniz!"

Eline bir mum aldı, her zaman içinde altmış gizli polisin yattığı, şimdi de kalanlardan beş kişinin zaman öldürmek için kâğıt oynadığı, kemerli geniş bodruma indi. Hemen ardından izliyordum. Bodrumun en loş bucağına hızlı adımlarla ilerledikten sonra, korku ile heyecandan tıkanacağım bir sırada, yere uzanmış, kocaman bir nesnenin bir yanına çarparak, tökezleyip kapaklandı. Düştüğü sırada bir yandan da:

"Bizim yüce mesleğimiz temize çıkmıştır artık. İşte fiiniz!" diye bağırdı.

Beni yukarıya taşımış, kendime gelmem için asit fenik vermişlerdi. Bütün gizli polisler de oraya toplanmış, daha önce hiç rastlamadığım bir coşkunluk içinde büyük başarılarını kutluyorlardı. Gazeteciler de çağrıldı, kasalar dolusu şampanyalar patlatıldı, kadehler karşılıklı tokuşturuldu; birbirini kutlamalar, ateşli el sıkışmalar, heyecan içinde sürüp gidiyordu. Gizli polis şefi günün kahramanıydı tabii. Mutluluğu öyle büyük, öylesine uzun bir sabırla, yiğitlikle kazanılmıştı ki, onu öyle görmek beni de mutlu kılıyordu. Bununla birlikte, ben kendim, yersiz yurtsuz bir dilenciye dönmüştüm artık, değerine paha biçilemeyecek fil ölmüş, kutsal bir emanetin korunmasına ilgisizlik göstermek gibi bir suçlama karşısında, ülkemin hizmetindeki görevimden, işimden de olmuştum. Odayı dolduranların gözleri şefe duyulan büyük hayranlıkla yanıp sönüyor, gizli polislerden birçoğunun, "Bakın hele, mesleğinin kralı olarak yaratılmış sanki, tek bir ipucu yakalasın yeter, bulup çıkaramayacağı hiçbir gizli şey yoktur onun," diye fısıldaştıkları işitiliyordu.

50.000 doların paylaşılması büyük bir coşkunluk yarattı, şef kendi payına düşen parayı cebine koyarken kısa bir konuşma yaparak, "Güle güle harcayın çocuklar, çünkü bu parayı hak ettiniz, ayrıca da gizli polislik mesleğine ölümsüz bir ün kazandırdınız," dedi.

www.eskikitaplarim.com

krmz

O sırada şöyle bir telgraf geldi:

> Monroe, Mich, Saat 22
> "Üç haftadır ilk olarak bir postaneye rastlıyorum. Ayak izlerini,
> şimdi bulunduğum yerden bin mil uzakta bulunan ormanlar dan beri sürüyorum, izler her gün biraz daha büyük, daha yeni görünüyor. Önümüzdeki hafta içinde fili bulacağımdan kuşku nuz olmasın. Yüzde yüz kesin bu."
>
> Gizli Polis
> DARLEY

Polis şefi, gizli polis örgütünün en usta elemanlarından olan Darley için kadeh tokuşturulmasını, üç kez de "Yaşa!" diye bağrılmasını, sonra da geri dönüp ödülden payını alması için ona hemen bir telgraf çekilmesini emretti.

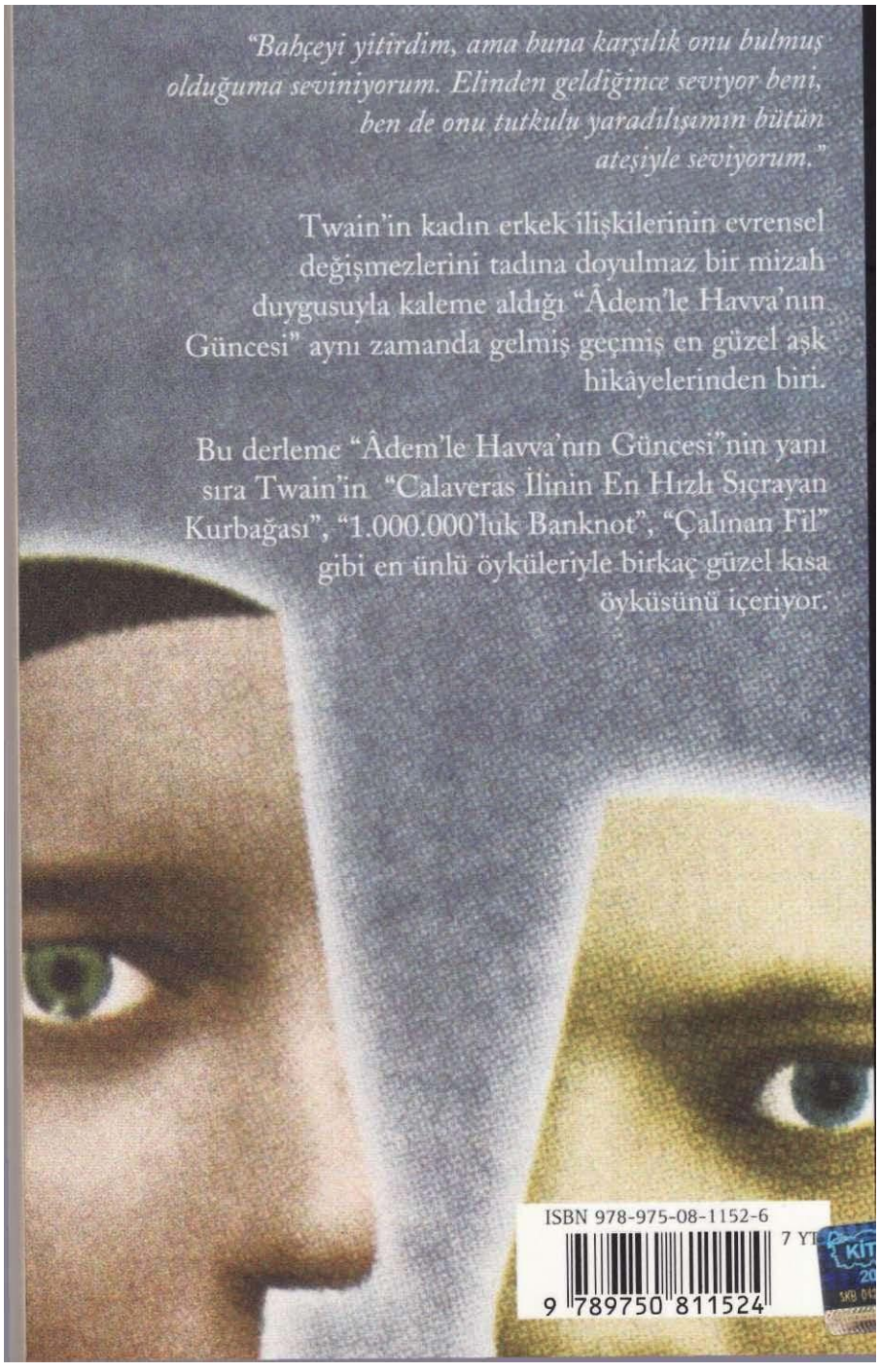
İşte çalman filin olağanüstü serüveni böyle sona erdi. Ertesi gün gazeteler övgülerle doldu. İçlerinden yalnız biri acı bir eleştiri yapıyordu. Şöyle diyordu bu gazete: "Büyük bir gizli polistir o! Yanlış yere konmuş fil gibi küçücük bir nesneyi bulmakta yavaş davrandığı ileri sürülebilir; üç hafta boyunca gündüzleri fili bucak bucak arayıp geceleri de onun çürümeye yüz tutmuş leşinin yanmasında yatmış olabilir; en sonunda filin yerini ona hayvanı o yanlış yere koyan kişi göstermiş olabilir, ama bütün bunlardan ne çıkar! Filin bulunmasıdır önemli olan!"

Zavallı Hassan, artık hiç dönmemecesine yoktu benim için. Silahların mermileri çok ağır bir biçimde yaralamıştı onu. Siste sürünerek o sevimsiz yere gelmiş, düşmanlarıyla sarılmış bir durumda, her an yakalanmak tehlikesiyle karşı karşıya, açlıkla, bitkinlikle pençeleşerek ölümle gelecek kurtuluşu beklemişti.

Hırsızlarla anlaşma bana 100.000 dolara mal oldu; gizli polis örgütünün masrafları da 42.000 doları buldu. Bu olaydan sonra bir daha, bir iş isteğiyle hükümetime başvuramadım. Yıkılmış bir adamım şimdi, yeryüzünün o yanından o yanma başıboş dolaşıp duruyorum. Ama dünyada gelmiş geçmiş gizli polis şeflerinin en büyüğü olduğuna inandığım o adama duyduğum hayranlık, bugün bile hiç eksilmeden içimde sürmektedir. Bütün yaşamım boyunca da sürecek.

www.eskikitaplarim.com

krmz

www.eskikitaplarim.com

krmz

krmz